

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Katedra pomocných věd historických a archivního studia

Diplomová práce

Bc. Nikola Flaková

Dějiny cechovních řemesel v Krupce
The history of guild crafts in a town Krupka

Praha 2015

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Ivana Ebelová, CSc.

Touto cestou bych chtěla poděkovat paní doc. PhDr. Ivaně Ebelové, CSc. za odborné vedení mé diplomové práce, za cenné rady, podněty, připomínky a pomoc při vypracování práce. Děkuji také zaměstnancům SOKA Teplice a NA Praha za ochotu při předkládání potřebného archivního materiálu.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

Praze, dne

.....

Jméno a příjmení

Abstrakt

Předkládaná diplomová práce s názvem “Dějiny cechovních řemesel v Krupce” si klade za cíl přiblížit vznik, vývoj a fungování jednotlivých cechovních řemesel, které působily na území města Krupky. Cílem této práce je analyzovat obsah jednotlivých cechovních artiklů, cechovních knih a spisového materiálu z různých hledisek, které jsou podrobněji popsány v jednotlivých kapitolách, do kterých je práce rozdělena. Kapitola prameny a literatura reflektuje důležité archivní prameny týkající se otázky cechovnictví v obecném měřítku i pro území Krupky, zároveň kapitola informuje o základních publikacích, které se tematicky vážou k cechovním organizacím, jejich vývoji a fungování. Následující kapitola přináší nástin správního vývoje v horním městě Krupce. Jádrem práce je kapitola zabývající se krupskými cechovními řemesly z různých hledisek a pohledů. Přílohy připojené k této práci doplňují poznatky uvedené v její textové části, a jsou tvořeny především soupisy řemeslníků.

Klíčová slova

řemeslo, cech, učedník, mistr, kovář, koželuh, tkalec, krejčí, řezník

Abstract

This diploma thesis entitled “The history of guild crafts in a town Krupka” aims to bring the origin, development and functioning of craft guilds which operated in the town Krupka. The main aim of this diploma thesis is to analyze the content of guild orders, guild books and file material from different perspectives, which are described in detail in the chapters, in which the work is divided. The chapter sources and literature reflects the important archival sources related to guilds in a general scale for the territory of Krupka and the chapter also informs about the basic issued publications, that are thematically bind to the guild organizations, their development and functioning. The following section outlines the administrative development in the town Krupka. At the core is the chapter dealing with the guild craft in Krupka from different angles and perspectives. The annexes attached to this thesis are complemented with information referred to the text of the work, and are composed mainly of namespaces of craftsmen.

Key words

craft, guild, apprentice, master, smith, leather dresser, weaver, tailor, butcher, baker

Obsah

1 Úvod	8
2 Prameny a literatura	10
2.1 Prameny	10
2.2 Literatura	12
3 Správní vývoj Krupky	17
4 Cechovní řemesla v Krupce	25
4.1 Analýza dochovaných cechovních artikulů	25
4.1.1 Rozbor bodů obecných zásad pro fungování cechu	29
4.1.2 Rozbor bodů určujících podmínky pro vstup do cechu k vyučení	35
4.1.3 Rozbor bodů stanovujících podmínky pro získání mistrovského práva	37
4.1.4 Rozbor bodů stanovujících pravidelné kvartální poplatky	42
4.2 Řemesla kovo zpracující	44
4.2.1 Dochované archivní prameny	44
4.2.2 Porovnání cechovních poplatků	45
4.2.3 Počty řemeslníků a jejich původ	48
4.2.4 Informace o ceších z dalších pramenů	50
4.2.5 Shrnutí	51
4.3 Řemeslo koželuhů	52
4.3.1 Dochované archivní prameny	52
4.3.2 Porovnání cechovních poplatků	52
4.3.3 Počty řemeslníků a jejich původ	55
4.3.4 Informace o ceších z dalších pramenů	57
4.3.5 Shrnutí	59
4.4 Řemesla textilní	59
4.4.1 Dochované archivní prameny	59
4.4.2 Porovnání cechovních poplatků	60
4.4.3 Počty řemeslníků a jejich původ	60
4.4.4 Informace o ceších z dalších pramenů	62
4.4.5 Shrnutí	63
4.5 Řemesla vyrábějící oděvy a obuv	63
4.5.1 Dochované archivní prameny	63
4.5.2 Porovnání cechovních poplatků	65
4.5.3 Počty řemeslníků a jejich původ	68

4.5.4	Informace o ceších z dalších pramenů	71
4.5.5	Shrnutí	73
4.6	Řemesla potravinářská	74
4.6.1	Dochované archivní prameny	74
4.6.2	Porovnání cechovních poplatků	75
4.6.3	Počty řemeslníků a jejich původ	81
4.6.4	Informace o ceších z dalších pramenů	87
4.6.5	Shrnutí	88
4.7	Porovnání cechů	89
4.7.1	Porovnání poplatků za vyučení	89
4.7.2	Porovnání poplatků za mistrovské právo	90
4.7.3	Porovnání počtu řemeslníků	91
4.7.4	Porovnání původu řemeslníků	94
5	Závěr	95
6	Použité prameny a literatura	97
7	Přílohy	100

Seznam zkratek

b. groše – bílé groše

far. kostel – farní kostel

fol. – folio

inv. č. – inventární číslo

kart. – karton

kn. č. – karton číslo

měšť. právo – měšťanské právo

míš. groše – míšenské groše

NA – Národní archiv

s. – strana

SOkA – Státní okresní archiv

1 Úvod

Řemesla a řemeslná společenstva, která se později vyvinula v cechy, hrála nezastupitelnou roli při vytváření a fungování měst a dotvářela jejich ráz a charakter. Dělo se tak nejen produkcí vlastních výrobků, ale také sebe prezentací během městských slavností a jiných událostí, či společenským a sociálním postavením příslušníků cechu. Významný byl rovněž ekonomický potenciál jednotlivých řemesel a možnosti obchodu a odbytu výrobků. Řemeslná tradice se v mnohých městech drží i v dnešní době. Díky těmto, a snad i dalším důvodům, je dnes možné pozorovat vzrůstající zájem o zpracování témat spojených s dějinami řemesel a cechů. Tento trend bych ráda podpořila prací, která přináší informace o vzniku, vývoji a fungování cechovních organizací v Krupce, horním městě ležícím v Krušných horách v těsném sousedství hranic s Německem. Geografická poloha Krupky a její zaměření položily základ ke specifickému vývoji řemeslné výroby.

Práce vychází z poměrně dobře a bohatě dochovaného archivního materiálu, který doplňují poznatky z odborné literatury. Dochování archivních pramenů i výčet důležité a tematicky vhodné odborné literatury jsou popsány v kapitole Prameny a literatura. Práce je rozdělena do několika částí. Jedna z hlavních kapitol nese název Správní vývoj města Krupky. V této kapitole je popsán vývoj města po správní stránce od počátku do současnosti, s důrazem na vývoj správy ve středověku a v raném novověku, kdy město nejvíce prosperovalo. Kapitola přináší informace o fungování městské rady a později magistrátu, a to po stránce organizační a správní, dále informuje o fungování kanceláře, popisuje kooperaci správních úřadů s jednotlivými cechovními organizacemi i majiteli panství, jsou zde nastíněny problémy a spory s městskou radou. V této části práce jsou využity informace obsažené především v dochovaném aktovém materiálu v podobě korespondence.

Jádrem práce je kapitola zabývající se fungováním jednotlivých cechovních společenstev na území města Krupky. Cechy jsou rozděleny podle svého zaměření a náplně práce a odráží rozdělení dle Martínkova Etnografického atlasu. Tato kapitola vychází z informací dochovaných v privilegiích, cechovních knihách i aktovém materiálu. Takto získané informace jsou mezi sebou porovnány a dále analyzovány, a na základě těchto komparací jsou jednotlivé cechy popsány a charakterizovány. Vzhledem k nerovnoměrnému dochování pramenů k jednotlivým cechům není možné, přes maximální snahu, postihnout všechny cechy působící na území Krupky ve stejném rozsahu.

Nedílnou součástí této práce jsou pak v příloze uvedené jmenné seznamy, které přinášejí informace o jménech učedníků, tovaryšů a mistrů, k nimž jsou připojeny údaje o místě původu, době vyučení či roku získání mistrovského práva, dále udávají výši poplatku za vstup do cechu či nabytí práva. Tyto informace jsou v textové části práce podrobeny zevrubné analýze, a na základě těchto výsledků jsou stanoveny podmínky pro fungování a prosperitu jednotlivých cechů působících na území dnešního města Krupky.

Práce si v první řadě klade za cíl představit a seznámit s obsahem dochovaného archivního materiálu týkajícího se tématu řemesel a cechovních společenstev v Krupce. Dalším z cílů je pak interpretace obsahu těchto pramenů. Na základě těchto informací je pak cílem snaha o zjištění a popsání fungování jednotlivých cechů.

Kromě obecných poznatků o fungování cechů je snaha o zhodnocení migrace učedníků, tovaryšů i mistrů za vyučením či prací. Tyto poznatky jsou kromě komentáře v textové části znázorněny také ve formě map u jednotlivých kapitol.

2 Prameny a literatura

2.1 Prameny

Jak již bylo popsáno výše, stěžejní základnu pro čerpání informací k tématu diplomové práce tvoří dochované archivní prameny, které lze rozdělit dle charakteru na prameny ústřední a regionální povahy.

Prameny ústřední povahy jsou uloženy v Národním archivu v Praze. Pro získání informací k diplomové práci je čerpáno především z fondů Cirkuláře, vyhlášky I. (1549–1849)¹, kde je možné nalézt předpisy cel, berní, obchodu, dále se zde nachází předpisy k živnostem i cechům. Neméně důležitým fondem je pro tuto práci fond Česká dvorská kancelář (1293–1791 (1826))², ze kterého lze opět získat významné informace v otázce řemesel a živností. Fond Sběrka patentů (1591–1908)³ obsahuje přehled vyhlášek týkajících se regulace obchodu, živností a cechů. Významným fondem je fond České gubernium - Commerciale⁴, Praha s rozmezím let 1716–1835, ve kterém se nachází informace k manufakturám, cechům, clům, dále jsou zde zastoupena cechovní privilegia, informace k trhům a živnostem. Fond České gubernium - Všeobecná registratura⁵ v rozmezí let 1836–1855 obsahuje informace o ceších, řemeslech i živnostech, fond České gubernium, Praha⁶ s rozmezím let 1711–1855 informuje o záležitostech manufaktur i zakládání továren.

Kromě pramenů ústřední povahy lze využít také prameny povahy regionální, pro tuto práci se vychází především z pramenů uložených ve Státním okresním archivu Teplice. Sdružený inventář nesoucí název Cechy Krupka obsahuje soupis fondů jednotlivých cechovních společenstev.

Prvním cechem je sdružený cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečníků, podkovářů a kolářů⁷, jehož archiválie jsou dochovány v rozmezí let 1610–1849. Fond obsahuje jednu listinu, dvě úřední knihy a jeden svazek se spisovým materiálem.

Potravinářská řemesla jsou zde zastoupena dvěma cechy, a to cechem pekařů a řezníků. Archiválie cechu pekařů⁸ jsou dochovány v rozmezí let 1565–1859 (1880), a obsahují deset lis-

¹ NA, Stará manipulace, Cirkuláře a vyhlášky 1549–1849.

² NA, Stará manipulace, Česká dvorská kancelář (1293–1791 (1826)).

³ NA, Stará manipulace, Sběrka patentů 1591–1908.

⁴ NA, Stará manipulace, České gubernium - Commerciale, Praha (1716–1835).

⁵ NA, Stará manipulace, České gubernium - Všeobecná registratura, Praha (1836–1855).

⁶ NA, Stará manipulace, České gubernium, Praha (1711–1855).

⁷ SOKA Teplice, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečníků, podkovářů a kolářů Krupka (1610–1849).

⁸ SOKA Teplice, Cech pekařů Krupka (1565–1859 (1880)).

tin a tři úřední knihy. Cech řezníků⁹ nemá archiválie bohatě dochované ani z hlediska časového, ani obsahového - fond s rozmezím let 1791–1859 (1861) zahrnuje pouze dvě úřední knihy.

Kožedělná řemesla jsou zastoupena pouze cechem koželuhů¹⁰, jejichž archiválie jsou dochovány v rozmezí let 1725–1834 a zahrnují dvě tovaryšské knihy. Oděvní a textilní řemesla jsou ve srovnání s výše zmíněnými cechy zastoupena a dochovány nejhojněji, neboť jsou v nich zahrnuty jmenovitě cechy krejčích, punčochářů, výrobců lněného a kartounového zboží. Archiválie cechu krejčích¹¹ jsou dochovány v rozmezí let 1605–1859 a obsahují jednu listinu a šest úředních knih. K bádání o tématu cechu punčochářů¹² je dochován materiál s časovým rozsahem let 1746–1840 a zahrnuje dvě listiny, tři knihy a soubor akt. Třetím cechem textilního charakteru je cech výrobců lněného a kartounového zboží¹³. Informace o tomto cechu přináší tři úřední knihy a svazek aktového materiálu, celkem v rozmezí let 1731–1859 (1861).

Nezbytným fondem pro získání informací jednak o fungování krupských cechů, ale také města jako takového, je fond s názvem Archiv města Krupka s dochovanými archiváliemi z období mezi lety 1446–1945. Pro tuto práci je z tohoto rozsáhlého fondu čerpáno z Kopiáře listin a listů (1636–1654)¹⁴, kde se nachází ve formě opisu rovněž listiny dnes již v originální podobě nedochované. Informace statistické povahy podává aktový materiál s názvem Manufaktury a živnosti¹⁵ s rozmezím let 1784–1845. Pro přehled o množství živností slouží složka s názvem Povolování živností a obchodů, která zahrnuje období let 1789–1821¹⁶. Rejstřík vandrovních knížek a jiných cestovních dokladů (1854)¹⁷ poskytuje informace o četnosti vydávání cestovních dokladů, dále také uvádí směr a cíl vandrujících řemeslníků. Městské trhy byly významným odbytištěm řemeslných výrobků všeho druhu. Pro zpracování tohoto dílčího tématu jsou využitelné složky s názvem Obchod a trhy (1523–1786) a Trhy (1794–1822)¹⁸.

Pro porozumění fungování a vazeb mezi městem, radou, pánem i řemeslníky je nezbytné čerpat informace z dochovaných pamětních knih a kronik. Oba zmíněné prameny jsou za-

⁹ SOkA Teplice, Cech řezníků Krupka (1791–1859 (1861)).

¹⁰ SOkA Teplice, Cech koželuhů Krupka (1698–1857).

¹¹ SOkA Teplice, Cech krejčích Krupka (1605–1859).

¹² SOkA Teplice, Cech punčochářů Krupka (1746–1849).

¹³ SOkA Teplice, Cech výrobců lněného a kartounového zboží (1731–1859 (1864)).

¹⁴ Archiv města Krupka, Kopiář listin, listů a jiných úředních dokumentů (1636–1654), kn. č. 7.

¹⁵ Archiv města Krupka, Manufaktury a živnosti (1784–1845), kart. č. 64.

¹⁶ Archiv města Krupka, Povolování živností a obchodů (1789–1821), kart. č. 67.

¹⁷ Archiv města Krupka, Protocoll über die Wanderbücher und andere Reisedokumente (1854), kn. č. 191.

¹⁸ Archiv města Krupka, Trhy (1794–1822), kart. č. 66.

stoupeny v poměrně hojném počtu. Jedná se především o Pamětní knihu s rozmezím let 1426–1853¹⁹, dále Krupská kronika až do roku 1731²⁰. Pamětní kniha s rozmezím let 1684–1728²¹ zahrnuje mimo jiné opisy listin, zápisy obligací, kupních smluv, nařízení vrchnosti, renovací městských rad. Pomocná kniha z let 1476–1543 (1605)²² obsahuje zápisy správních rozhodnutí, opisy cechovních artikulí a privilegií.

Fond Archiv města Krupky zahrnuje rovněž bohatě dochované knihy, které se neliší svým názvem a obsahem, pouze časovým rozmezím. Jedná se o Knihy patentů, cirkulářů a nařízení, které v období let 1707–1793 zahrnují na 36 knih²³. Pro téma této práce je pramenná základna tedy bohatě dochována.

K dotvoření celkového obrazu o ceších je nutné zaměřit pozornost také na dochované prameny hmotné povahy. Pro cechy, které fungovaly na území města Krupky, jsou dnes předměty exponovány v Regionálním muzeu Teplice, pobočka Krupka. Z dochovaných hmotných pramenů je možné zmínit především nástroje textilních cechů, které byly využívány pro úpravu materiálu při zhotovování výrobků - hřebeny k uhlazení látek, dále jehly, nebo tiskařské vzorkovnice. Pro cech krejčíků je dochováno a vystaveno v expozici cechovní pečetidlo.

2.2 Literatura

Tématu dějin cechů a řemesel je věnována poměrně široká řada publikací, které lze rozčlenit na více skupin podle svého obsahu a zaměření.

První skupinu lze charakterizovat jako práce všeobecného, komplexního obsahu. Hlavním autorem, kterého nelze opominout, a který svými soubornými a komplexně hodnotícími pracemi²⁴ položil základ dalšího vývoje zkoumání nejen tohoto tématu, je Zikmund Winter. Tento badatel byl prvním, který v takové šíři bádá, analyzoval, a posléze sepsal a publikoval v širokém časovém i místním kontextu publikace, na které navazovali posléze další autoři. Winterovy knihy jsou z časového hlediska zaměřeny zejména na období 14. – 16. století a přináší informace o vývoji řemesel a cechovníctví jako takového, o jeho fungování, hierarchii mezi

¹⁹ Archiv města Krupka, Protocoll oder Verzeichniss, was bey dieser Bergk-Stadt Grauppen unter wehrender Zeit sich denkwürdiges zugetragen hat, kn. č. 1.

²⁰ Archiv města Krupka, Chronica Graupnensis usque ad Annum 1731 incl., (1502–1731), kn. č. 2.

²¹ Archiv města Krupka, Gedenck Buch (1684–1728), kn. č. 3.

²² Archiv města Krupka, Liber manualis (1476–1543 (1605)), kn. č. 4.

²³ Archiv města Krupka, kn. č. 12 - 40 a 42 - 50.

²⁴ Winter, Zikmund: Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v XIV. a XV. století, Praha 1906; Týž: Řemeslnictvo a živnosti XVI. věku v Čechách (1526–1620), Praha 1909; Týž: Český průmysl a obchod v XVI. věku, Praha 1913.

cechy i uvnitř cechů, sociální postavení učedníků, tovaryšů i mistrů. Ve Winterových pracech však nechybí ani analýza a interpretace archivních dokumentů, je však nutné tyto informace ověřovat, neboť od doby vydání jeho prací došlo ke ztrátě či delimitaci mnoha archiválií, díky čemuž dnes informace o uložení dokumentů nemusí odpovídat realitě.

Jak již bylo zmíněno výše, na Winterovy práce navazovali další badatelé a autoři prací, které se věnují tématu cechů. Jedním z takových autorů byl historik Václav Ševčík. Jeho publikace věnující se vzniku a dějinám cechů nese název Historie cechovních zřízení, řemesel a obchodu²⁵ a kromě zmíněných poznatků pojednává jeho kniha také o ceších z hlediska plnění funkce sociální či náboženské.²⁶

Stejně jako Václav Ševčík navazoval na dílo a úsilí Zikmunda Wintera další český historik - Bedřich Mendl. Svým článkem²⁷ uveřejněným v Československém časopise historickém v roce 1927 se profesor hospodářských a sociálních dějin na Karlově univerzitě snaží kromě hospodářské stránky propojit i myšlení doby s fungováním cechů.

Dalším významným autorem věnujícím se tomuto tématu je Josef Janáček. Jeho díla²⁸ přináší tematicky důležité a hodnotné poznatky, je však nutné jeho publikace kriticky analyzovat a hodnotit, neboť vznikaly v období socialismu a jsou tedy ovlivněny názory marxismu-leninismu.

Při výčtu autorů, kteří se věnovali tématům spojeným s cechy a řemesly nelze opominout ani práci Zdeňky Karlové, která nese název Změny v cechovním zřízení měst pražských po r. 1547²⁹. Tato práce popisuje změny v postavení a fungování cechů, které zavedl Ferdinand I. Habsburský po potlačení stavovského odboje v roce 1547.

Pro poznání fungování středověkého města z hlediska samosprávy, ale také z hlediska obchodu, řemesel i cechů přináší poměrně nová publikace³⁰ Františka Hoffmanna. Stěžejní prací pro získání informací a přehledu o fungování samosprávy od utváření prvních samosprávných celků až do dnešní doby je práce kolektivu autorů Hledíková, Janák, Dobeš³¹. Pro diplomovou práci je tato publikace důležitá především pro čerpání informací o samosprávě městské, cel-

²⁵ Ševčík, Václav: Historie cechovních zřízení, řemesel a obchodu, Praha 1926.

²⁶ Němečková, Eva: Cechovnictví z pohledu české a německé historiografie.

²⁷ Mendl, Bedřich: Počátky našich cechů. Československý časopis historický, XXXVII, 1927.

²⁸ Janáček, Josef: Přehled vývoje řemeslné výroby v českých zemích za feudalismu, Praha 1963, Týž: Řemeslná výroba v českých městech v 16. století, Praha 1961.

²⁹ Karlová, Zdeňka: Změny v cechovním zřízení měst pražských po r. 1547, Praha 1934.

³⁰ Hoffmann, František: Středověké město v Čechách a na Moravě, Praha 2009.

³¹ Hledíková, Zdeňka – Janák, Jan – Dobeš, Jan: Dějiny správy v českých zemích: od počátků států po současnost, Praha 2007.

kově však práce přináší informace ze všech oblastí správy - církevní, vrchnostenské, městské, panovnické.

Kromě publikací, které vyšly v Čechách, je vhodné zmínit rovněž díla, která byla publikována na území Německa. Jedná se především o knihy Karla Heinricha Raua³², Arnda, Klugeho³³, Wilfrieda Reininghause³⁴, Rainera Elcara³⁵ či kolektivu autorů Knuta Schultze a Elisabeth Müller - Lückner³⁶.

Druhou skupinou jsou práce zaměřené specifičtěji, a tím hlouběji pronikají do obsahu daného tématu a přináší konkrétnější informace o fungování řemesel a cechů. Tyto práce mohou být rozděleny podle tématu jednotlivých řemesel, případně mohou být specifikovány oblastí či městem, kterému se věnují. Autorem, který se věnuje tématu pražských cechů, je Jan Diviš. Ten ve své publikaci³⁷ přináší přehledné informace o dochovaných památkách, které se vážou k tématu cechů na území Prahy. Vývoj pražských cechů ve svém díle³⁸ charakterizuje i Bedřich Mendl.

Významnou autorkou nejen článků a publikací věnujících se dějinám cechů a řemesel z různých hledisek je Ivana Ebelová. Prací, které se týkají tohoto tématu, je celá řada, zmiňme např. článek³⁹ vydaný ve sborníku *Historia docet*, jehož obsah se věnuje mistrovským kusům stavebních řemesel. Článek⁴⁰, který vyšel v *Acta Universitas Carolinae*, řadě historické a filosofické, přináší informace o písemnostech a organizaci cechů stavebních řemesel. Ve svém díle⁴¹ se doc. Ebelová věnuje dějinám stavebních řemesel na území Prahy i venkova s důrazem na období renesance a baroka.

³² Karl Heinrich Rau: *Über das Zunftwesen und die Folgen seiner Aufhebung*, Lipsko 1816.

³³ Arnd Kluge: *Die Zünfte*, Stuttgart 2007.

³⁴ Wilfried Reininghaus: *Gewerbe in der frühen Neuzeit*, Mnichov 1990.

³⁵ Elkar, Rainer: *Deutsches Handwerk in Spätmittelalter und früherer Neuzeit: Sozialgeschichte, Volkskunde, Literaturgeschichte*, Göttingen 1983.

³⁶ Schulz Knut – Müller-Lückner, Elisabeth: *Handwerk in Europa: vom Spätmittelalter bis zur Frühen Neuzeit*, München 1999.

³⁷ Diviš, Jan: *Pražské cechy*, Praha 1992.

³⁸ Mendl, Bedřich: *Vývoj řemesel a obchodu v městech pražských*, Praha 1947.

³⁹ Ebelová, Ivana: *Mistrovské kusy stavebních řemeslníků v cechovních artikulech 16. - 18. století*; in: *Historia docet. Sborník příspěvků k počtě šedesátých narozenin prof. dr. Ivana Hlaváčka, CSc.*, Historický ústav, Praha 1992, s. 59-72.

⁴⁰ Ebelová, Ivana: *Organizace a písemnosti cechů stavebních řemesel v době předbělohorské*; in: *AUC-philosophica et historica 1/1992 = Z pomocných věd historických 10. Městská diplomatika a správa v českých zemích do druhé světové války*, UK, Praha 1992, s. 71- 75.

⁴¹ Ebelová, Ivana: *Pražská a venkovská stavební řemesla v době renesance a baroka*. Praha 2001.

Olomoucká řemesla a cechy stály ve středu zájmu především historika Miloslava Čermáka, který se tomuto tématu věnoval hned v několika svých publikacích. První z nich nese název *Artikule cechu kameníků a zedníků v Olomouci z roku 1548*⁴², druhá práce⁴³ se pak zabývá olomouckými řemesly a obchodem.

Na základě dochovaných archivních pramenů zpracovala ve své práci⁴⁴ Karin Pátrová téma cechů v Brandýse nad Labem. Významným badatelem nejen v otázce cechů je prof. Jaroslav Čechura, který publikoval mnoho publikací a článků věnujících se této problematice. V článku⁴⁵ z roku 1989 se věnuje řemeslům na území rožmberského panství, a to především z hlediska duchovní a náboženské funkce těchto splečenstev. Ve stejném sborníku vyšel i další článek věnující se cechům na rožmberském panství⁴⁶, především textilním řemeslům. V roce 1990 pak vychází článek⁴⁷ zaměřující se na kožedělná a potravinářská řemesla.

Hledáme-li literaturu, která popisuje dějiny města Krupky, je základní prací publikace historika a politika Hermanna Hallwicha s názvem *Geschichte der Bergstadt Graupen*⁴⁸, která přináší popis vývoje historie města Krupky od prvního osídlení až do roku 1868. Neméně důležitým zdrojem informací jsou práce⁴⁹ Gustava Müllera, které jednak představují nástin dějin města, dále pak informují o vývoji řemesel na území teplicka. Komplexní představení a popis dějin města Krupky přináší publikace z pera kolektivu autorů Kocourek, Kocourková, Vilím s názvem *Krupka z cínu zrozená*⁵⁰. Tato poměrně nová kniha zahrnuje podrobný popis historie města, která je doplněna o četný obrazový materiál. Tématu dějin cechů na území města Krupky se ve svém článku⁵¹ věnuje Eva Němečková, doktorandka filozofické fakulty Univerzity

⁴² Čermák, Miloslav: *Artikule cechu kameníků a zedníků v Olomouci z r. 1548* in: *Historická Olomouc a její současné problémy IV*. Olomouc: Univerzita Palackého Olomouc, 1983.

⁴³ Čermák, Miloslav: *Olomoucká řemesla a obchod v minulosti*. Olomouc: Memoria, 2002.

⁴⁴ Pátrová, Karin: *Řemeslnické cechy v Brandýse nad Labem: Polovina 16. - polovina 19. století*. Brandýs nad Labem - Stará Boleslav: Muzeum Praha - východ, 2010.

⁴⁵ Čechura, Jaroslav: *Rozvoj cechů na rožmberském dominiu po roce 1550*, JSH 58, 1989, s. 113–124.

⁴⁶ Čechura, Jaroslav: *Vývoj cechů na rožmberském dominiu po roce 1550: textilní řemesla*, JSH 58, s. 177–185.

⁴⁷ Čechura, Jaroslav: *Rozvoj cechů na rožmberském dominiu po roce 1550 – potravinářská a kožedělná řemesla*, JSH 59, č. 1, s. 1–11.

⁴⁸ Hallwich, Hermann: *Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen*, Prag 1868.

⁴⁹ Müller, Gustav: *Bergstadt Graupen im Erzgebirge*, Heimatsbildung 32, 1925, Týž: *Die Gewerbeentwicklung in Teplitzer Tale*, *Erzgebirgszeitung* XXXXIII.

⁵⁰ Kocourek, Ludomír – Kocourková, Květoslava – Vilím, Karel: *Krupka z cínu zrozená*, 2005.

⁵¹ Němečková, Eva: *Krejčovské a ševcovské cechy v Bílině a Krupce v raném novověku*, *Zprávy a studie Regionálního muzea v Teplících* 28, 2010.

Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.

3 Správní vývoj města Krupky

Horní město Krupka nebylo a není tradičním městem, neboť jeho vývoj od počátku po současnost ovlivňovala řada specifických faktorů. Prvním z nich je jeho geografická poloha na úpatí Krušných hor, na západě sousedí s lázeňským městem Teplice, severní strana je lemována státní hranicí s Německem, východní strana sousedí s městy Chlumeč, Přestanov a zhruba 12 kilometrů vzdáleným krajským městem Ústí nad Labem. Specifikem ve vývoji Krupky byla pak její historická tradiční orientace především na důlní činnost, jak bylo pro krušnohorskou oblast (Mikulov, Jáchymov, Horní Slavkov⁵²) typické.

První zprostředkované zmínky o Krupce jsou dochovány ve zprávě židovského obchodníka Ibrahima Ibn Jakuba z let 965 a 966, kdy krušnohorskou oblastí tento muž projížděl a ve svých zápiscích poznamenal, že se v českých zemích těžil cín⁵³. Podobná nepřímá zpráva byla zachována v kronice *Historia maiora* anglického mnicha benediktinského řádu Matouše Pařížského z roku 1241, ve které uvedl, že se v Německu a především v Čechách těžil cín stejné kvality jako v Anglii, zároveň tímto zápisem zprostředkoval fakt informující o vývozu českého cínu do Nizozemí⁵⁴. První horníci obývali oblast v okolí kostela sv. Prokopa - v osadě Kirchlici, o níž jsou dochovány první písemné zmínky z 18. července roku 1331, kdy Těma I. z Koldic, dvořan krále Jana Lucemburského a majitel Krupky zakoupil od Friedela Federangela z Krupky kostel, faru a získal kolaturu⁵⁵. Osada Kirchlice měla již v této době svůj soud nezávislý na soudu krupském⁵⁶.

První dochovaná písemná zpráva o Krupce pochází ze dne 13. června 1305, kdy král Václav II. vydal listinu, jejímž obsahem bylo stvrzení panovníkova záměru uznat dědičné nároky na Krupku Zvěstovi z Trmic. V listině je poprvé užito českého názvu, neboť se zde pojednává o "místě nebo hoře zvané Krupá"⁵⁷. V této době bylo fungování osady založeno na dodržování právních předpisů, které se týkaly hornictví a dolování, později se Krupka řídila severoněmeckým právním okruhem⁵⁸ s odvolací instancí v Litoměřicích. V roce 1330 potvrdil český král Jan Lucemburský listinou správu hradu a města Krupky míšenskému šlechtici

⁵² Hoffmann, František: České město ve středověku, s. 205.

⁵³ Čada, Mojmir: Šestset let dolování na Cínovci, s. 15.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ NA Praha, Archiv České koruny (1158 - 1935), inv. č. 145.

⁵⁶ Kocourek, Ludomír - Kocourková, Květoslava - Vilím, Karel: Krupka z cínu zrozená, s. 4.

⁵⁷ Thuma, Klaus - Stehlík, Jiří: Krupka bohatá i strádající, s. 7.

⁵⁸ Janák, Jan - Hledíková, Zdeňka - Dobeš, Jan: Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost, s. 203.

Těmovi I. z Koldic⁵⁹. Těma I. z Koldic působil na dvoře Jana Lucemburského a doprovázel ho na jeho cestách po Evropě - do Lužice, Itálie, Uher⁶⁰. Těma I. zemřel v roce 1341 a jeho nástupcem a zároveň pánem na Krupce se stal Těma II. z Koldic. Stejně jako jeho otec, tak také Těma II. působil na dvoře českého krále. Poté, co byl český král Karel IV. korunován císařem Svaté říše římské, vydal se s ním Těma II. roku 1355 do Horní Lužice, Budyšina, Haliče a dalších měst⁶¹, dokonce se roku 1366 stal hejtmanem budyšínským a zhořeleckým, resp. zemským hejtmanem Horní Lužice⁶², krátce nato byl pak jmenován zemským hejtmanem české provincie v Polsku⁶³. V roce 1377 absolvoval cestu s císařem do Francie a roku 1348 doprovázel zesnulého císaře do katedrály sv. Víta⁶⁴.

Když byl král Václav roku 1400 sesazen z německého trůnu, ovlivnilo to rovněž osudy majitelů Krupky. Míšeňští neměli s panovníkem dobré vztahy a Koldicové, jakožto podporovatelé krále Václava, ztráceli postupně v Míšensku své majetky. Aby se ztráta alespoň částečně smazala, odkoupil roku 1407 Albrecht z Koldic hrad a město Bílinu od Jiřího, probošta pražské kapituly a Purkharta z Janovic, a dostal tento hrad a město od krále Václava IV. v dědičné léno⁶⁵. Před začátkem husitských válek byla již Krupka známá svou produkcí cínu, volila si z měšťanů konšely a vrchnost byla ve městě zastoupena rychtářem⁶⁶.

Do vývoje Krupky zasáhly významně husitské války. Koldicové vyznávali katolickou víru a byli podporovateli krále Zikmunda a se svými protihusitskými názory museli Krupku proti útoku husitů bránit⁶⁷. Roku 1429 tedy majitel panství Albrecht z Koldic uzavřel spojeneckou smlouvu se saským vévodou Friedrichem a lantkrabětem Friedrichem na obranu proti husitům⁶⁸. Ti se však do Krupky přesto dostali, když roku 1433 Jakoubek z Vřesovic zaútočil na město⁶⁹.

Po skončení husitských válek v Krupce nadále vládl míšenský rod Koldiců, kolem roku 1446 byla obyvatelům Krupky Ješkem, Hanušem a Těmou IV. z Koldic potvrzena dosavadní práva,

⁵⁹ Kocourek, Ludomír - Kocourková, Květoslava - Vilím, Karel: Krupka z cínu zrozená, s. 4.

⁶⁰ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen, s. 7.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Tamtéž, s. 11.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Tamtéž, s. 12.

⁶⁵ NA Praha, Archiv České koruny (1158 - 1935), inv. č. 1410.

⁶⁶ Kocourek, Ludomír - Kocourková, Květoslava - Vilím, Karel: Krupka z cínu zrozená, s. 6.

⁶⁷ Tamtéž, s. 6.

⁶⁸ NA Praha, Archiv České koruny (1158 - 1935), inv. č. 1522.

⁶⁹ Čornej, Petr: Tajemství českých kronik, s. 209.

kteřá se dotýkala vlastní samosprávy, práva volně provozovat řemesla či se stěhovat, naopak povinností krupští vůči vrchnosti tolik neměli - museli strážít na krupském hradě a v případě úmrtí obyvatele vlastního majetku musela být část tohoto majetku odevzdána vrchnosti⁷⁰. Těma IV. z Koldic zemřel roku 1448 a v roce 1471 přejal správu nad Krupkou, Bílinou a Jiřetínem jeho syn Těma V. z Koldic, za jehož správy zaznamenala Krupka velký stavební rozvoj⁷¹.

Ve správním vývoji Krupky byla důležitá léta 1477 a 1478. V listině z 2. ledna 1477⁷² potvrdil majitel panství Těma z Koldic dosavadní městská práva, týkající se várečného práva, práva čepovat pivo nejen v Krupce, ale také v okolních vsích (na Komáří vížce, Mohelnici, Fojtovicích, Habarticích, Krásném Lese, Vrchoslavi), byla povolena stavba městského pivovaru, pořádání týdenních trhů, zavedení obecní váhy, zároveň Těma z Koldic převedl solný trh na město⁷³. O rok později, konkrétně 3. ledna roku 1478, byla v Praze králem Vladislavem II. Jagellonským potvrzena a rozšířena městská práva, zároveň byl městu udělen znak, pečeť spolu s právem pečetit červeným voskem, dále bylo povoleno pořádat jeden výroční trh, dosazovat purkmistra, radní a další úředníky⁷⁴.

Udělený znak byl Jiřím Čarkem popsán následovně: “štít příčně dělený, jehož horní polovina je svisle rozpoltěná. První čtvrtina je červená, a v ní je bílý lev ve skoku doprava se zlatými drápy, jazykem i korunou na hlavě, a jediným ocasem provlečeným mezi nohama a hozeným na hřbet. Druhá čtvrt je opět příčně dělená. Její horní část je zlatá a na ní je rostoucí, přes prsa viditelný černý jednoocasý lev bez koruny; v dolní části je šest kosmých střídavě zlatých a černých. Dolní polovice štítu je modrá a v ní při okrajích i na spodu jsou šedé skály prostoupené cínovou rudou; uprostřed klečí na levé noze horník v bílém oděvu s kuklou, v hnědých botách, doprava obrácený, s mlátkem v napřážené pravici a želízkiem v levici, přiloženým ke skále před sebou; obě kladiva jsou stříbrná s hnědými držadly”⁷⁵.

Obr. č. 1: Znak města Krupky

⁷⁰ Kocourek, Ludomír - Kocourková, Květoslava - Vilím, Karel: Krupka z cínu zrozená, s. 9.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Müller, Augustin: Quellen- und Urkundenbuch des Bezirkes Teplitz-Schönau: bis zum Jahre 1500, s. 253.

⁷³ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 22 - 25.

⁷⁴ NA, Česká dvorská kancelář (1293 - 1791 (1826)), sign. IV D 7.

⁷⁵ Čarek, Jiří: Městské znaky v českých zemích, s. 213.

Vzhledem k tomu, že Těma V. z Koldic hospodařil s krupskými majetky nezodpovědně a byl velmi zadlužen, byl nucen Krupku roku 1504 prodat Jindřichovi ze Šlejnic - šlechtici původem ze Saska. Protože kupní cena spolu s Těmovými dluhy překročila 34 000 rýnských zlatých, kterými Jindřich ze Šlejnic nedisponoval, zaplatil tuto sumu saský kníže Jiří, takže vlastnictví Krupky připadlo na něj⁷⁶. Kníže Jiří si tak získal spojence a ochránce hranic. Krupští obyvatelé však odmítli složit poddanský slib dříve, než byly zaplacený dluhy za Těmu V. z Koldic. V tomto vzdoru proti majiteli panství podpořil obyvatele Krupky také král Vladislav II., neboť převedením Krupky do majetku saského knížete byla panovníkova pozice v této oblasti oslabována⁷⁷. Saský kníže Jiří tedy ještě téhož roku prodal Krupku nejvyššímu kancléři království českého Albrechtu Libštejnskému z Kolovrat. Nový majitel Krupky zaplatil všechny dluhy a potvrdil městu dosavadní privilegia⁷⁸. Albrecht z Kolovrat zemřel v Krupce dne 25. května 1510 a byl pochován v bohosudovském kostele Panny Marie, který pomáhal vystavět. Správu nad Krupkou poté převzala vdova Anna z Kováně, později její synové Jan a Bernard z Valdštejna⁷⁹. Bernard z Valdštejna podporoval v Krupce horní činnost, avšak zemřel brzy, již v roce 1517 a jeho bratr Jan z Valdštejna Krupku s dluhy prodal. Majitelé Krupky se rychle střídali a roku 1548 přešla správa panství na Volfa Viléma z Vřesovic, nejvyššího písaře zemského soudu, člena královské rady a od roku 1550 prezidenta české komory⁸⁰. Volf z Vřesovic však zemřel již v roce 1569 a ve správě panství se majitelé začali opět rychle střídát. Teprve v roce 1579 potvrdil císař Rudolf II. městu dosavadní privilegia. Dne 21. září téhož roku zaplatili krupští obyvatelé sumu 1346 kop míšenských grošů a vykoupili se tak z poddanství⁸¹. Nadšení z nové situace však krupským nezůstalo dlouho, neboť král Matyáš nepodporoval luteránské vyznání a prodal roku 1615 nekatolickou Krupku katolíkovi, purkrabímu Pražského hradu Adamovi ze Šternberka. Tato situace byla pro obyvatele Krupky velkou ranou⁸². Za poplatek 800 tolarů si krupští vymohli na císaři Matyášovi potvrzení dosavadních privilegií vydaných v letech 1478, 1502, 1542, 1567 a 1578, s výjimkou práva volit svobodně městskou radu, kterou nyní musela odsouhlasit vrchnost⁸³.

⁷⁶ Kocourek, Ludomír - Kocourková, Květoslava - Vilím, Karel: Krupka z cínu zrozená, s. 12.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Thuma, Klaus - Stehlík, Jiří: Krupka bohatá i strádající, s. 12.

⁷⁹ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen, s. 90.

⁸⁰ Tamtéž, s. 113.

⁸¹ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen, s. 130.

⁸² Tamtéž, s. 152.

⁸³ Tamtéž, s. 157.

Během stavovského povstání roku 1619 stála Krupka na straně opozice proti Habsburkům a Adamovi ze Šternberka, který uprchl ze země. Krupka se u stavovských direktorů vykoupila z poddanství za 9 000 tolarů a podpořila stavovskou opozici vysláním celkem 19 vojáků k stavovskému vojsku. Po potlačení povstání se však Adam ze Šternberka vrátil a potrestal neloajální Krupku odebráním originálů městských privilegií, městské pečeti a zneplatnil smlouvu o vykoupení Krupky z poddanství z roku 1619⁸⁴. Po smrti Adama ze Šternberka v roce 1623 přešla správa Krupky do rukou vdovy Marie Maxmiliany z Hohenzollernu, která podporovala dobové změny v duchu katolické víry - ve městě byly zabírány nekatolické luteránské knihy, byl dosazen katolický kněz. Přes všechna tato nařízení však zůstali obyvatelé Krupky skrytě vyznavači luteránské víry⁸⁵. Dne 20. června roku 1637 potvrdil císař Ferdinand III⁸⁶. Krupce městská privilegia, avšak proti tomu vystoupil František Karel a požádal panovníka, aby naopak Krupku potrestal za neloajální chování z roku 1616⁸⁷. Po smrti majitele panství Františka Karla ze Šternberka přešla správa Krupky do rukou vdovy Ludmily ze Šternberka⁸⁸. Třicetiletá válka sice nezasáhla Krupku přímými válečnými událostmi, byla však velmi zpustošena, Ludmila ze Šternberka se rozhodla Krupku prodat a nabídla ji poddaným za částku 20 000 tolarů, ti však tuto nabídku odmítli - neměli k dispozici dostatek kapitálu, neboť příjmy z těžby cínu během třicetileté války značně poklesly a od roku 1635 se netěžilo vůbec⁸⁹. Nakonec však Krupka prodána nebyla a po smrti Ludmily ze Šternberka v roce 1672 přešlo panství na jejího syna hraběte Jana Norberta ze Šternberka, později na švagrovou Jana Norberta Kláru Bernardinu z Maltzanu⁹⁰. V této době zasáhly Krupku dvě velké události - v roce 1680 propukla v Krupce morová epidemie, při které přišlo o život na 300 lidí (zhruba třetina obyvatel), v roce 1682 pak Krupku postihl ničivý požár. Zároveň stále probíhaly spory se Šternberky v otázce legitimacy vydaných nařízeních. Definitivně bylo v této otázce rozhodnuto dne 24. června roku 1691, kdy dvorská kancelář vydala prohlášení stanovující všechna šternberská nařízení od roku 1619 za nelegitimní a Krupce byla opět potvrzena všechna privilegia. Když v roce 1708 zemřel manžel Kláry Bernardiny Václav Vojtěch ze Šternberka, rozhodla se majitelka panství Krupku prodat Františku Karlu Clary - Aldringeno-

⁸⁴ Kocourek, Ludomír - Kocourková, Květoslava - Vilím, Karel: Krupka z cínu zrozená, s. 13.

⁸⁵ Tamtéž, s. 14.

⁸⁶ Petráň, Josef: Staroměstská exekuce, s. 135.

⁸⁷ Thuma, Klaus - Stehlík, Jiří: Krupka bohatá i strádající, s. 14.

⁸⁸ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen, s. 189.

⁸⁹ Kocourek, Ludomír - Kocourková, Květoslava - Vilím, Karel: Krupka z cínu zrozená, s. 16.

⁹⁰ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen, s. 207.

vi, pánovi na Teplicích, Benešově nad Ploučnicí, Bynovci a Růžové za 30 000 rýnských zlatých⁹¹.

Koupi Krupky Františkem Karlem sledovali obyvatelé Krupky s obavami, neboť již z dřívější doby vedli s novým majitelem spory ohledně čepování piva ve Mstišově a Dubí. Nakonec krupští složili Františku Karlovi roku 1712 poddanský slib a majitel panství jim za to slíbil potvrdit dosavadní udělená privilegia. Místo potvrzení privilegií však dosadil do městské rady svého člověka, aby měl přehled o dění. Měšťané se s touto situací nechtěli smířit, a tak si stěžovali u samotného císaře Karla VI., který rozhodl ve prospěch Krupky a potvrdil roku 1715 všechna její dosavadní privilegia⁹². Po smrti Františka Karla Clary - Aldringena převzal správu panství jeho syn František Václav: svou povinnost vykonával svědomitě, skončily spory mezi měšťany a vrchností a vzhledem k nízké produkci cínové rudy byla ve městě dále rozvíjena řemesla⁹³.

Významnou změnu znamenalo období vlády Marie Terezie a Josefa II. Na základě vydaného císařského patentu z 1. srpna 1776 bylo stanoveno, že počet členů městské rady měl být snížen z původních dvanácti na osm⁹⁴. Roku 1784 byl namísto městské rady vytvořen magistrát, do kterého byli začleněni tři noví úředníci dosazení státem - syndikus, kancelista a soudní sluha⁹⁵. Tato změna byla posilněna záměrem regulovat magistráty, jehož podstatou byla snaha o vytvoření právně jednotného systému, který by kooperoval se státem⁹⁶.

Po smrti Josefa II. nastoupil na trůn Leopold II. a krupští prokázali snahu o potvrzení svých předchozích privilegií také novým panovníkem. Než však mohla být záležitost vyřízena, panovník zemřel a žádost o potvrzení privilegií se pozastavila. Privilegia potvrdil až císař František I. roku 1817, neboť žádost provázely průtahy - původní originály privilegií se ztratily a císař tak musel potvrdit pouze jejich doslovné opisy z konfirmace Josefa II⁹⁷.

V revolučním roce 1848 vytvořili měšťané v Krupce Národní gardu, která podporovala myšlenky konstituce, navíc byli vysláni zástupci na říšský sněm ve Vídni a zasedání parlamentu ve Frankfurtu nad Mohanem.⁹⁸ Na základě provedených centrálních reforem z roku

⁹¹ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen, s. 228.

⁹² Kocourek, Ludomír - Kocourková, Květoslava - Vilím, Karel: Krupka z cínu zrozená, s. 18.

⁹³ Tamtéž, s. 18.

⁹⁴ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen, s. 255.

⁹⁵ Thuma, Klaus - Stehlík, Jiří: Krupka bohatá i strádající, s. 17.

⁹⁶ Bělina, Pavel: Česká města v 18. století a osvětské reformy, s. 57.

⁹⁷ Kocourek, Ludomír - Kocourková, Květoslava - Vilím, Karel: Krupka z cínu zrozená, s. 19.

⁹⁸ Tamtéž, s. 32.

1848 byla v roce 1850 Krupka nucena odevzdat své úřední materiály nově vznikajícímu okresnímu soudu v Teplicích, včetně agendy soudní a horní. V Krupce zůstal tedy pouze obecní úřad s 24 členy obecního výboru a s pěti členy obecní rady⁹⁹. Vedením městského úřadu byl pověřen obecní tajemník, udržování pořádku ve městě měl na starosti městský strážník (později počet zvýšen na tři)¹⁰⁰.

Události první světové války se v Krupce odrazily především ve špatné životní situaci. Pro alespoň částečné utišení této situace vznikaly různé charitativní spolky, včetně Výboru pro válečnou pomoc a válečná kuchyně. Ceny zboží, včetně základních potravin v Krupce stouply, muži byli odvedeni na frontu¹⁰¹.

Po skončení první světové války se v roce 1919 konaly první volby do krupského zastupitelstva, kdy zvítězila německá sociální demokracie, stejně jako v dalších letech 1923 a 1928¹⁰², v roce 1931 vyhrála německá nacionálně socialistická strana¹⁰³. Od třicátých let 20. století v Krupce začala působit také Sudetoněmecká vlastenecká fronta (Sudetendeutsche Heimatsfront), jejíž členové založili v roce 1934 vlastní místní organizaci SdP a již v roce 1935 měli v Krupce na 600 členů. V této době navštívil Krupku a vyjádřil podporu sudetským Němcům Konrad Henlein¹⁰⁴. V roce 1938 byli ze správy města vyloučeni čeští zastupitelé a sociální demokraté, starostou se stal člen místní sudetoněmecké strany¹⁰⁵.

Konec druhé světové války doprovázela v Krupce tragická událost. V dubnu 1945 na bohosudovském nádraží zastavil vlak vezoucí vězně z koncentračního tábora Osendorf u Halle. Vyčerpaní vězni využili příležitosti vykoupat se v nedalekém rybníčku, a protože byli velmi žízniví, někteří ze zajatců vodu rovněž pili. Důsledkem toho se řada z nich nakazila tyfem, a protože byl duben a voda velmi studená, další ze zajatců onemocněli zápallem plic. Nakonec zemřelo na 313 vězňů, jejichž těla byla necitlivě umístěna do blízkého starého dolu, po skončení druhé světové války byla exhumována a pohřbena u kostela sv. Prokopa¹⁰⁶.

Po skončení druhé světové války došlo v Krupce k velkým přesunům obyvatelstva, do roku 1948 byla vysídlena většina původně německých obyvatel. Správní vývoj také prošel

⁹⁹ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen, s. 270.

¹⁰⁰ Kocourek, Ludomír - Kocourková, Květoslava - Vilím, Karel: Krupka z cínu zrozená, s. 32.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 40.

¹⁰² Tamtéž, s. 42.

¹⁰³ Tamtéž, s. 45.

¹⁰⁴ Kocourek, Ludomír - Kocourková, Květoslava - Vilím, Karel: Krupka z cínu zrozená, s. 45.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 47.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 51.

značnými změnami, neboť od roku 1950 přešly všechny obce spojené s Krupkou pod správu okresu Teplice, ve stejném roce byly sloučeny vsi Fojtovice, Habartice a Mohelnice s Horní Krupkou, Vrchoslav byla připojena ke Krupce, Nové Modlany k Bohosudovu a Maršov k Unčínu. Vše dovršil rok 1961, kdy všechny části byly sloučeny v jeden celek a vznikla tak sjednocená Krupka. V roce 1980 ke Krupce přibýly ještě Soběchleby. Po roce 1989 stálo v čele městské správy městské zastupitelstvo s městským úřadem, které nahradili předchozí městský národní výbor¹⁰⁷.

¹⁰⁷ oficiální stránky města Krupka: <http://www.krupka-mesto.cz/soucasnost/ms-1226/p1=1226> [7.5.2015].

4 Cechovní řemesla v Krupce

4.1 Analýza dochovaných cechovních artikul

Obsahem následující kapitoly je rozbor obsahu cechovních artikul z různých pohledů spolu se vzájemnou komparací z hlediska dochování, pozornost je věnována porovnání povinností nutných pro vstup do cechu k vyučení či k získání mistrovského práva, výši poplatků spojených se vstupem do cechu či podmínkám náboženským.

Stěžejním pramenem pro přiblížení a pochopení fungování cechovních organizací jsou jednoznačně cechovní artikule (cechovní statuta, cechovní řády)¹⁰⁸. Tyto artikule vymezovaly pracovní náplň jednotlivých řemeslníků, určovaly pracovní i sociální postavení, práva a povinnosti učňů, tovaryšů i cechovních mistrů. Statuta stanovovala výši poplatků za vstup do cechu, za získání mistrovského práva, ale také výši pokut za nevhodné chování či porušení znění artikulů. Potvrzení cechovních statut purkmistrem a městskou radou bylo vnímáno jako okamžik formálního založení cechu, ačkoliv neformálně cechy jistě fungovaly i před potvrzením cechovního řádu a jeho vydání jen dovršovalo proces sebeurčení.

Pro krušnohorské město Krupku je v originálu či přepisu dochováno celkem 11 cechovních pořádků, dva výtisky generálního cechovního patentu z roku 1731 (cech bednářů, truhlářů, sklenářů a zámečnicků; cech výrobců lněného a kartounového zboží) a dva výtisky generálních cechovních artikulů z roku 1739 (cech bednářů, truhlářů, sklenářů a zámečnicků; cech výrobců lněného a kartounového zboží). Přehled jednotlivých řemesel s dochovanými cechovními řády je v chronologickém pořadí sepsán v tabulce č. 1.

¹⁰⁸ Ebelová, Ivana: Organizace a písemnosti cechů stavebních řemesel v době předbělohorské, s. 71.

Tabulka č. 1: Přehled cechů s dochovanými cechovními artikuly

Název cechu	rok založení
Cech kovářů, zámečníků, konvářů, jehlářů, zlatníků, mědikovců, nožířů, platněřů, mědilijců, brnířů, kosářů a klempířů (z Mostu - Hallwich, s 52)	1480
Cech řezníků	1480
Cech konvářů	1502
Cech ševců	1511
Cech pekařů	1565
Cech konvářů	1573
Cech tkalců plátna	1589
Cech krejčích	1605
Cech bednářů, mečířů, nožířů, tesařů, zámečníků, podkovářů, kolářů, sklenářů, puškařů, truhlářů	1610
Cech punčochářů	1756
Cech výrobců lněného a kartounového zboží	1807

Nejstarší dochovaný cechovní řád byl vydán sdruženému cechu kovářů purkmistrem a “radou města a hor Krupky”¹⁰⁹ dne 11. února 1480, tedy dva roky poté, co český král Vladislav II. Jagellonský potvrdil řemeslná privilegia, která sepsal tehdejší pán Krupky Těma z Koldic.

Již 2. března téhož roku (1480) byly potvrzeny cechovní artikule cechu řezníků. Tento řád byl opět potvrzen purkmistrem, radou a staršími obce, města a hor Krupky poté, co byl schválen majitelem panství Těmou z Koldic.

Dne 5. prosince roku 1502 se od původního sdruženého cechu kovářů z roku 1480 oddělil cech konvářů, když mu byl potvrzen cechovní řád.¹¹⁰ Tento řád byl velmi stručný, v Hallwichevě publikaci obsahuje pouhých 9 řádků. Jeho hlubší analýza je zpracována v další části práce.

Jako čtvrtý cech byl v Krupce ustanoven cech ševců, jejichž cechovní artikule byly potvrzeny majitelskou panství, vdovou po zesnulém Albrechtu z Kolovrat, Annou z Kováně, purkmistrem a radou města a hor Krupky dne 16. března 1511.

¹⁰⁹ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 26.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 52.

Potravinářská řemesla v Krupce byla dne 25. listopadu 1565 posílena o cech pekařů. Jeho cechovní artikule, vydané purkmistrem, radou a staršími obce, města a hor Krupky, jsou dochovány v originálním znění na pergamenu a jsou uloženy ve Státním okresním archivu v Teplicích. Jedná se o nejstarší v originálu dochovaný cechovní řád pro horní město Krupku.

Dne 7. září roku 1573 byl znovu vydán radou a staršími obce cechovní řád cechu konvářů, a i tento řád, stejně jako předchozí z roku 1502, byl velmi stručný. Je dochován v opisu v Hallwichově knize o historii města¹¹¹ a obsahuje pouhých 23 řádků.

Prvním textilním cechem, který se objevil na území Krupky, byl cech tkalců plátna. Tento cech byl založen 7. srpna roku 1589, kdy mu byl purkmistrem a radou císařského svobodného horního města a hor Krupky potvrzen cechovní řád.

Textilní výrobu v Krupce podpořil cech krejčích a postřihačů sukna, jehož artikule vydal purkmistr a radní císařského svobodného horního města a hor Krupky dne 1. srpna roku 1605. Tento řád je dochován v originálu v SOkA Teplice¹¹².

K proměně struktury a složení došlo ve sdruženém cechu bednářů, mečířů, nožířů, tesařů, zámečníků, podkovářů, kolářů, sklenářů, puškařů a truhlářů. Ve srovnání s původním řádem z roku 1480 v sobě cech zahrnuje obměněné typy řemesel a roku 1610 byly tomuto sdruženému cechu purkmistrem a radními císařského svobodného horního města a hor Krupky uděleny nové cechovní artikule. Tento cechovní řád je dochován v originále ve Státním okresním archivu v Teplicích.

Významným cechem působícím na území Krupky, byl cech punčochářů. Jeho cechovní řád potvrdila samotná císařovna Marie Terezie dne 24. ledna roku 1756 a jeho znění je v originálu dochováno ve Státním okresním archivu v Teplicích¹¹³.

Posledním dochovaným cechovním řádem z doby před zrušením cechů a jejich nahrazením živnostenskými společenstvy byl řád pro cech výrobců lněného a kartounového zboží ze 4. dubna roku 1807. Tento cechovní řád je dochován v opisu a je k dispozici opět v Hallwichově publikaci¹¹⁴.

Na území města Krupky ovšem působily také cechy, jejichž řády nemáme k dispozici, ale víme z pramenů či literatury, že jistě ve městě působily. Pro cech koželuhů nemáme artikuly dochované, ačkoliv zmínka o jejich fungování se objevila již ve smlouvě Burgharda z Fictu-

¹¹¹ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 61. - 62.

¹¹² SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech krejčích, Cechovní artikule cechu krejčích, inv. č. 1, Li 1, T2.

¹¹³ SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech punčochářů, Cechovní artikule cechu punčochářů, inv. č. 25, Li 5, T 2.

¹¹⁴ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen, Beilagen II, s. 92. - 93.

mu, pána v Teplicích s majitelem Krupky Těmou z Koldic z roku 1482.¹¹⁵ V roce 1604 byl vydán novelizovaný řád cechu pekařů, který byl rozšířen o čtyři články¹¹⁶. Zcela novým cechem, který do dnešní doby nemá dochované žádné archivní prameny, byl cech zedníků a kameníků, jejichž řád byl vydán roku 1686¹¹⁷. Cech ševců obdržel aktualizovaný řád roku 1695¹¹⁸ a nový cech mlynářů byl ustanoven roku 1757¹¹⁹.

V Hallwichově publikaci o historii města Krupky zapsal autor k cechu mlynářů poznámku, kterou uvedl, že cech pro svou činnost následoval znění vydaných císařských generalii¹²⁰, otázkou tedy je, zda byla řemeslníkům vůbec speciálně mlynářská statuta vydána. S ohledem na to, že ve fondu Cechy Krupka nejsou uložena ani zmíněná generalia, ani samotný řád, nelze na tuto otázku s jistotou odpovědět.

Vznik cechovních organizací s dochovanými i nedochovanými cechovními řády na území Krupky přehledně dokládá chronologicky řazená časová osa.

¹¹⁵ Pfauter, Klaus - Stehlík, Jiřík: Krupka horní, nekrálovská, s. 97.

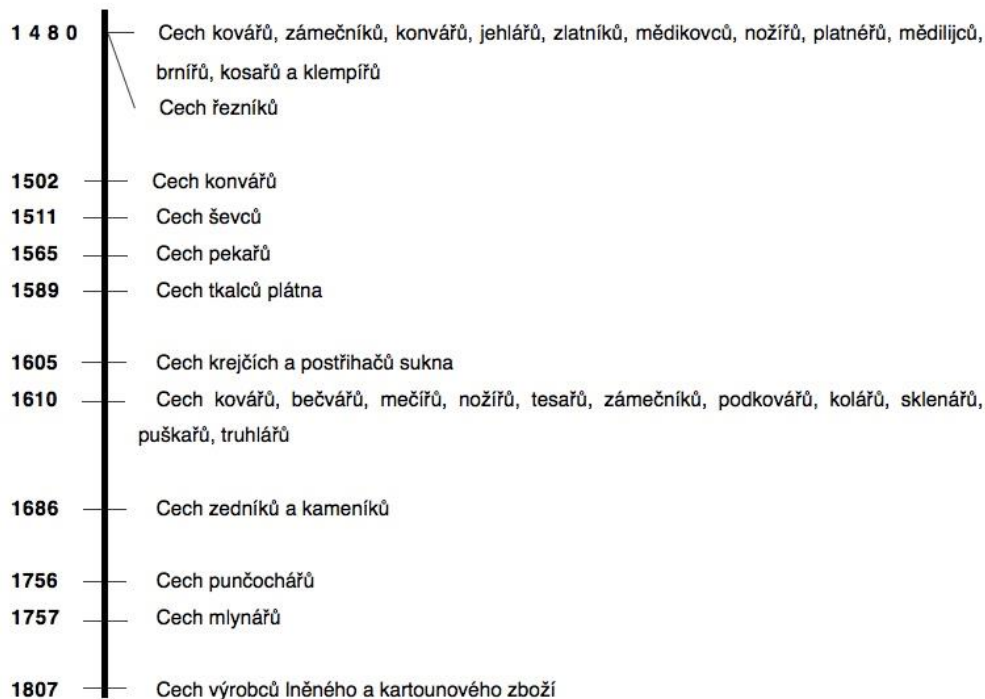
¹¹⁶ Jančárek, Petr: Města českého krušnohoří v předbělohorské době, s. 81.

¹¹⁷ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen, s. 235.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 225.

¹¹⁹ Müller, Gustav: Bergstadt Graupen im Erzgebirge, Heimatsbildung 32, 1925, s. 12.

¹²⁰ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen, s. 247.: *“Seit dem 12. Dezember 1737 erscheinen auch die Müller, welche nun “zu allergehorsamster Folge ergangenen kaiserlichen Generalien zünftig worden”, und zwar als zehnten Zunft in Graupen.”*

Graf č. 1: Časová osa zobrazující vznik jednotlivých cechů v Krupce

4.1.1. Rozbor bodů obecných zásad pro fungování cechu

Jak již bylo zmíněno výše v tabulce č. 1, pro poznání struktury a fungování jednotlivých cechů v Krupce máme k dispozici v originální podobě či v opisu celkem 11 cechovních artikulů, které poslouží k vzájemnému porovnání jejich obsahu z různých hledisek.

Rozsah dochovaných cechovních statut je různorodý a počet bodů se pohybuje v rozpětí 10 - 35 bodů. Názorný přehled jejich rozsahu je znázorněn v tabulce č. 2.

Tabulka č. 2: Přehled rozsahu a počtu bodů v dochovaných cechovních artikulích

název cechu	rok vydání	počet bodů
sdružený cech kovářů	1480	20
cech řezníků	1480	30
cech konvářů	1502	-
cech ševců	1511	35
cech pekařů	1565	22
cech konvářů	1573	-
cech tkalců plátna	1589	30
cech krejčích	1605	10
sdružený cech bednářů	1610	12
cech punčochářů	1756	31
cech výrobců lněného a kartounového zboží	1807	14

Nejstručnějšími řády byly pro cech konvářů, a to jak vydané roku 1502, tak v roce 1573. Obě vydání jsou v současnosti dochovaná v opisu¹²¹ a v obou případech ve velmi stručné formě a bez vnitřního členění do bodů (pouhých 9 řádků v roce 1502, 23 řádky v roce 1573).

Pro zodpovězení otázky, odkud vlastně Krupka cechovní statuta přebírala, máme k dispozici velmi málo informací. S jistotou můžeme určit pouze původ nejstaršího dochovaného řádu sdruženého cechu kovářů z roku 1480¹²², ve kterém bylo exaktně napsáno, že byl pořádek přejatý z města Mostu. V ostatních artikulích podobná informace o původu obsažena nebyla.

Otázka povinnosti katolického vyznání a náboženské praxe objevující se ve většině statut v pobělohorském období také nebyla zmíněna ve všech dochovaných statutech pro krupská řemesla. V jediném případě bylo v řádu přesně napsáno, že člen cechu musel být katolického vyznání. Jednalo se o cech punčochářů, který vznikl roku 1756, kdy v důsledku rekatolizace byla podmínkou členství v cechu římskokatolická víra. V článku č. 1¹²³ řemeslného řádu

¹²¹ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 52. a 61. - 62.

¹²² Tamtéž, s. 27.

¹²³ Tamtéž, s. 83.

přesně stálo, že každý, kdo by chtěl vstoupit do řemesla punčochářského v horním městě Krupce za vyučením nebo by se chtěl stát mistrem a vstoupit do cechu, musel být katolického vyznání, zároveň musel slavit všechny církevní svátky. Ve statutech předbělohorských se podmínka katolického vyznání neobjevovala, byly stanoveny pouze povinnosti slavit církevní svátky. V cechovním řádu cechu řezníků z roku 1480 byla obsažena v bodě č. 27¹²⁴ poznámka o tom, že dva nebo čtyři mladší mistři museli o svátcích Panny Marie, dvanácti apoštolů a jiných velkých svátcích hlídat hořící svíce. Účast na důležitých katolických svátcích byla tedy povinná, přímo zde však není napsáno, že musel být řemeslník katolíkem, v této době a v této oblasti luteránského vyznání se katolictví pravděpodobně ani nepředpokládalo. Absence článků týkající se náboženského vyznání nepochybně znamenalo, že v rámci dobové atmosféry a zvyklostí byla víra v Boha naprostou samozřejmostí. Ševcovští řemeslníci měli v bodě č. 28¹²⁵ svých statut zakotveno, že se mladší mistři museli účastnit mší a museli slavit velké svátky, zároveň byli povinni nosit a hlídat hořící svíce na svátky Panny Marie, dvanácti apoštolů a jiné velké svátky, obdobně jako tomu bylo u řezníků - znění tohoto bodu je téměř totožné s bodem č. 27 cechovního řádu řezníků z roku 1480.

Cechovní řád cechu tkalců z roku 1589 obsahoval v bodě č. 1¹²⁶ poznámku, že členové cechu tkalců plátna museli vyznávat víru v Boha, a zároveň si v sobě pěstovat čest, poctivost, spravedlnost, věrnost a pravdivost. Na tento řád navázal v roce 1807 řád nový, který platil pro řemeslníky cechu výrobců lněného a kartounového zboží¹²⁷. Ani v tomto řádu nebylo explicitně řečeno, že řemeslník musel vyznávat katolickou víru, ale byl povinen nést kříž při každém procesí k sv. Xaverovi a sv. Tělu¹²⁸.

Pouze v řádu cechu krejčích byla obsažena informace zabývající také otázkou působení židů v řemesle. V posledním, 10. bodě¹²⁹ řádu bylo uvedeno, že židé ve městě provozovali řemeslo, a proto bylo v Krupce mnoho chudých mistrů. Proto musel každý, kdo se chtěl věnovat krejčovskému řemeslu, získat měšťanské právo, jinak hrozilo předvolání před soud, pokuta a vězení.

¹²⁴ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen, s. 31.

¹²⁵ Tamtéž, s. 56.

¹²⁶ Tamtéž, s. 70.

¹²⁷ Kartounové zboží - zboží vyráběné potiskováním bavlněných tkanin, Novotný, Karel: Hospodářské a sociální problémy vývoje katounářského průmyslu v Čechách v první polovině 19. století, s. 7.

¹²⁸ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 92.

¹²⁹ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech krejčích, Cechovní artikule cechu krejčích, inv. č. 1, Li 1, T 2.

Větší problémy než židé však dělali krupským řemeslníkům tak zvaní fušeři, řemeslníci, kteří nepracovali v rámci řemesla a svou práci odváděli nekvalitně. O těchto neodborných řemeslnících se zmiňuje řád cechu tkalců plátna, kde byl v bodě č. 7¹³⁰ psáno, že žádný fušer nesměl do cechu zaneść svou práci, jinak musel zaplatit pokutu jedné kopy grošů. Cech krejčích měl ve svém řádu v bodě č. 7 určeno, že pokud by v Krupce a jejím okolí působil řemeslník pracující mimo cech, měl takový řemeslník zaplatit dvě kopy českých grošů¹³¹.

Pro vandrující tovaryše byly ve městech zakládány a udržovány tak zvané herberky, tedy objekty či místnosti, které poskytovaly mimoměstským řemeslníkům ubytování. O herberku se zmiňovala statuta řemesla punčochářů, kde bylo v bodě č. 13¹³² stanovena povinnost každého přivandrovalého tovaryše ubytovat se v takovém zařízení. V bodě č. 5 řádu výrobců lněného a kartounového zboží z roku 1807¹³³ bylo pak zmíněno, že členové cechu měli povinnost určit pro cizí tovaryše herberk a sumu peněz, které vandrujícím tovaryšům předali. Taková suma peněz však nesměla přesáhnout ekonomické možnosti zdejších měšťanů.

Otázka týdenní mzdy byla pouze v jednom z dochovaných řádů, a to pro nejstarší dochovaný, tedy pro sdružený cech kovářů z roku 1480. V bodě č. 17¹³⁴ bylo stanoveno, že žádný mistr nesměl dát ve městě týdenní mzdu vyšší než čtyři české groše a na Komáři vížce nesměl dát více než čtyři a půl českého groše.

V bodě č. 19¹³⁵ řádu sdruženého cechu kovářů bylo také stanoveno, že žádný mistr nesměl jinému mistru brát práci. Každý mistr měl pracovat na své práci, takže žádný kovář nesměl vykonávat zámečnickou nebo jinou práci, stejně jako zámečníci měli zakázáno pracovat na tom, co měli za povinnost dělat podkováři. Na tento řád navázal nový z roku 1610, kde v bodě č. 6¹³⁶ stálo, že kováři nesměli pracovat na železných dveřích a zámečníci si měli odpustit práci podkovářů pod pokutou jedné kopy.

Pokuta byla udělována rovněž za špatně vykonanou práci. V řádu cechu ševců bylo v bodě č. 3¹³⁷ uvedeno, že bylo zvykem, že čtyři mistři každých 14 dní mají právo zkontrolovat, jak vypadá zboží prodávající se na trhu, a pokud by našli u řemeslníka nějaké vadné boty, byli

¹³⁰ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 70.

¹³¹ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech krejčích, Cechovní artikule cechu krejčích, inv. č. 1, Li 1, T 2.

¹³² Hallwich, Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 250 a n.

¹³³ Tamtéž, s. 264 a n.

¹³⁴ Tamtéž, s. 28.

¹³⁵ Tamtéž, s. 28.

¹³⁶ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečníků, podkovářů a kolářů, Cechovní artikule sdruženého cechu bednářů, Li 4, T2.

¹³⁷ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 55.

povinni uložit prodávajícímu pokutu. Pokuta byla udělována také v cechu konvářů, kde v jejich obnoveném řádu z roku 1573¹³⁸ bylo zapsáno, že za špatně odvedenou práci byl řemeslník pokutován jedním bílým grošem. Stejnou praxi jako cech ševců prováděl pro kontrolu svých výrobků rovněž cech tkalců plátna. Jeho řád se zkaženou prací zabýval hned ve dvou bodech - v bodě č. 8¹³⁹ a č. 14¹⁴⁰. V bodě č. 8 bylo uvedeno, že všichni mistři museli dodržovat jednotnou šířku tkaniny a pro lepší kontrolu musel přední mistr každý kvartál nebo podle nutnosti obcházet cech a kontrolovat práci, změřit tkaninu, a pokud by zjistil, že byla tkanina příliš krátká, tak mistr musel zaplatit pokutu v denárech. Pokud měřil mistr kratší loket, zaplatil pokutu osm grošů. Bod č. 14 pak určovali, že pokud mistr zkazil svou práci, musel dát do cechovní pokladnice šest grošů. Ani řemeslníci cechu krejčích nezůstali ušetřeni pokuty za špatně odvedenou práci. V bodě č. 8 jejich řádu bylo uvedeno, že pokud mistr zkazil šaty a přišlo se na to, byl pokutován podle rozsudku řemesla¹⁴¹.

Cechy se pravidelně setkávaly k tzv. "společnému pivu", tedy řemeslnému shromáždění, minimálně čtyřikrát do roka, a to během každého kvartálu většinou v neděli po suchých dnech. Na těchto schůzích byly placeny pravidelné kvartální poplatky a byly probírány důležité záležitosti týkající se cechu, mimo jiné i přijetí učedníka či žadatele o mistrovské právo. Proto se otázka cechovního shromáždění musela nutně objevit i v textu jednotlivých řemeslných řádů. Z jedenácti dochovaných statut se záznam o konání kvartálních schůzí objevil v devíti, výjimku tvořily pouze dva velmi stručné řády cechu konvářů z let 1502 a 1573.

Stejně jako měli řemeslníci povinnost účastnit se pravidelných kvartálních schůzí, měli povinnost účastnit se pohřbu mistra, mistrové, nebo kohokoliv, kdo v cechu působil nebo byl členem řemeslníkovy rodiny. Všechny dochované řády, kromě dvou řádů cechu konvářů, obsahovaly záznamy o povinnosti účastnit se takovéto události, případně přímo nést tělo zemřelého mistra. V případě, že by se někdo z cechu pohřbu nezúčastnil, byla v řádech také stanovena výše pokuty. V artikulech cechu tkalců plátna¹⁴² se objevila rovněž poznámka stanovující povinnost dvou mladších mistrů cechu vykopat hrob, pokud nebyl na hřbitově k dispozici hrobník. Bod č. 29 řádu cechu řezníků¹⁴³ ukládal vdově po mistrovi právo vést řemeslo po dobu jednoho roku.

¹³⁸ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 62.

¹³⁹ Tamtéž, s. 70. - 71.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 72.

¹⁴¹ SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech krejčích, Cechovní artikule cechu krejčích, inv č. 1, Li 1, T 2.

¹⁴² Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 72.

¹⁴³ Tamtéž, s. 31.

Bez povšimnutí nezůstala ani otázka nošení zbraní. Z jedenácti dochovaných statut se této problematice věnovalo hned pět a chronologicky prvním byl nejstarší řád sdruženého cechu kovářů z roku 1480. V bodě č. 18¹⁴⁴ tohoto řádu bylo uvedeno, že pokud někdo vlastnil nějakou zbraň a nosil ji na trh, museli ji čtyři mistři prohlédnout a rozhodnout, jestli není pro lidi nebezpečná a jestli mohl majitel zbraň nosit u sebe. Bod č. 24 statut cechu ševců¹⁴⁵ určoval, že během cechovního shromáždění nesměl mít u sebe zbraň žádný řemeslník. Cech pekařů v bodě č. 12 svého řádu¹⁴⁶ uvedl, že se nesměly nosit zbraně v době, kdy se řemeslníci sešli ke společnému pivu. Jak dokládá bod č. 15 řádu tkalců plátna¹⁴⁷, ani řemeslníci tohoto cechu nesměli přijít na cechovní shromáždění ozbrojeni. Otázka nošení zbraní byla zmíněna také ve statutech cechu punčochářů, kde bod č. 24¹⁴⁸ určoval, že všichni mistři museli dorazit na cechovní setkání v určitém čase k vrchním starším v městě Krupce čestně a beze zbraně.

Kromě nošení zbraní při cechovních shromážděních bylo v artikulech hned v šesti případech zakazováno rovněž vyvolávat a vést hádky. Jednalo se jmenovitě o řády: sdruženého cechu kovářů (1480), cechu ševců (1511), cechu pekařů (1565), cechu tkalců plátna (1589), sdruženého cechu bednářů (1610) a cechu punčochářů (1756). Cech výrobců lněného a kartounového zboží (1807) tuto otázku řešil v bodě č. 3 stručným a obecným ustanovením, že každý člen cechu se musí chovat čestně a skromně.¹⁴⁹

Řemeslné řády obsahovaly také instrukce týkající se vyzrazování cechovního tajemství. Už nejstarší dochovaný řád pro sdružený cech kovářů řešil tuto otázku. V bodě č. 14 bylo ustanoveno, že pokud by mistr zveřejňoval v hostinci tajné cechovní záležitosti, bylo mu to skrze radu a čtyři mistry zakázáno a zaplatil pokutu jedné libry vosku¹⁵⁰. Pokutu ve stejné výši pak dostal za vyzrazení tajemství i řemeslník v cechu ševců.¹⁵¹

Ve třech dochovaných cechovních statutech bylo zapsáno právo cechu používat k úřední korespondenci cechovní pečeti. Jednalo se jmenovitě o cechy tkalců plátna, kterým bylo dovoleno užívat pečeti zelené barvy¹⁵², dále cech krejčích, kteří směli užívat pečeti s vyobraze-

¹⁴⁴ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 30.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 56.

¹⁴⁶ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní artikule cechu pekařů, inv. č. 8, Li 2, T 2.

¹⁴⁷ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 72.

¹⁴⁸ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech punčochářů, Cechovní artikule cechu punčochářů, inv. č. 25, Li 5, T 2.

¹⁴⁹ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 92.

¹⁵⁰ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 28.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 56.

¹⁵² Tamtéž, s. 73.

ním krejčovských nůžek a soukenického mandlu¹⁵³, a nakonec bylo dovoleno užívat cechovní pečeti sdruženému cechu bednářů¹⁵⁴.

Ve statutech cechu tkalců plátna se v jako jediném z řádů objevila v bodě č. 3 informace týkající se placení zvoníka. Pořádek uvedl, že zvoníkovi náleželo z obchodu každý kvartál, stejně jako u jiných řemesel, dva groše¹⁵⁵. Jiná řemeslná statuta však tuto zásadu nereflektovala.

4.1.2 Rozbor bodů určujících podmínky pro vstup do cechu k vyučení

Se vstupem do cechu a se získáním mistrovského práva byly spojeny nejen leckdy velmi nákladné poplatky, ale také další podmínky, které jsou sepsány a porovnány v této kapitole. Základním pramenem pro získání informací o podmínkách i výši poplatků spojených s osobou učedníka jsou opět dochované cechovní artikuly a jejich souhrnný přehled dokládá tabulka č. 3.

¹⁵³ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech krejčích, Cechovní artikule cechu krejčíchinv. č. 1, Li 1, T 2.

¹⁵⁴ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečnicků, podkovářů a kolářů, Cechovní artikule sdruženého cechu bednářů, inv. č. 21, Li 4, T 2.

¹⁵⁵ “*Item dem Glöckner sollen aus der Laden, wie sonst bei andern handtwercken allhier breuchlich Zu itzlichen Quartalen 2 gr[oschen] gereicht werden.*” Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 70.

Tabulka č. 3: Přehled podmínek k přijetí do cechu k vyučení

název cechu	rok vydání	měšť. právo	list o řádném zplození	doba ozkoušení řemesla	poplatek za vstup - nezvýhodněné osoby	poplatek za vstup - zvýhodněné osoby	doba učení
sdružený cech kovářů	1480	ano	ano	40 dní	1 libra vosku	-	-
cech řezníků	1480	-	ano	-	2 libry vosku, 12 grošů	1 libra vosku, 6 grošů	1 rok
cech konvářů	1502	-	-	-	-	-	-
cech ševců	1511	-	ano	-	-	1 libra vosku a 6 grošů	-
cech pekařů	1565	-	-	-	3 libry vosku, 1 kopa	2 libry vosku, 1 kopa	1 rok
cech konvářů	1573	ano	-	-	-	-	-
cech tkalců plátna	1589	ano	ano	14 dní	1 kopa grošů	-	3 roky
cech krejčí	1605	-	ano	14 dní	2 b. groše, 1 tolar, 4 libry vosku, 6 b. grošů far. kostelu, 24 b. grošů	-	2 roky
sdružený cech bednářů	1610	-	-	40 dní	1 kopa míš. grošů, 30 malých grošů	-	3 roky
cech punčochářů	1756	-	ano	6 týdnů	5 zlatých 50 krejcarů	1 zlatý 30 krejcarů	3 roky
cech výrobců lněného a kartounového zboží	1807	-	-	-	-	-	-

Prvním požadavkem pro vstup do cechu bylo získání měšťanského práva. Tento požadavek byl ustanoven v řemeslných rádech sdruženého cechu kovářů (1480), cechu konvářů (1573) a cechu tkalců plátna (1589). Pokud se obecně v textu řemeslných řádů vyskytovala poznámka o měšťanském právu, bylo to většinou uvedeno v souvislosti se získáním mistrovského práva. Podmínky pro jeho získání jsou rozebrány v další části práce.

Podmínkou pro přijetí do vyučení se stalo také vlastnictví tak zvaného listu o řádném zplození, tedy potvrzení, že budoucí učedník pocházel z řádného manželského svazku. Z jedenácti dochovaných statut byl list o řádném zplození stanoven v šesti, v chronologickém pořadí se

jednalo o sdružený cech kovářů, dále cech řezníků, ševců, tkalců plátna, krejčích a punčochářů.

Dříve, než se potencionální účastník definitivně rozhodl, že se chce ve vybraném cechu vyučit, měl právo si řemeslo nějakou dobu tak zvaně ozkoušet. V jednotlivých ceších se tato doba lišila. Pro krupská řemesla bylo v rádech stanoveno, že u sdružených cechů kovářů (1480) a bednářů (1610) byla tato doba 40 dní, cech punčochářů nechal učedníka rozmýšlet po dobu šesti týdnů a pro cech tkalců plátna a krejčí byla stanovena doba 14 dní.

Poplatky, které byly placeny za vstup a vyučení se v řemesle, byly u každého cechu odlišné. Zároveň byl v rámci jednoho cechu v některých řemeslech odlišován vstup zvýhodněných osob, tedy těch řemeslníků, kteří byli buď synem mistra, nebo si vzali mistrovskou dceru, případně vdovu po mistrovi. Takové osoby měly poplatek alespoň částečně snížen. Poplatky pro vstup do cechu nezvýhodněných osob byly uvedeny v sedmi dochovaných cechovních artikulech. Nejmenší poplatek byl stanoven u sdruženého cechu kovářů, kde se platila 1 libra vosku, naopak nejvyšší poplatek platili zájemci o vyučení v cechu punčochářů, kde byl stanoven na sumu 5 zlatých 50 krejcarů. Osoby privilegovaného postavení měly určeny výhodnější poplatky hned ve čtyřech rádech - cechu řezníků, ševců pekařů a punčochářů. U cechu řezníků byl poplatek snížen na polovinu z 2 liber vosku a 12 grošů na 1 libru vosku a 6 grošů. Cech pekařů stanovil osobám zvýhodněného postavení zaplatit 2 libry vosku a 1 kopy¹⁵⁶, což znamenalo snížení o jednu libru vosku oproti osobám nezvýhodněným. Řád cechu pekařů stanovil osobám zvýhodněného postavení zaplatit poplatek 1 zlatý 50 krejcarů. Otázka, zda byly takto stanovené poplatky také dodržovány a v této výši placeny, je reflektována v kapitolech věnujících se jednotlivým řemeslům v další části práce.

Doba vyučení se, stejně jako poplatky stanovené pro vstup do cechu, lišila v jednotlivých řemeslech. Potravinářská řemesla řezníků a pekařů stanovila dobu vyučení na jeden rok, cech krejčích držel učedníky v učení dva roky. Třemi roky výuky pak prošli řemeslníci cechu tkalců plátna, sdruženého cechu bednářů a cechu punčochářů.

4.1.3 Rozbor bodů stanovujících podmínky pro získání mistrovského práva

Stejně jako u přijetí učedníka do cechu bylo pro získání mistrovského práva potřeba splnit hned několik podmínek. Tyto podmínky se však mohly v jednotlivých ceších lišit. Kromě samotného poplatku bylo u tovaryšů pocházejících odjinud potřeba získat městské právo a list

¹⁵⁶ Hodnota mince není přesně specifikována.

o řádném zplození, vytvořit mistrovský kus¹⁵⁷, u některých řemesel se objevil i požadavek povinného vandru. Přehled těchto podmínek přibližuje tabulka č. 4.

Tabulka č. 4: Přehled podmínek k získání mistrovského práva

název cechu	rok vydání	městské právo	list o řádném zplození	výuční list	vandr	nezvýhodněné osoby	zvýhodněné osoby
sružený cech kovářů	1480	ano	ano	ano	-	15 českých grošů	-
cech řezníků	1480	ano	ano	-	-	-	-
cech konvářů	1502	-	-	-	-	-	-
cech ševců	1511	-	ano	-	-	4 libry vosku, 15 b. grošů	15 b. grošů
cech pekařů	1565	ano	ano	ano	-	krupský tovaryš: 6 b. grošů do farního kostela, 48 malých grošů cizinec: 2 kopy, 4 libry vosku	1 kopa, dvě libry vosku
cech konvářů	1573	-	-	-	-	-	-
cech tkalců plátna	1589	ano	ano	ano	2 roky	10 grošů, čtvrt piva, 1 zlatý	polovina sumy, vandr 1 rok
cech krejčí	1605	ano	ano	ano	2 roky	krupský tovaryš: svačina, sud piva, 3 tolary, 2 libry vosku, 6 b. grošů cizinec: svačina, věrtel piva, 6 tolarů, 4 libry vosku, 6 b. grošů do far. kostela	svačina, půl sudu piva, 1 tolar
sružený cech bednářů	1610	ano	ano	ano	2 roky	8 malých grošů, 8 kop, svačina, sud piva	polovina sumy, svačina, půl sudu piva
cech punčochářů	1756	-	-	-	3 roky	10 zlatých, 1 kopa míšeňských grošů, 35 krejcarů	polovina sumy
cech výrobců lněného a kartou-nového zboží	1807	-	-	-	-	krupský tovaryš: 9 zlatých cizinec: 18 zlatých	-

¹⁵⁷ Karlová, Zdeňka: Změny v cechovním zřízení měst pražských po r. 1547, s. 78.

Z jedenácti dochovaných cechovních řádů máme u devíti k dispozici informace o přijímacích podmínkách k získání mistrovského práva, tuto otázku nereflektovaly pouze řády cechu konvářů z let 1502 a 1573.

Měšťanské právo bylo jedním z hlavních požadavků pro získání mistrovského práva, a to především pro ty řemeslníky, kteří pocházeli odjinud. Řád sdruženého cechu kovářů (1480) tuto otázku reflektoval hned v prvním bodě, kde bylo stanoveno, že kdo by chtěl v cechu pracovat, musel doložit list o řádném zplození, pokud se chtěl do cechu připojit jinde vyučený řemeslník, musel předložit list získaný od tamějších měšťanů a mistrů, musel získat zdejší měšťanské právo a poté mistrovské právo¹⁵⁸. Ve stejném roce vycházející řád cechu řezníků v bodě č. 19 určil, že každý, kdo se chtl stát v Krupce řeznickým mistrem, musel nejprve doložit list o řádném zplození, a dále získat měšťanské právo¹⁵⁹. Cech ševců hned v bodě č. 1¹⁶⁰ stanovil, že žadatel o mistrovské právo byl povinen doložit pouze list o řádném zplození, vstupní poplatek a zhotovit mistrovský kus. Mistrovské kusy jsou souhrnně řešeny v následující podkapitole. Statuta cechu pekařů¹⁶¹ nařizovala, že každý, kdo se chtěl stát pekařským mistrem, byl povinen prokázat se listem o řádném zplození a výučním listem, a zároveň musel také získat měšťanské právo. Cech tkalců plátna rovněž nařizoval žadateli o mistrovské právo doložit list o řádném zplození a výuční list. Tento cech jako chronologicky první v Krupce ve svém řádu určil povinnost tovaryše absolvovat vandr, a to na dva roky.¹⁶² Další z textilních řemesel - cech krejčích, určil, že každý cizinec, který chtěl v Krupce získat mistrovské právo, musel do dalšího kvartálu doložit list o řádném zplození a výuční list a stanovil podmínku být ženat s pannou nebo vdovou¹⁶³. Mistrovský syn narozený a vyučený v Krupce měl povinnost dva roky vandrovat¹⁶⁴. Řád sdruženého cechu bednářů v 1. bodě ukládal povinnost každému, kdo se chtěl stát mistrem, získat od městské rady měšťanské právo, do druhého kvartálu doložit list o řádném zplození, výuční list a splnit povinnost dvouletého vandru. V řádu cechu punčochářů se sice výslovně nehovořilo o povinnosti žadatelů o mistrovské právo doložit výuční list, list o řádném zplození a měšťanské právo, byla zde však v bodě č. 17 stanovena po-

¹⁵⁸ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 27.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 30.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 27.

¹⁶¹ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní artikule cechu pekařů, inv. č. 8, Li 2, T 2.

¹⁶² Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 71.

¹⁶³ Němečková, Eva: Krejčovské a ševcovské cechy v Bílině a Krupce v raném novověku, s. 190.

¹⁶⁴ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 74.

známka, že každý, kdo měl za sebou povinný tříletý vandr, musel se přihlásit u cechovních starších a během kvartálu doložit všechny náležitosti týkající se mistrovského práva. Pokud se nevyskytla žádná překážka, byl žadatel připuštěn k vykonání mistrovské zkoušky.¹⁶⁵ Konečně řád cechu výrobců lněného a kartounového zboží v bodě č. 8 stanovil podmínku zaplatit předepsaný poplatek.¹⁶⁶

Výši poplatků pro získání mistrovského práva stanovených v jednotlivých řemeslných řádech dokládá také tabulka č. 4. Poplatky nebyly placeny pouze v nominálních mincích, ale rovněž v librách vosku, který byl ve středověku i raném novověku ceněnou surovinou. Vedle uložení předepsané výše poplatku a liber vosku byla v některých ceších potřeba rovněž zajistit mistrům svačinu a stanovený objem piva k cechovní hostině. Ne všichni uchazeči o mistrovské právo však měli stejné podmínky pro přijetí - mistrovští synové měli leckdy v řádu přímo stanoveno, že jsou povinni zaplatit pouze polovinu sumy, která je stanovena běžnému tovaryši. U mistrovského syna se předpokládalo, že má s vykonáváním řemesla větší zkušenosti díky svému otci, který ho mohl práci lépe a intenzivněji učit a předat mu zkušenosti, a tak si mohl mistrovský syn otcovo řemeslo osvojit více než řadový řemeslník. Byla to také otázka jisté prestiže, kdy se v rodině dědilo jedno řemeslo z generace na generaci. Největší výhodu pak měli mistrovští synové, kteří si vzali mistrovské dcery nebo vdovy po mistrech, neboť ti byli zproštěni všech poplatků.

A jak vypadaly v jednotlivých řemeslech mistrovské kusy? Nejstarší dochovaný řád tuto část mistrovské zkoušky nijak nespécifikoval, důležité bylo především zaplatit do cechovní pokladny 15 českých grošů¹⁶⁷. Ani druhý dochovaný řád nereflektoval mistrovský kus, pouze stanovil povinnost zaplatit do cechu dvě libry vosku a 12 grošů, mistrovský syn polovinu této sumy. Mistrovský kus byl konkrétně specifikován v bodě č. 1 řádu ševců. Uchazeč měl mít k dispozici hovězí a ovčí kůži, z toho vyrobit šest párů bot, z ovčí kůže dále musel vyrobit pár šněrovacích bot ze tří kusů, jako nosili páni a měšťané, další dva páry bot, pár šněrovacích dámských bot a dva páry selských bot¹⁶⁸. Cech pekařů ve svém řádu nestanovil podobu, jak měla vypadat mistrovská zkouška, pouze ukládal, aby uchazeč na Velikonoce nebo na svátek sv. Michala potvrdil, že se zde chce stát mistrem a zkusil péci.¹⁶⁹ Řád cechu tkalců plátna ukládal žadateli o mistrovské právo spojit nadvakrát, natřikrát a načtyřikrát přízi a pak ji roz-

¹⁶⁵ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech punčochářů, Cechovní artikule cechu punčochářů, inv. č. 25, Li 5, T 2.

¹⁶⁶ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 92.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 27.

¹⁶⁸ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 54. a 55.

¹⁶⁹ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní artikule cechu pekařů, inv. č. 8, Li 2, T 2.

stříhnout tak, aby byly příze stejně dlouhé a odpovídaly jedna druhé. Dále musely být zhotoveny tři kopy lokte plátna¹⁷⁰, jedna kopa z dvaceti přízí, druhá ze třiceti a třetí ze čtyřiceti¹⁷¹. Řád cechu krejčích naopak žádné podmínky k mistrovskému kusu neobsahoval, pouze rozlišoval výši poplatku za získání mistrovského práva pro místního tovaryše a pro cizince. Místní tovaryš byl povinen uložit do cechovní pokladny 3 toлары, dále obstarat svačinu, sud piva, 2 libry vosku a 6 bílých grošů do farního kostela. Mistrovský syn byl povinen zaplatit 1 tolar a obstarat svačinu a půl sudu piva¹⁷². Ani řád sdruženého cechu bednářů nehovořil o podobě mistrovského kusu, pouze stanovil povinnost zaplatit do cechovní pokladny 8 kop¹⁷³, zajistit svačinu a sud piva, mistrovský syn či dcera dávali polovinu peněz, svačinu a půl sudu piva¹⁷⁴. Velmi podrobně však mistrovskou zkoušku a mistrovský kus řešil řád cechu punčochářů. V bodě č. 17¹⁷⁵ byl mistrovský kus konkrétně charakterizován: budoucímu mistru byli dva vybraní členové cechu k dispozici jako zástupci mistra, kteří rozložili tkalcovský stav, kandidát v přítomnosti zástupců cechu měl tkalcovský stav opět složit, kandidát měl povinnost vyrobit vhodný pár pánských punčoch z hedvábí, vlny nebo z jakého materiálu chtěl, z jeho oblíbené barvy, s šitými květinami a třemi jehlami šitým klínkem; červený pár dámských punčoch s květinami a bílým klínkem; pár pánských rukavic; pánský čepec nebo klobouk z různých barev. Všechny tyto výrobky musel uchazeč stihnout ve svém příbytku za 28 dní, a pokud bylo shledáno, že jsou výrobky bez vady, byl přijat za mistra, pokud byly vady malé, složil do cechovní pokladnice malý poplatek a rovněž získal mistrovské právo. Kromě splnění mistrovského kusu bylo však potřeba ještě složit do cechovní pokladny 10 zlatých, jednu kopy míšenských grošů a 35 krejcarů. Mistrovský syn, dcera či manželé vdov po mistrech platili opět polovinu sumy. Cech výrobců lněného a kartounového zboží stanovil pouze výši peněz, které byl kandidát na mistra pocházející odjinud povinen uložit do cechovní pokladnice, a to ve výši 18 zlatých, pokud byl však z Krupky, platil pouze polovinu výše sumy. Dále bylo stanoveno, že každý, kdo se chtěl stát mistrem, musel vyrábět dobré a kvalitní zboží.¹⁷⁶

¹⁷⁰ “ ... Zum Meisterrecht machen drei schock Elen Leinwat, ein shock aus 20 gengen, das ander aus 30 gengen, das dritte aus 40 gengen, es were aus seinem eigenen Garn, oder Lohngarn ...” Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen, s. 71.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 71.

¹⁷² Tamtéž, s. 74.

¹⁷³ Hodnota mince není specifikována.

¹⁷⁴ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečnicků, podkovářů a kolářů, Cechovní artikule sdruženého cechu bednářů, inv. č. 21, Li 4, T 2.

¹⁷⁵ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech punčochářů, Cechovní artikule cechu punčochářů, inv. č. 25, Li 5, T 2.

¹⁷⁶ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 92.

4.1.4 Rozbor bodů stanovujících pravidelné kvartální poplatky

Během pravidelných kvartálních schůzí, většinou v neděli po suchých dnech, měl každý člen cechu povinnost zaplatit do cechovní pokladny kvartální poplatky, jehož výše se opět lišila cech od cechu.

Tabulka č. 5: Přehled pravidelných kvartálních poplatků

název cechu	rok vydání	kvartální poplatek	mistrovský kvartální poplatek
sdužený cech kovářů	1480	-	1 groš
cech řezníků	1480	-	-
cech konvářů	1502	-	-
cech ševců	1511	-	1 groš
cech pekařů	1565	-	1 groš
cech konvářů	1573	-	-
cech tkalců plátna	1589	-	1 groš
cech krejčí	1605	-	-
sdužený cech bednářů	1610	-	3 malé groše
cech punčochářů	1756	-	12 krejcarů
cech výrobců lněného a kartounového zboží	1807	12 krejcarů	12 krejcarů

Sdužený cech kovářů měl v bodě č. 2¹⁷⁷ svých statut zakotveno, že cech měl povinnost se scházet vždy v neděli po suchých dnech a každý mistr musel vložit do pokladnice jeden groš. Řád nestanovoval žádný poplatek pro tovaryše ani učedníky. V řádu cechu řezníků nebyly obsaženy body týkající se kvartálních poplatků, stejně tak tuto otázku nerefletoval řád konvářů z roku 1502. Cechovní statuta řemesla ševců stanovovala v bodě č. 18¹⁷⁸ povinnost shromáždit se nejbližší neděli po suchých dnech. Každý mistr byl na tomto shromáždění povinen uložit do cechovní pokladnice jeden groš, tedy stejnou sumu, jako ve sduženém cechu

¹⁷⁷ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 27.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 56.

kovářů. Řád cechu pekařů¹⁷⁹ určoval, že každý cechovní mistr musel společně slavit na den sv. Antonína, patrona pekařů, pod pokutou půl libry vosku, a dále museli mistři držet společné pivo, v den sv. Antonína nebo na svátek svatého Božího Těla se museli cechovní mistři sejít nebo jsou povinni zaplatit pokutu. Cech tkalců plátna měl v bodě č. 2¹⁸⁰ svého řádu stanoveno, že mistr a tovaryši museli v nejbližší neděli po suchých dnech složit každý jeden groš do cechovní pokladnice, kdo však ve stanovený čas tento poplatek nesložil, musel navíc zaplatit dva groše jako pokutu. Cech krejčích tuto podmínku ve svých statutech zakotvenou neměl. Ve sdruženém cechu bednářů dle bodu č. 2 jejich řádu museli každý kvartál všichni mistři zaplatit do cechovní pokladny tři malé groše.¹⁸¹ Obsáhlý řád cechu punčochářů z roku 1756 v bodě č. 24 stanovoval, že obyčejná setkání tohoto cechu se měla konat čtyřikrát do roka, a sice ve všech kvartálech za přítomnosti cechovního komisaře¹⁸², bez jehož přítomnosti byla cechovní shromáždění zakázána. Bod č. 26¹⁸³ pak řešl otázku kvartálního poplatku a říkal, že během každé kvartální schůze musel každý mistr a vdovy řídící řemeslo po zesnulém manželovi zaplatit 12 krejcarů. Ale tovaryši, kteří pracovali v horním městě Krupce nebo u jinde bydlicího přidruženého mistra, složili do cechovní pokladnice jeden krejcar. Poslední z dochovaných řádů - řád pro cech výrobců lněného a kartounového zboží - nerozděloval plátce kvartálního poplatku na mistry, tovaryše či učedníky, ale obecně stanovoval v bodě č. 13, že členové cechu byli povinni na každé kvartální schůzi složit do cechovní pokladnice kvartální peníze, dohromady ročně 12 krejcarů¹⁸⁴.

Jak z výše zmíněného popisu vyplývá, pravidelné kvartální schůze byly jednou z významných cechovních událostí a byla snaha, aby se na tato shromáždění dostavili všichni členové cechu, a to i pod hrozbou uložení pokuty. Pokud byla v cechu stanovena výše kvartálního poplatku, nepřekročila 3 malé groše a týkala se především mistrů.

¹⁷⁹ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní artikule cechu pekařů, inv. č. 8, Li 2, T 2.

¹⁸⁰ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 70.

¹⁸¹ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečnicků, podkovářů a kolářů, Cechovní artikule cechu bednářů, inv. č. 21, Li 4, T 2.

¹⁸² Osoba cechovního komisaře se objevuje po vydání generálního cechovního patentu roku 1731, resp. generálních cechovních artikulů v roce 1739 - Ebelová, Ivana: Pražská a venkovská stavební řemesla v době renesance a baroka, s. 54.

¹⁸³ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech punčochářů, Cechovní artikule cechu punčochářů, inv. č. 25, Li 5, T 2.

¹⁸⁴ *“Haben die Inkorporirten zur Bestreitung der nöthigen Auslagen jeder jährlich zwölf Kreuzer als Quartalgeld zusammen zu legen, und gehörig die zweckmässige Verwendung mittelst jährlicher Rechnung auszuweisen.”* Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 93.

4.2. Řemesla kovožpracující

Budeme-li následovat rozdělení dle Martínkova Etnografického atlasu¹⁸⁵, budeme se jako první skupině věnovat řemeslům kovožpracujícím. Horní město Krupka nedosáhla takové úrovně a počty pracovníků nebyly tak vysoké, aby měla pro každý typ řemesla vyvinutý samostatný cech. Proto byla příbuzná řemesla spojována do jednoho, tzv. sdruženého cechu. S tímto typem cechu se setkáváme právě při analýze kovožpracujících řemesel v Krupce.

4.2.1 Dochované archivní prameny

Zástupcem pro kovožpracující řemesla v horním městě Krupce byl sdružený cech kovářů, který v sobě zahrnoval dále řemesla zámečníků, konvářů, jehlářů, kolářů, zlatníků, mědikovců, nožířů, platněřů, mědilijců, brnířů, kosařů a klempířů. Cechovní řád byl tomuto cechu vydán purkmistrem a městskou radou dne 11. února roku 1480¹⁸⁶ a jeho obsah byl přejetý z nedalekého města Mostu, jak již bylo uvedeno výše. V Mostě byl cech kovářů založen patrně již roku 1273 králem Přemyslem Otakarem II., neboť v tomto roce panovník řemeslo zmínil v nejstarším dochovaném privilegii¹⁸⁷. Řád pro kováře z Krupky z roku 1480 je nejstarším dochovaným cechovním řádem.

Dalším pramenem dokumentujícím vývoj kovožpracujících řemesel je řád cechu konvářů z 5. prosince roku 1502¹⁸⁸. Ačkoliv je tento řád velmi stručný, znamenal osamostatnění konvářů z původního sdruženého cechu kovářů. Další řemeslný řád vyšel konvářům 7. září roku 1573, a to s potvrzením městské rady a starších obce. Samotný text řádu sepsali zdejší konváři Peter Stoll a Hans Wahl, a to z důvodu upadající těžby cínu způsobené nedostatkem vstupního kapitálu a působením konkurence z Anglie¹⁸⁹.

Prvním v originálu dochovaným písemným pramenem ve skupině kovožpracujících řemesel jsou statuta sdruženého cechu bednářů z roku 1610¹⁹⁰. Tento cech zahrnoval řemesla bednářů, mečířů, nožířů, truhlářů, zámečníků, podkovářů, kolářů, sklenářů, puškařů a tesařů. Pokud jde

¹⁸⁵ Martínek, Zdeněk: Etnografický atlas Čech, Moravy a Slezska III Řemeslná, domácká a manufakturní výroba a obchod v Čechách v letech 1752 - 56.

¹⁸⁶ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 26. - 29.

¹⁸⁷ Netík, Jan: Vývoj mosteckých cechů, Věstník Okresního archivu v Mostě, s. 30.

¹⁸⁸ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, II. Beilagen, s. 52.

¹⁸⁹ Kilián, Jan: Příběh z doby neobyčejného šílenství, s. 14.

¹⁹⁰ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečníků, podkovářů a kolářů, Cechovní artikule sdruženého cechu bednářů, inv. č. 21, Li 4, T 2.

o práce, které zástupci těchto řemesel vykonávali, mohou být tedy rozděleny do několika skupin:

- výroba kovových předmětů: zámečníci, nožíři, podkováři
- výroba zbroje a zbraní: mečíři, puškaři
- výroba a zpracování skla: sklenáři
- stavba budov: tesaři
- výroba dřevěných předmětů: koláři, bednáři, truhláři¹⁹¹

Součástí archivního fondu tohoto cechu je také německý výtisk Generálního cechovního patentu vydaného v roce 1731 a německý výtisk Generálních cechovních artikul z roku 1739.

Kromě cechovních řádů jsou pro dokreslení představy o ekonomické stránce a členské základně cechu dochovány cechovní knihy. Pro tento sdružený cech máme k dispozici v originálu dochovanou Cechovní knihu cechu bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečnicků Krupka (1738 - 1780)¹⁹², ze které můžeme čerpat informace o počtech žadatelů o vyučení i o mistrovské právo, o jejich původu a výši zaplacené částky do cechovní pokladnice.

Poměrně hojně je k tomuto cechu dochován i aktový materiál, jenž sice postihuje pouze 73 let (1776 - 1849), přesto je materiál významný svým charakterem, je zde dochována korespondence s purkmistrem a městskou radou či povolení k vyučení a získání mistrovského práva.

4.2.2 Porovnání cechovních poplatků

Pro porovnání cechovních poplatků máme sice k dispozici jak řemeslná statuta (1610), tak cechovní knihy (1730 - 1780), nelze však vzhledem k časovému odstupu pramenů více jak 100 let porovnat výši stanoveného poplatku s reálně zaplacenými penězi.

¹⁹¹ Martínek, Zdeněk: Etnografický atlas Čech, Moravy a Slezska III. Řemeslná, domácí a manufakturní výroba a obchod v Čechách v letech 1752 - 56.

¹⁹² SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečnicků, podkovářů a kolářů, Cechovní kniha cechu bednářů, truhlářů, sklenářů a zámečnicků Krupka (1738 - 1780), kn. č. 10.

Dne 25. května roku 1777 byl do učení na dva roky přijat syn mistra Christofa Krignera z Mikulova jménem Christof a zaplatil¹⁹³:

za vstup do cechu	3 zlaté
cechovnímu písaři	35 krejcarů
<u>mladšímu mistrovi</u>	<u>15 krejcarů</u>
celkem	3 zlaté 50 krejcarů

Dne 31. května roku 1779 byl do učení na tři roky přijat Joseph Nikl z Habartic a zaplatil¹⁹⁴:

za vyučení	3 zlaté
cechovnímu písaři.....	35 krejcarů
<u>mladšímu mistrovi.....</u>	<u>15 krejcarů</u>
celkem	3 zlaté 50 krejcarů

Dne 23. ledna 1780 byl do učení na dva roky přijat Joseph Dahnt z Dolního Jiřetína a zaplatil¹⁹⁵:

za vyučení	3 zlaté
cechovnímu písaři	35 krejcarů
<u>mladšímu mistrovi</u>	<u>15 krejcarů</u>
celkem	3 zlaté 50 krejcarů

Zdá se, že až na drobné výjimky byla výše poplatku za přijetí do cechu a vyučení u všech uchazečů stejná, tedy 3 zlaté 50 krejcarů.

V otázce získání mistrovského práva řád z roku 1610 v bodě č. 1 určoval zdejšímu kandidátovi na mistra zaplatit o prvním kvartálu 8 malých grošů, po druhém kvartálu 8 kop¹⁹⁶, svačinu a sud piva. Mistrovský syn či dcera dávali polovinu peněz, svačinu a půl sudu piva.

Dne 1. května 1738 předstoupil před cech Johannes Michael Habel se svou žádostí o získání mistrovského práva. Za jeho získání zaplatil¹⁹⁷:

¹⁹³ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečníků, podkovářů a kolářů, Cechovní kniha cechu bednářů, truhlářů, sklenářů a zámečníků Krupka (1738 - 1780), kn. č. 10.

¹⁹⁴ Tamtéž.

¹⁹⁵ Tamtéž.

¹⁹⁶ Hodnota mince není specifikována.

1. žádost	3 krejčary
2. a 3. žádost (1. června).....	6 krejčarů
Forderung	12 krejčarů

Dne 1. června 1738 za přítomnosti radou určeného Johanna Görge Heinricha, celého řemesla a před otevřenou pokladnicí získal Johannes Michael Habel z Bohosudova své mistrovské právo a je povinen zaplatit¹⁹⁸15 zlatých

celkem15 zlatých 21 krejčarů

Vzhledem k tomu, že v zápise nebyla konkretizována výše dílčích poplatků, nelze přesně určit, proč zmiňovaný Johannes Michael Habel zaplatil za mistrovské právo uvedených 15 zlatých 21 krejčarů.

Praxe zaznamenat jednotlivé žádosti o získání mistrovského práva se v cechovní knize udržela až do roku 1769.

Dne 27. prosince 1802 získal mistrovské právo Ferdinand Kindermann a bylo mu uloženo zaplatit¹⁹⁹:

za mistrovské právo	12 zlatých 30 krejčarů
za pokladního písaře	1 zlatý 10 krejčarů
cechovnímu poslovi.....	35 krejčarů
celkem	14 zlatých 15 krejčarů

¹⁹⁷ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečnicků, podkovářů a kolářů, Cechovní kniha cechu bednářů, truhlářů, sklenářů a zámečnicků Krupka (1738 - 1780), kn. č. 10.

¹⁹⁸ Tamtéž.

¹⁹⁹ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečnicků, podkovářů a kolářů, Cechovní kniha cechu bednářů, truhlářů, sklenářů a zámečnicků Krupka (1738 - 1780), kn. č. 10.

Dne 4. června roku 1839 získal mistrovské právo truhlářský tovaryš Anton Bruch z Krupky a bylo mu uloženo zaplatit²⁰⁰:

za mistrovské právo	12 zlatých 30 krejcarů
za pokladního písaře	1 zlatý 10 krejcarů
<u>mladšímu mistrovi.....</u>	<u>35 krejcarů</u>
celkem	14 zlatých 15 krejcarů

Tato částka ve výši 14 zlatých 15 krejcarů setrvala v nezměněné podobě až do posledního zápisu v knize v roce 1849, s výjimkami, např. 14. června 1819 byl za mistra přijat bednářský tovaryš Franz Josef z Krásného Lesa, který za mistrovské právo zaplatil 6 zlatých 15 krejcarů, tedy polovinu běžné sumy. Ostatní poplatky zůstaly nezměněny, takže celková částka za získání mistrovského práva činila 8 zlatých.

Dochovaná cechovní kniha byla založena roku 1738, tedy 128 let poté, co byl vydán cechovní řád. Nevyhnutelně se tedy tento časový rozdíl musel promítnout i do změny poměrů v tomto cechu v otázce placení poplatků za vstup do cechu a vyučení se v něm, ale také za získání mistrovského práva. Po vydání generálních cechovních artikulů roku 1739 bylo zrušeno pořádání mistrovských svačin²⁰¹.

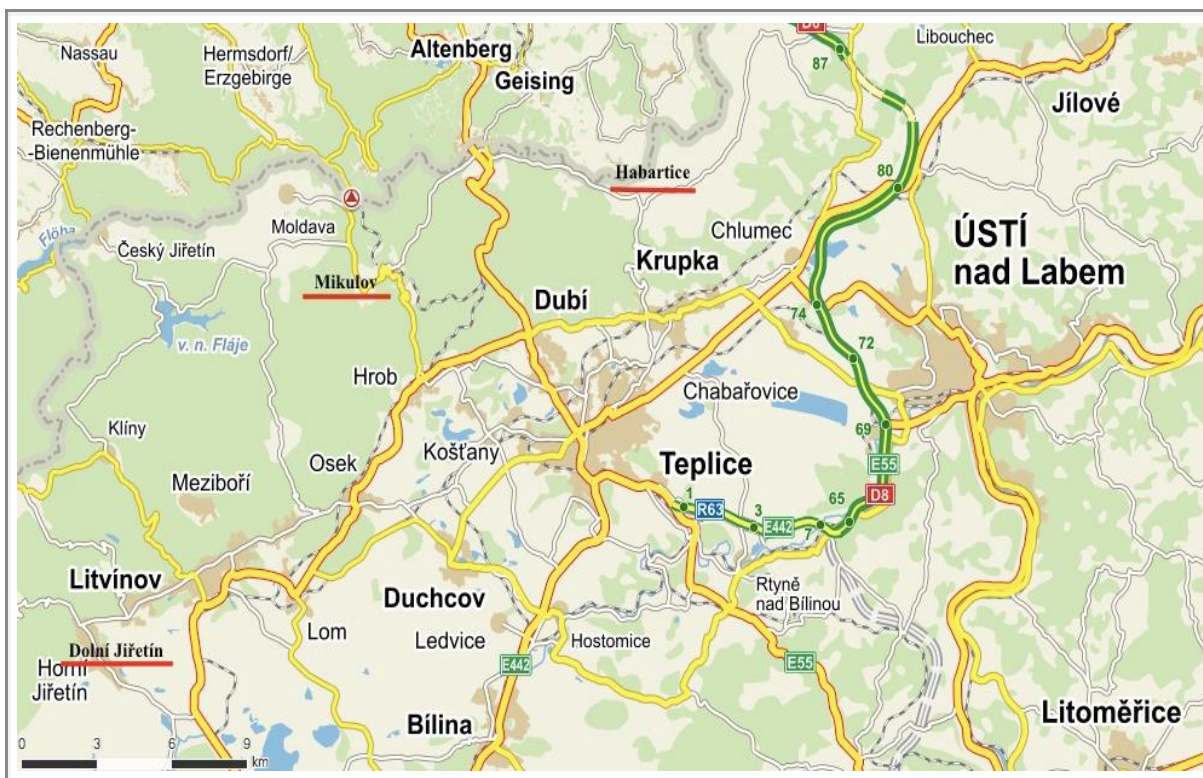
4.2.3 Počty řemeslníků v cechu a jejich původ

Cechovní kniha sdruženého cechu bednářů přináší soupis zájemců o vyučení a o získání mistrovského práva. Učedníků je v této knize mezi lety 1740 a 1780 zapsáno celkem 10 a u tří z nich máme doložen i původ - jednalo se o obce Mikulov, Habartice a Dolní Jiřetín. Mikulov leží asi 14, 5 kilometru od Krupky, Dolní Jiřetín je vzdálen 30 kilometrů. Habartice byly z těchto obcí nejbližší, neboť ležely v těsném sousedství s Krupkou. Přehled těchto oblastí přináší mapa č. 1.

²⁰⁰ SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečnicků, podkovářů a kolářů, Cechovní kniha cechu bednářů, truhlářů, sklenářů a zámečnicků Krupka (1738 - 1780), kn. č. 10.

²⁰¹ Ebelová, Ivana: Pražská a venkovská stavební řemesla, s. 56.

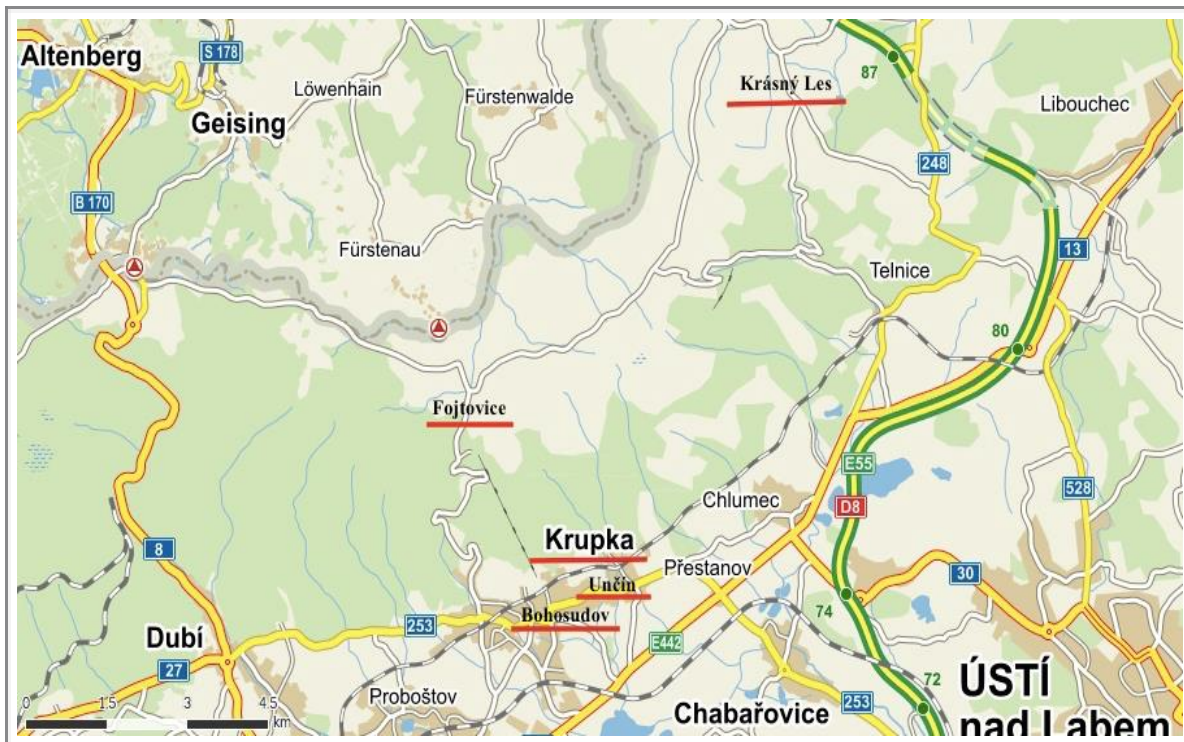
Mapa č. 1: Přehled nejfrekventovanějších míst původu sdruženého cechu bednářů

(zdroj: www.mapy.cz, vlastní zpracování)

Počet žádostí o mistrovské právo bylo výrazně vyšší než u žádostí o vyučení, i proto, že můžeme sledovat delší časové období 1738 - 1849. Za dobu 111 let bylo v cechovní knize zaznamenáno 99 udělení mistrovského práva. Původem byli žadatelé z různých krajů, počínaje domácím prostředím (Bohosudov, Krupka, Unčín, Fojtovice, Horní Krupka, Přední Cínovec), dále pocházeli žadatelé z blízkého okolí Krupky (Krásný Les, Teplice, Mikulov, Větrov, Suché, Kostomlaty pod Milešovkou, Hrob, Soběchleby, Petrovice, Varvažov, Dubí, Novosedlice, Předlice). Ze vzdálenějších míst lze jmenovat Žitenice, Jestřebí či panství Lanškroun. Někteří z řemeslníků pocházeli také ze sousedního Saska (Pirna, Drážďany, Bernstein), někteří dokonce až z Meklenburska (Karlshof in Großherz). Nejčastější místa původu žadatelů o mistrovské právo znázorňuje mapa č. 2.

Mapa č. 2: Přehled nejfrekventovanějších míst původu žadatelů o mistrovské právo sdruženého cechu bednářů

(zdroj: www.mapy.cz, vlastní zpracování)

Obecně se dá říci, že až na výjimky (lanškrounské panství), pocházeli žadatelé o mistrovské právo především z užšího či širšího okolí města, z Podkrušnohoří a z německých území na sever od Krupky.

4.2.4 Informace o ceších z dalších pramenů

Pro další představu o tom, co vyráběli řemeslníci sdruženého cechu bednářů, nám poslouží informace obsažené v krupských pamětních knihách. Časové rozmezí mají širší než dochované cechovní prameny, a proto z nich můžeme vyčíst informace ve fondu Cechy Krupka neobsažené.

V zápisech ve Stüelerově pamětní knize bylo uvedeno, že Bartel Fredenberger, krupský měšťan, vyučený bednář a pozdější cechmistr bednářského řemesla a radní, zhotovil v roce 1632 koželužskou kád', která stála 18 českých grošů²⁰², 18. února 1635 se oženil s Evou rozenou Richterin. Jeho žena však zemřela již 24. února 1636 po porodu syna Caspara, který byl

²⁰² Kilián, Jan: Paměti krupského měšťana Michela Stüelera, s. 189.

pokřtěn o tři dny dříve²⁰³. Datum jeho druhého sňatku známo není, přesto je již roku 1640 Bartel Fredenberger znovu ženatý, jak dokládá tento zápis: “22. téhož [listopadu 1640] jsem [Michel Stüelera] nechal uvěznit ženu Pastela Fredenbergera. Nazvala mě starým žebráckým psem, a že jí mám vylízat prdel.”²⁰⁴ Bartel Fredenberger zemřel 28. února 1654.

Zástupce řemesla zámečnického Michal Haß byl původem z Krupky a podle rozlohy svého pozemku se řadil mezi zahradníky.²⁰⁵ V březnu roku 1640 požádal Hase Michela Stüelera, Michela Janiga a hospodyně Torotheu o kmotrovství pro svou dceru Doroteu.²⁰⁶ V dubnu roku 1644 odkoupil od Michela Stüelera vinici na území dnešní Vrchoslavi za 22 kop. Roku 1647 se stal cechmistrem.

Mathes Behm, počeštěně Matěj Čech či Czech vykonával v Krupce řemeslo tesaře.²⁰⁷ Musel se potýkat s náboženskými proměnami na konci třicetileté války, protože ještě v roce 1648 byl lutheránem a dostal od krupských radních ultimátum do tří dnů přejít ke katolictví nebo odejít z města. Behm se rozhodl v Krupce zůstat.²⁰⁸ V roce 1649 si od něj jako od tesařského cechmistra nechal zvýšit svůj dům krupský měšťan Nickel Güchra a cechmistr sklenář Zacharias Jahn.²⁰⁹

4.2.5 Shrnutí

Z informací, které reflektují dochované archivní prameny vyplývá, že základní a standartní výše poplatku za vstup do sdruženého cechu kovářů k vyučení činila 3 zlaté 50 krejcarů, poplatek za získání mistrovského práva byl stanoven částkou 14 zlatých 15 krejcarů.

Původ členů sdruženého cechu kovářů byl určen především vzdáleností od Krupky - v cechu se objevují řemeslníci pocházející především ze samotné Krupky, případně jejího nejbližšího, bezprostředního okolí (Bohosudov, Unčín, Fojtovice, Vrchoslav, Horní Krupka), které je dnes součástí Krupky. Časté jsou také lokality nacházející se ve vzdálenosti do 20 - 25 km (Krásný Les, Suché, Kostomlaty pod Milešovkou, Hrob, Soběchleby, Petrovice, Varvažov, Dubí, Novosedlice, Předlice), výjimečně i lokality od Krupky vzdálenější (Jestřebí, panství Lanškroun, Sasko, Meklenbursko).

²⁰³ Kilián, Jan: Paměti krupského měšťana Michela Stüelera, s. 249.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 417.

²⁰⁵ NA Praha, Berní rula - Litoměřický kraj (1653 - 1656), fol. 719.

²⁰⁶ Kilián, Jan: Paměti krupského měšťana Michela Stüelera, s. 389.

²⁰⁷ NA Praha, Berní rula - Litoměřický kraj (1653 - 1656), fol. 717.

²⁰⁸ Kilián, Jan: Paměti krupského měšťana Michela Stüelera, s. 691.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 725.

4.3 Řemeslo koželuhů

4.3.1 Dochované archivní prameny

Jediným řemeslem zpracovávajícím kůži, které má k dispozici dochované archivní prameny, je řemeslo koželuhů. Narozdíl od výše zmiňovaných řemesel kovo zpracujících a potravinářských nemá tento cech dochovaný zásadní pramen - cechovní artikule. Vzhledem k této situaci nelze přesně určit podmínky, za kterých řemeslo fungovalo. Výši řemeslných poplatků a počet členů cechu můžeme však alespoň částečně rekonstruovat na základě dvou dochovaných knih. První knihou je tovaryšská kniha²¹⁰ vedená v rozmezí let 1725 - 1818. Obsahuje chronologické zápisy přijatých učedníků k vyučení se koželuhem s uvedením data přijetí, případně propuštění, doby učení a výše zaplaceného poplatku. Druhá kniha nese název mistrovská kniha²¹¹, a je vedena v rozmezí let 1737 - 1844. Jak název knihy napovídá, obsahem jsou zápisy informující o získání mistrovského práva spolu s výší zaplaceného poplatku.

Kromě výše zmíněných knih je pro rekonstrukci fungování koželužského cechu k dispozici také spisový materiál²¹² reflektující období let 1787 - 1859, jehož obsah je tvořen především dochovanými výučními listy, případně korespondencí s městskou radou.

4.3.2 Porovnání cechovních poplatků

Oficiální výše poplatku za vstup do cechu koželuhů k vyučení není v důsledku nedochování cechovních artikul zcela jasné, avšak na předsádce dochované tovaryšské knihy²¹³ je výše tohoto poplatku stanovena - nejpozději od roku 1725 byla určena jeho výše na 3 zlaté 50 krejcarů. Hned první zápis v knize však stanovené výši neodpovídal. Dne 3. června 1725 byl k vyučení přijat Anton Siegmundt, a jako mistrovský syn Jacoba Siegmundta byl tentýž den z učení propuštěn. Za vyučení zaplatil²¹⁴:

²¹⁰ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech koželuhů, Tovaryšská kniha 1725 - 1818, inv. č. 40, kn. č. 21.

²¹¹ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech koželuhů, Mistrovská kniha 1737 - 1844, inv. č. 41, kn. č. 22.

²¹² SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech koželuhů, Spisy 1787 - 1859, kart. č. 1.

²¹³ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech koželuhů, Tovaryšská kniha 1725 - 1818, inv. č. 40, kn. č. 21.

²¹⁴ Tamtéž.

za vyučení a propuštění	3 zlaté
foder geld ²¹⁵	35 krejcarů
cechovnímu poslovi	15 krejcarů
pokladnímu písaři	35 krejcarů
<u>za vosk do kostela</u>	<u>1 zlatý 10 krejcarů</u>
celkem	5 zlatých 35 krejcarů

Jak z přehledu vyplývá, stanovená částka 3 zlaté 50 krejcarů byla navýšena o poplatek za vosk do farního kostela, dohromady tedy učedník zaplatil 5 zlatých 35 krejcarů. Tato výše se v dochovaných záznamech objevila celkem ve 21 případech.

Doporučená výše poplatku 3 zlaté 50 krejcarů byla nejfrekventovaněji placenou částkou, zaplatil ji například Anton Wagner, který byl přijat dne 13. března 1790 za přítomnosti cechovního inspektora²¹⁶ Josepha Güttlera a mistra Zachariase Römische. Učeň Wagner zaplatil²¹⁷:

do cechovní pokladnice	3 zlaté
pokladnímu písaři	35 krejcarů
<u>cechovnímu poslovi</u>	<u>15 krejcarů</u>
celkem	3 zlaté 50 krejcarů

V dochovaných zápisech byly však zachyceny také částky objevující se pouze v jednom či několika málo případech. Nejvyšší částku za vyučení svých dvou synů Franze a Josepha Müllera zaplatil jejich otec Anton Müller - 15 zlatých 20 krejcarů²¹⁸, tedy 7 zlatých 40 krejcarů za vyučení jednoho syna. Částka není sice dále rozepsána, je však zřejmé, že se jedná o dvojnásobek stanovené částky 3 zlatých 50 krejcarů, tedy poplatek za vstup do cechu, a zároveň poplatek za propuštění z učení, neboť oba učedníci byli tentýž den přijati i propuštění.

Stejně jako v případě poplatku za vstup do cechu k vyučení, byla na předsádce mistrovské knihy²¹⁹ stanovena částka pro získání mistrovského práva - 15 zlatých 15 krejcarů.

²¹⁵ Nespecifikovaný příspěvek na podporu.

²¹⁶ Jak stanovují články č. 46 - 54 generálních cechovních artikulů, SOKA Teplice, Cechy Krupka, Sdružený cech bednářů, truhlářů a sklářů, Cechovní artikuly cechu bednářů, truhlářů a sklenářů potvrzení císařem Karlem VI. r. 1731, inv. č. 23, kn. č. 12.

²¹⁷ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech koželuhů, Tovaryšská kniha 1725 - 1818, inv. č. 40, kn. č. 21.

²¹⁸ Tamtéž.

²¹⁹ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech koželuhů, Mistrovská kniha 1737 - 1844, inv. č. 41, kn. č. 22.

Dne 23. září 1737 získal mistrovské právo Joseph Tuche z Žandova za přítomnosti cechovního inspektora Dominika Ignatze Lehmana. Joseph Tuche zaplatil²²⁰:

za mistrovské právo	10 zlatých
<u>kostelu</u>	<u>1 zlatý 10 krejcarů</u>
celkem	11 zlatých 10 krejcarů

V tomto případě nový držitel mistrovského práva zaplatil o 4 zlaté a 5 krejcarů méně než předepisovala poznámka na předsádce mistrovské knihy. V tomto poplatku chyběl poplatek za cechovního posla a písaře. Poplatek ve výši 11 zlatých 10 krejcarů byl zaznamenán ve dvou případech.

Dne 15. června roku 1800 byl přijat Joseph Obbitz z Velkého Šenova za přítomnosti cechovního inspektora Ignatze Schneidera a předního mistra Petera Meyera. Joseph Obbitz tento den získal mistrovské právo, za které zaplatil²²¹:

do cechovní pokladny	12 zlatých 30 krejcarů
poplatek za písaře	1 zlatý 10 krejcarů
na bohoslužby	1 zlatý
<u>cechovnímu poslovi</u>	<u>35 krejcarů</u>
celkem	15 zlatých 15 krejcarů

Suma ve výši 15 zlatých 15 krejcarů, stanovená na předsádce mistrovské knihy, byla v zápisech zaznamenána nejčastěji, celkem v devatenácti případech. Méně často, ale také frekventovaně, byly poplatky za mistrovské právo placeny ve výši 12 zlatých 30 krejcarů - celkem v jedenácti záznamech. Takovým případem byl například dne 5. února 1810 přijatý Anton Sewelka ze Štěpanic u Jilemnice²²².

V dochovaných záznamech, které reflektují výši placených poplatků za vstup do cechu koželuhů k vyučení i za získání mistrovského práva, byly zapsány různé sumy, avšak obecně lze říci, že nejfrekventovaněji byly placeny částky stanovené na předsádce obou knih - za přijetí do cechu k vyučení 3 zlaté 50 krejcarů, za mistrovské právo 15 zlatých 15 krejcarů.

²²⁰ SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech koželuhů, Mistrovská kniha 1737 - 1844, inv. č. 41, kn. č. 22.

²²¹ Tamtéž.

²²² Tamtéž.

4.3.3 Počty řemeslníků a jejich původ

Rekonstrukci počtu přijatých učedníků lze provést pouze na základě analýzy zápisů v dochované tovaryšské knize²²³, nelze tedy stanovit jejich definitivní počet. Během let 1725 - 1818, tedy v průběhu 93 let bylo zaznamenáno na 189 žadatelů o vyučení z celkem 70 různých lokalit. Přehled nejfrekventovanějších míst původu učedníků mířících do Krupky za vyučením přehledně zobrazuje tabulka č. 6.

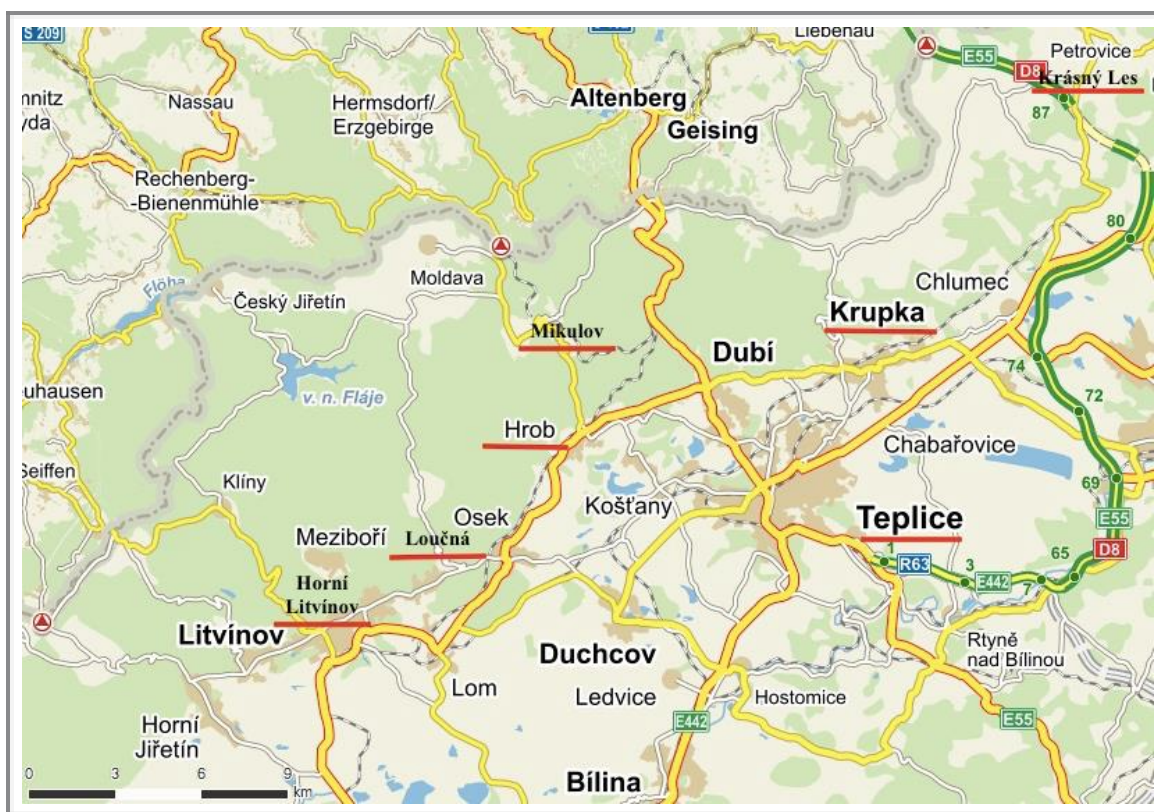
Tabulka č. 6: Původ učedníků cechu koželuhů v Krupce

název lokality	Krupka	Hrob	Mikulov	Krásný Les	Loučná	Teplice	Horní Litvínov
počet učedníků	8	8	7	6	5	5	5

Jak vyplývá z tabulky č. 6, nejvíce učedníků, celkem osm, pocházelo ze samotné Krupky, případně z Hrobu (11 km), se sedmi učedníky následuje Mikulov (14 km), Krásný Les (16 km) se šesti žadateli, shodných pět členů pocházelo z Loučné (19 km), z Teplíc (2 km) a z Horního Litvínova (23 km). I v tomto případě lze stanovit, že žadatelé o vyučení pocházeli především z blízkého okolí Krupky s výjimkou nepatrně vzdálenějšího Horního Litvínova. Rozmístění jednotlivých lokalit názorně přibližuje mapa č. 3.

²²³ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech koželuhů, Tovaryšská kniha 1725 - 1818, inv. č. 40, kn. č. 21.

Mapa č. 3: Nejfrekventovanější lokality původu učedníků cechu koželuhů v Krupce

(zdroj: www.mapy.cz, vlastní zpracování)

Rekonstruovat počet mistrů koželužského řemesla lze pouze na základě dochované mistrovské knihy, která udělení práva evidovala mezi lety 1675 - 1854. Během těchto let bylo přijato celkem 160 učedníků z 55 různých lokalit. Přehled nejčastějších míst původu žadatelů o nabytí mistrovského práva u cechu koželuhů v Krupce přináší tabulka č. 7.

Tabulka č. 7: Původ žadatelů o mistrovské právo v cechu koželuhů

název lokality	Krupka	Teplice	Hrob	Krásný Les	Benešov nad Ploučnicí	Chabařovice
počet žadatelů	17	12	10	9	5	5

Na základě údajů uvedených v tabulce č. 7 lze určit, že nejvíce žadatelů o mistrovské právo v cechu koželuhů v Krupce, celkem sedmnáct, bylo domácích. Ze sousedních Teplic (2 km) pocházelo celkem dvanáct mistrů, následoval Hrob (11 km) s deseti žadatelí, Krásný Les (16 km) s devíti. Po pěti zájemcích pocházelo z Benešova nad Ploučnicí (42 km) a Chabařovic.

Z výše zmíněného popisu nejfrekventovanějších míst původu žadatelů o získání mistrovského práva lze vyvodit, že zájemci pocházeli, s výjimkou vzdálenějšího Benešova nad Ploučnicí,

cí, z blízkého okolí Krupky. Rozmístění nejčastějších míst původu žadatelů přehledně nabízí mapa č. 4.

Mapa č. 4: Nejfrekventovanější lokality původu žadatelů o mistrovské právo v cechu koželuhů v Krupce

(zdroj: www.mapy.cz, vlastní zpracování)

4.3.4 Informace o ceších z dalších pramenů

O působení řemesla koželuhů v Krupce informovala již smlouva Těmy z Koldic, pána Krupky a Bíliny s Burghardem z Fictumu a Neuschönbergu, pánem v Teplicích z roku 1482²²⁴. Předmětem smlouvy bylo stanovení výše cla pro řezníky, soukeníky a koželuhy pocházející z Krupky, Bíliny a Teplic. Teplickým řemeslníkům byla v případě prodeje zboží na krupském trhu určena výše cla jeden groš²²⁵, poplatek z živého dobytka byl počítán za kusy, které nebyly v Krupce prodány. Tepličtí koželuhové platili v Krupce clo také podle počtu kusů kůže²²⁶. Z této doby (1482) však nejsou dochovány žádné prameny, které by stanovily, zda byli koželuhové v Krupce již organizováni v cechovní organizaci.

Mimo časové rozmezí dochovaných pramenů cechovní provenience se nachází soupisy řemeslníků v berní rule a v tereziánském katastru. Berní rula uvádí dva koželuhy - Jana Ste-

²²⁴ Pfauter, Klaus, Stehlík, Jiřík: Krupka horní, nekrálovská, s. 97.

²²⁵ Stejně tak informuje o výši cla Z. Winter: Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v 14. a 15. století, s. 955.

²²⁶ Sdružený a skupinový inventář „Cechy Krupka“, s. 26.

besmela²²⁷ a Ondřeje Fleyssera²²⁸, oba z Krupky. Ondřej Fleysser byl zaznamenán v soupisu členů cechu v tereziánském katastru, navíc zde byl uveden rovněž koželuh Kaspar Arnolt²²⁹. Koželuhové Christian Titze, Mathes Koch, Johann Georg Hickmann, Johann Titze a Hanß Wentzel Hickmann vlastnili v Krupce dům²³⁰. V katastru bylo zároveň uvedeno, že v cechu koželuhů byli dva koželuhové, kteří ročně vyčinili na 2000 kusů hovězí a 2000 telecí kůže, dále spotřebovali 1600 korců třísloviny, 240 centnéřů vápna a 30 centnéřů tuku. Dílna zaměstnávala čtyři osoby²³¹.

Dne 26. ledna 1631 byl v Krupce oddán koželuh Hans Wolf s Margaretou Klügelin²³². Wolf byl zároveň také krupským měšťanem, rybníkářem a obecním starším²³³.

Jirchář Hans Ulbricht byl v Krupce členem obecního výboru²³⁴. Dne 14. května 1634 oženil s Barbarou Englertin²³⁵. Zemřel na mor 1. června 1634 v šest hodin ráno, v den jeho pohřbu, 2. června 1634, byla zaznamenána velká vichřice s kroupami²³⁶.

Kusé záznamy jsou doloženy rovněž pro řemeslo jirchářů. V berní rule byl zaznamenán jeden řemeslník Jan Tyze z Krupky²³⁷. V tereziánském katastru bylo uvedeno, že jeden jirchář ročně vyčinil 1000 kusů ovčí kůže, spotřeboval 7 centnéřů rybího tuku, 10 strichů vápna, 50 strichů popela, 1/4 centnéře kamence, 1/4 centnéře železné barvy a 1/4 centnéře kampeškového dřeva. V dílně pracovaly dohromady dvě osoby²³⁸.

²²⁷ NA Praha, Berní rula - Litoměřický kraj (1653 - 1656), fol. 715.

²²⁸ Tamtéž, fol. 717.

²²⁹ NA Praha, Tereziánský katastr 1713 - 1790 (1848), Litoměřický kraj, Krupka, horní město, inv. č. 1739, kart. č. 514.

²³⁰ Tamtéž.

²³¹ Tamtéž.

²³² Kilián, Jan: Paměti krupského měšťana Michela Stüelera (1629 - 1649), s. 119.

²³³ Tamtéž, s. 828.

²³⁴ Tamtéž, s. 823.

²³⁵ Tamtéž, s. 221.

²³⁶ Tamtéž, s. 229.

²³⁷ NA Praha, Tereziánský katastr 1713 - 1790 (1848), Litoměřický kraj, Krupka, horní město, inv. č. 1739, kart. č. 514.

²³⁸ NA Praha, Tereziánský katastr 1713 - 1790 (1848), Litoměřický kraj, Krupka, horní město, inv. č. 1739, kart. č. 514.

4.3.5 Shrnutí

Vzhledem k neúplnému dochování cechovních pramenů nelze definitivně analyzovat vývoj a fungování koželužského řemesla v Krupce. Z dochovaných písemností lze vyvodit, že poplatky za vyučení byly nejčastěji placeny ve výši 3 zlatých 50 krejcarů, poplatky za získání mistrovského práva dosahovaly částky 15 zlatých 15 krejcarů.

Původ řemeslníků, učedníků i žadatelů o právo mistra, nepřekračoval okruh ve vzdálenosti větší než 23 km od města s výjimkou Benešova nad Ploučnicí vzdáleného 42 km. Řemeslníci pocházeli ve většině případů z velmi blízkého okolí Krupky.

4.4 Řemesla textilní

Následující kapitola se zabývá řemesly, jejichž náplní práce byla výroba textilií: lněných tkanin (tkalci, mandlíři) a barvení a potiskování látek (výrobci lněného a kartounového zboží). Vzhledem k tomu, že zmíněné řemeslné produkty byly využívány především pro výrobu textilního zboží, zvolila jsem pro tuto kapitolu souhrnný název textilní řemesla.

4.4.1 Dochované archivní prameny

Cech tkalců plátna je v Krupce písemně doložen k roku 1589, kdy mu byla vydána řemeslná statuta dochovaná dnes v opisu v publikaci Hermanna Hallwicha²³⁹. V originálu je dochována kniha, s názvem žádosti o přijetí do učení²⁴⁰, jejímž obsahem jsou zápisy o přijetí do cechu k vyučení a následné propuštění. Fond obsahuje také výtisk generálních cechovních artikulů²⁴¹ z roku 1739. Cech tkalců plátna v průběhu svého trvání prošel reorganizací a vyvinul se v cech výrobců lněného a kartounového zboží. Pro tento cech byl v opise dochován cechovní řád z roku 1807²⁴². Spisový materiál²⁴³ v rozmezí let 1807 - 1818 tvoří především dochované účty.

²³⁹ Hallwich, Hermann: *Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen*, II. Beilagen, s. 69 - 73.

²⁴⁰ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech výrobců lněného a kartounového zboží, Žádost o přijetí do učení k mistrům různých řemesel; dání za vyučenou (1746 - 1864), inv. č. 32, kn. č. 17.

²⁴¹ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech výrobců lněného a kartounového zboží, Hlavní cechovní řád pro české dědičné země (1739), inv. č. 33, kn. č. 18.

²⁴² Hallwich, Hermann: *Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen*, II. Beilagen, s. 92 - 93.

²⁴³ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech výrobců lněného a kartounového zboží, Účty cechu výrobců lněného a kartounového zboží (1807 - 1818), inv. č. 31, kart. č. 1.

4.4.2 Porovnání cechovních poplatků

Artikule cechu tkalců plátna se sice dochovaly do dnešní doby, avšak evidence cechovních poplatků reflektuje dobu s odstupem od 157 let od vydání statut. Artikule cechu výrobců lněného a kartounového zboží sice odráží stejnou časovou dobu jako cechovní kniha, není v nich však přesně stanoveno, kolik žadatel o vyučení musel zaplatit a nemáme proto dnes k dispozici srovnání těchto dvou pramenů.

Dne 28. září 1746 byl do učení přijat Andon Hrunitz, který cechu zaplatil 3 zlaté 17 krejcarů²⁴⁴. Tato výše však v zápise nebyla nijak rozepisována, není proto patrné, z jakých dílčích poplatků se celková suma skládala a z jakého důvodu učeník zaplatil přesně tuto částku. Tato výše poplatku však byla neobvyklá, až na výjimky byly za vyučení placeny rovné 3 zlaté. Roku 1747 byl k vyučení přijat Joseph Pabst, který zaplatil 3 zlaté²⁴⁵, více informací zápis neobsahuje. Stejnou sumu zaplatil 4. října 1784 Joseph Ploß, mistrovský syn Josepha Ploße, za přijetí do učení, tentýž den byl však jako mistrovský syn také z učení propuštěn.

4.4.3 Počty řemeslníků a jejich původ

Počet žadatelů o získání vyučení v cechu tkalců plátna, v důsledku organizačních změn uvnitř cechu později rovněž řemeslníků vyrábějící lněné a kartounové zboží, čítal v Krupce podle dochovaných pramenů z let 1746 - 1863, tedy za 117 let, celkem 295 učeníků z 35 různých lokalit. Přehled nejčastějších míst původu učeníků přehledně nabízí tabulka č. 8.

Tabulka č. 8: Původ učeníků cechu výrobců lněného a kartounového zboží

název lokality	Trnovany	Nová Ves	Proboštov	Sobědruhy	Sasko	Fojtovice
počet učeníků	20	16	16	7	7	7

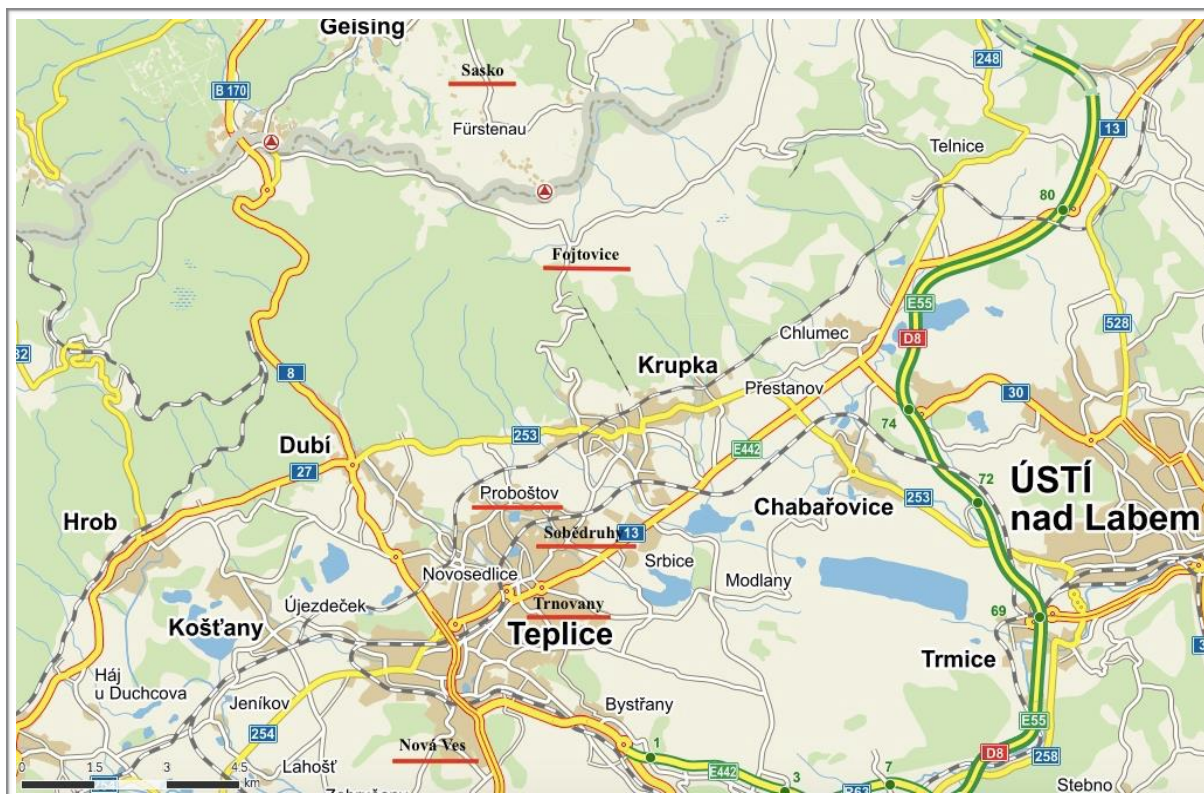
Jak ukazuje tabulka č. 8, nejvíce učeníků, celkem dvacet, pocházelo z nedalekých Trnovan, které dnes tvoří součást města Teplice (2 km). Totožný počet, šestnáct žadatelů o vyučení, pocházelo z Nové Vsi, která je dnes také součástí Teplic, a z Proboštova vzdáleného od Krupky 4 kilometry. Po sedmi učenících pocházelo ze Sobědruh (3 km), sousedního Saska s tím,

²⁴⁴ SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech výrobců lněného a kartounového zboží, Žádost o přijetí do učení k mistrům různých řemesel; dání za vyučenou (1746 - 1864), inv. č. 32, kn. č. 17.

²⁴⁵ Tamtéž.

že lokality nejsou konkrétněji specifikovány, a z Fojtovic, které jsou dnes součástí města Krupky. I v případě tohoto cechu platí, že žadatelé o vyučení pocházeli z velmi blízkého okolí dnešní Krupky. Přehled rozmístění a vzdálenosti nejčastějších lokalit původu učedníků přináší mapa č. 5.

Mapa č. 5: Nejfrekventovanější lokality původu žadatelů o vyučení se v cechu výrobců lněného a kartounového zboží v Krupce

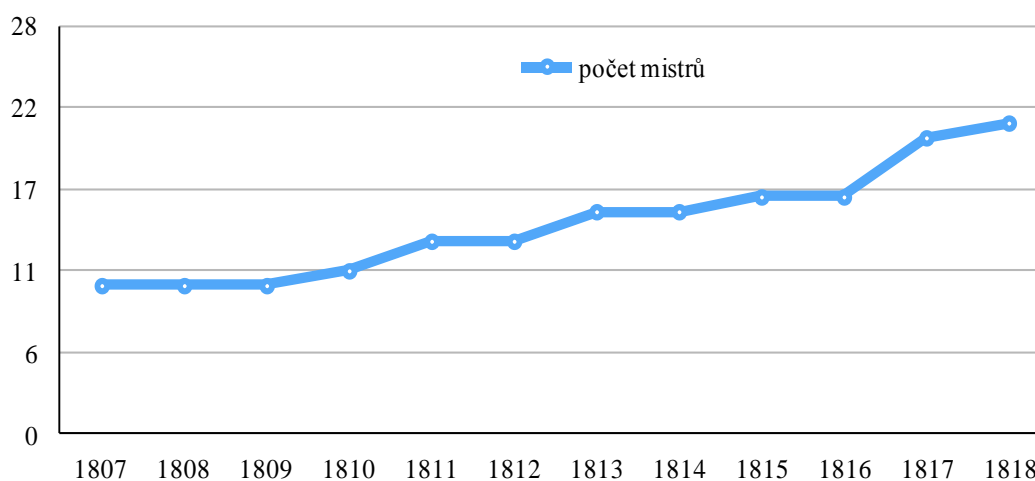

(zdroj: www.mapy.cz, vlastní zpracování)

Vzhledem k nedochování pramenů uvádějících počet a původ žadatelů o mistrovské právo, nelze tutéž analýzu v tomto případě provést. Jména mistrů a jejich počet je znám pouze z cechovních účtů²⁴⁶ dochovaných pro léta 1807 - 1818 a přehledně je zobrazuje graf č. 2.

²⁴⁶ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech výrobců lněného a kartounového zboží, Účty cechu výrobců lněného a kartounového zboží (1807 - 1818), inv. č. 31, kart. č. 1.

Graf č. 2: Přehled počtu mistrů cechu výrobců lněného a kartounového zboží z let 1807 - 1818

Jak je z grafu č. 2 patrné, v prvních třech sledovaných letech byl v cechu stejný počet mistrů, celkem deset. Jejich počet však průběžně narůstal, nebo se udržel na stejné hodnotě. Z původních deseti mistrů tak po jedenácti letech v roce 1818 působilo v cechu mistrů dvacet jedna, nárůst byl tedy za tak krátkou dobu více než dvojnásobný. Důvodem byla především vnitřní reorganizace, neboť v roce 1807 se cech tkalců plátna díky nově vydaným statutům transformoval do cechu inovovaného.

4.4.4 Informace o ceších z dalších pramenů

V berní rula je evidováno hned několik řemeslníků, jmenovitě byli zapsáni tkalci Kryštof Purgert²⁴⁷, Jiří Lehnert²⁴⁸, Michal Tynnl²⁴⁹, Jan Senf²⁵⁰ a Wolf Schmidt²⁵¹. Tkadlec Wolf Schmidt byl kromě svého řemesla od 11. listopadu 1641 městským ponocným²⁵² a zastával také práci hrobníka²⁵³. Tereziánský katastr²⁵⁴ uvádí řemeslníky Christiana Abta, Christiana Abta mladšího a Friedricha Löhmana. Všichni řemeslníci s výjimkou Christiana Abta mlad-

²⁴⁷ NA Praha, Berní rula - Litoměřický kraj (1653 - 1656), fol. 720.

²⁴⁸ Tamtéž, fol. 717.

²⁴⁹ Tamtéž.

²⁵⁰ Tamtéž, fol. 718.

²⁵¹ Tamtéž.

²⁵² Kilián, Jan: Paměti krupského měšťana Michela Stüelera, s. 451.

²⁵³ Tamtéž, s. 812.

²⁵⁴ NA Praha, Tereziánský katastr 1713 - 1790 (1848), Litoměřický kraj, Krupka, horní město, inv. č. 1739, kart. č. 514.

šího vlastnili dům. Krupský tkadlec Gorge Lehnhardt původem z Trmic, získal krupské městské právo v padesátých letech 17. století. Dne 14. srpna roku 1635 byl potrestán zaplacením dvou kop, protože nedovoleně šenkoval pivo²⁵⁵.

Ačkoliv nejsou k tomuto řemeslu dochovány žádné archivní prameny, v Krupce působili také mandlíři. Jedním z nich byl Bartel Hanzsch, který se dne 12. února 1640 oženil s Reginou Steudelin²⁵⁶. O osm let později, přesně 17. dubna 1648 byl dům Bartela Hanzsche vyloupen, zloději si odnesli dva kotle a 3 a půl kopy loktů plátna²⁵⁷ určených pro Hanzscheho zákazníky.

4.4.5 Shrnutí

Vzhledem k nepříliš bohatě dochovaným archivním pramenům nelze stanovit definitivní přehled počtu řemeslníků působících nejdříve v cechu tkalců plátna, později v roce 1807, reorganizovaného v cech výrobců lněného a kartounového zboží. Až na nepatrné výjimky byl poplatek za vstup do cechu k vyučení stanoven ve výši tří zlatých.

Původ učedníků byl soustředěn především do blízkého okolí města Krupky, řemeslníci původem z Čech nepřicházeli ve větším počtu z oblastí vzdálenějších než pět kilometrů, řemeslníci ze Saska přicházeli z míst vzdálenějších, vzhledem k tomu, že v záznamech nebyla tato saská místa specifikována, nelze vzdálenost určit přesněji.

4.5 Řemesla vyrábějící oděvy a obuv

Následující kapitola se zabývá řemesly, jejichž náplní byla výroba oděvů (krejčí, kožešníci), punčochového zboží (punčocháři) a bot (ševci).

4.5.1 Dochované archivní prameny

Archiválie cechu krejčích jsou v rámci krupských cechů dochovány nejlépe. Ve fondu se nachází především originál řemeslných artikulů z 1. srpna 1605²⁵⁸. Cechovní řád je doplněn o dva rejstříky vedené v rozmezí let 1673 - 1759²⁵⁹ a 1673 - 1776²⁶⁰, kde se nachází zápisy týkající se přijetí učedníků k vyučení, k získání mistrovského práva a dlužných peněz. Cechovní

²⁵⁵ Killián, Jan: Paměti krupského měšťana Michela Stüelera, s. 269.

²⁵⁶ Tamtéž, s. 385.

²⁵⁷ Tamtéž, s. 685.

²⁵⁸ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech krejčích, Cechovní artikule cechu krejčích, inv. č. 1, Li 1, T 2.

²⁵⁹ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech krejčích, Rejstřík řemesla krejčí (1673 - 1759), inv. č. 2, kn. č. 1.

²⁶⁰ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech krejčích, Rejstřík řemesla krejčí (1673 - 1776), inv. č. 3, kn. č. 2.

kniha řemesla krejčí z let 1673 - 1693²⁶¹ obsahuje zápisy týkající se nabytí práva mistra a eviduje zaplacení pravidelných kvartálních poplatků. Rejstřík mistrů z let 1733 - 1834²⁶² eviduje přijetí žadatelů do učení, případy získání mistrovského práva a výši zaplacených kvartálních poplatků. Kniha příjmů a vydání²⁶³ v rozmezí let 1795 - 1796 obsahuje, jak název napovídá, zápisy týkající se v cechu vybraných peněz a proplacených položek. Poslední kniha nacházející se ve fondu krupského cechu krejčích, nese název rejstřík učňů²⁶⁴ a jejím obsahem je evidence žadatelů o vyučení. Spisový materiál²⁶⁵ tohoto cechu představuje především korespondenci s městskou radou, později s magistrátem města Krupky.

Ve fondu krupských cechů jsou archiválie cechu punčochářů dochovány v poměrně hojném počtu. Základním pramenem pro reflexi fungování tohoto cechu jsou v originále dochovaná řemeslná statuta²⁶⁶ potvrzená císařovnou Marií Terezií dne 24. ledna 1756. Informace obsažené ve zmiňovaných cechovních artikulech jsou doplněny o poznatky z dochovaných cechovních knih. V pořadí první je cechovní kniha cechu punčochářů²⁶⁷ z let 1756 - 1848, která zaznamenává udělená mistrovská práva, záznamy o záležitostech projednaných na pravidelných kvartálních schůzích spolu s přehledem zaplacených poplatků. Kniha mistrů privilegovaného cechu punčochářského²⁶⁸ z let 1787 - 1851 obsahuje záznamy o nezaplacených dlužích, přijatých a zaplacených penězích. Poslední kniha nese název rejstřík vyrobeného a odeslaného zboží a přijatých peněz - Josef Grohmann²⁶⁹ z let 1833 - 1855 a obsahuje, jak název napovídá, souhrnné zápisy o vyrobeném zboží doplněné o náklady za materiál, ceny zboží a evidenci peněz přijatých za dokončené zakázky. Kromě dochovaných cechovních artikulů a knih je pro výzkum fungování punčochářského cechu k dispozici také spisový ma-

²⁶¹ SOka Teplice, Cechy Krupka, Cech krejčích, Cechovní kniha řemesla krejčí (1673 - 1693), inv. č. 4, kn. č. 3.

²⁶² SOka Teplice, Cechy Krupka, Cech krejčích, Rejstřík mistrů řemesla krejčovského (1733 - 1834), inv. č. 5, kn. č. 4.

²⁶³ SOka Teplice, Cechy Krupka, Cech krejčích, Příjmy a vydání u ctihodného řemesla krejčovského (1795 - 1796), inv. č. 6, kn. č. 5.

²⁶⁴ SOka Teplice, Cechy Krupka, Cech krejčích, Rejstřík přijatých učňů živnosti oděvnické (1834 - 1859), inv. č. 7, kn. č. 6.

²⁶⁵ SOka Teplice, Cechy Krupka, Spisy (1698 - 1857), kart. č. 1.

²⁶⁶ SOka Teplice, Cechy Krupka, Cech punčochářů, Cechovní artikule cechu punčochářů (1756), inv. č. 25, Li 5, T 2.

²⁶⁷ Tamtéž.

²⁶⁸ SOka Teplice, Cechy Krupka, Cech punčochářů, Kniha mistrů privilegovaného cechu pekařského (1787 - 1851), inv. č. 28, kn. č. 14.

²⁶⁹ SOka Teplice, Cechy Krupka, Cech punčochářů, Rejstřík vyrobeného a odeslaného zboží a přijatých peněz - Josef Grohmann (1833 - 1855), inv. č. 29, kn. č. 15.

teriál²⁷⁰, který je tvořen především výučními listy, účetním materiálem a korespondencí s městskou radou.

Cechovní materiál pro řemeslo ševců v Krupce není dochován v tak hojné míře jako výše popsaná řemesla krejčích a punčochářů. Cechovní artikule z roku 1511 jsou dochovány v opisu v publikaci Hermanna Hallwicha²⁷¹, knihy nejsou pro cech ševců k dispozici a spisový materiál je tvořen pouze výučními listy²⁷². Pro řemeslo kožešníků nejsou k dispozici žádné primárně dochované archivní prameny, kusé informace se nachází v pamětních knihách a jiných pramenech.

4.5.2 Porovnání cechovních poplatků

Cechovní řád řemesla krejčovského z roku 1605 stanovil poplatek za vstup do cechu k vyučení na dva bílé groše, jeden tolar, čtyři libry vosku, šest bílých grošů farnímu kostelu a dvacet čtyři bílé groše. Na základě zápisů v dochovaných cechovních knihách lze výši tohoto poplatku vzájemně porovnat.

Roku 1682 byl do cechu mistrem Benedictem Müllerem přijat učedník Christian Schrammel k vyučení po dobu dvou let. Christian Schrammel zaplatil²⁷³:

Poplatek do cechovní pokladny	1 zlatý 30 krejcarů
<u>Poplatek za vosk</u>	<u>45 krejcarů</u>
celkem	2 zlaté 15 krejcarů

Výše zmíněný záznam reflektuje výši poplatku v době po 78 letech od vydání cechovních artikul. V porovnání s dochovaným řádem se v záznamu nenacházela položka podporující farní kostel, naturální poplatek ve formě vosku byl nahrazen finančním příspěvkem.

Dne 18. dubna roku 1700 byl k vyučení do cechu krejčích v Krupce přijat Georgius Senff, který zaplatil²⁷⁴:

²⁷⁰ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech punčochářů, Spisy cechu punčochářů různého obsahu (1746 - 1849), inv. č. 30, kart. č. 1.

²⁷¹ Hallwich, Herrmann: Geschichte der Bergstadt Graupen, II. Beilagen, s. 54 - 57.

²⁷² SOKA Teplice, Cechy Krupka, Sdružený cech bednářů, Spisy sdruženého cechu bednářů (1796 - 1849), kart. č. 1.

²⁷³ SOKA Teplice, Cechy Krupka, cech krejčích, Rejstřík řemesla krejčí (1673 - 1759), inv. č. 2, kn. č. 1.

²⁷⁴ Tamtéž.

Poplatek do cechovní pokladny	1 zlatý 30 krejcarů
Fodergel ²⁷⁵	14 krejcarů
Vosk	45 krejcarů
<u>Farnímu kostelu</u>	<u>6 bílých grošů</u>
celkem	2 zlaté 29 krejcarů, 6 bílých grošů

V tomto zápise z roku 1700 byly narozdíl od předešlého záznamu zachyceny také poplatky za fodergeld a na podporu farního kostela.

Výše poplatku za vstup do cechu k vyučení se nakonec ustálila na 3 zlatých 50 krejcarech, jako tomu bylo v případě Ignatze Schöttnera přijatého dne 1. června 1807. Ignatz Schöttner zaplatil²⁷⁶:

za vyučení	3 zlaté
pokladnímu písaři	35 krejcarů
<u>cechovnímu poslovi</u>	<u>15 krejcarů</u>
celkem	3 zlaté 50 krejcarů

Poplatek za získání mistrovského práva byl ustanoven na výši 12 zlatých 30 krejcarů, jako tomu bylo v případě Francisca Eichlera z Fojtovic přijatého 25. října 1733²⁷⁷. Částka 12 zlatých 30 krejcarů není podrobněji specifikována, není konkrétněji rozepsána na jednotlivé dílčí poplatky. Stejnou sumu zaplatil například také Frantz Rößler dne 27. prosince 1773²⁷⁸.

Oficiální výše poplatku byla v některých případech překročena a žadatel o získání mistrovského práva zaplatil více než stanovených 12 zlatých 30 krejcarů. Jednalo se však o málo frekventované a výjimečné případy. Jedním z takových případů byl Ignatz Büschel z Bohosudova, který mistrovské právo obdržel v roce 1788. Ignatz Büschel za právo zaplatil²⁷⁹:

²⁷⁵ Nespecifikovaný příspěvek na podporu.

²⁷⁶ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech krejčích, Rejstřík řemesla krejčí (1673 - 1776), inv. č. 3, kn. č. 2.

²⁷⁷ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech krejčích, Rejstřík mistrů řemesla krejčovského (1733 - 1834), inv. č. 5, kn. č. 4.

²⁷⁸ Tamtéž.

²⁷⁹ Tamtéž.

do cechovní pokladnice	12 zlatých 30 krejcarů
pokladnímu písaři	1 zlatý 10 krejcarů
<u>cechovnímu poslovi</u>	<u>35 krejcarů</u>
celkem	14 zlatých 15 krejcarů

Pro cech punčochářů se nedochovaly záznamy o výši zaplacených poplatků za přijetí do cechu k vyučení, můžeme tedy sledovat pouze sumy peněz zaplacené za získání mistrovského práva. V cechovních artikulech vydaných císařovnou Marií Terezií v roce 1756 bylo stanoveno, že za nabytí práva mistra musel zaplatit 10 zlatých, 1 kopy míšenských grošů (= 70 krejcarů²⁸⁰) a 35 krejcarů, dohromady tedy 11 zlatých 45 krejcarů.

Dne 20. června roku 1756, tedy necelý půl rok po vydání cechovních artikulů, bylo mistrovské právo přislíbeno mistrovskému synovi Florianu Schmidtovi, který zaplatil:²⁸¹

mistrovské právo	10 zlatých
pokladnímu písaři	1 zlatý 10 krejcarů
<u>cechovnímu poslovi</u>	<u>35 krejcarů</u>
celkem	11 zlatých 45 krejcarů

Tato suma odpovídala předepsané výši poplatku v dochovaných cechovních artikulech, avšak pro nezvýhodněné osoby. Zvýhodnění řemeslníci měli stanoveno platit polovinu sumy²⁸².

Ve stejný den, tedy 20. června 1756 zaplatil za mistrovské právo nezvýhodněný řemeslník jménem Joseph Aberth²⁸³:

²⁸⁰ Vorel, Petr: Peníze a peněžní početní jednotky v 16. století, in: *Theatrum historiae* 6, Pardubice 2010, s. 231.

²⁸¹ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech punčochářů, Cechovní kniha cechu punčochářů (1756 - 1848), inv. č. 27, kn. č. 13.

²⁸² "Sofern die Meisterstücke tauglich und untadelhaft befunden worden, so ist der Stuckmeister zum Meisterrecht zuzulassen, und hat derselbe für das Meisterrecht, in die Zunftslade zehen Gulden rheinisch, dann dem Zunftschreiber für die Einschreibung ein Schock meinsisch, und dem Zechbothen für die Beschickung 35 Kreuzer zu entrichten; wäre aber ein auf dem Land in einem kleinen Orth wohnender Strumpfwürker, derselbe solle nach Verfertigung der Meisterstücken nur die Helfte dessen, was ein Meister der Bergstadt Graupen zu bezahlen hat, entrichten. Was aber die Meistersöhne, und diejenige, welche Meisters Witwen oder Töchter heiraten werden, anbetrifft, dieselbe ebenfalls nur die Helfte erlegen sollen." Hallwich, Hermann: *Geschichte der Bergstadt Graupen*, II. Beilagen, s. 87.

za mistrovské právo	20 zlatých
pokladnímu písaři	1 zlatý 10 krejcarů
cechovnímu poslovi	35 krejcarů
celkem	21 zlatých 45 krejcarů

Jak ze zápisů vyplývá, privilegované osoby, jako byli mistrovští synové či vdovy po mistrech, platili polovinu poplatku za získání mistrovského práva, zbylé cechovní poplatky (písaři a poslovi) zůstávaly oběma skupinám řemeslníků stejné.

4.5.3 Počty řemeslníků a jejich původ

Informace o počtu učedníků, kteří byli přijati k vyučení v cechu krejčích v Krupce, jsou k dispozici v dochovaných cechovních knihách. Ze zápisů vyplývá, že mezi lety 1660 - 1859, tedy za dobu téměř 100 let, bylo mezi krejčovské řemeslníky přijato na 163 učňů. Přehled nejčastějších míst původu žadatelů o vyučení přibližuje tabulka č. 9.

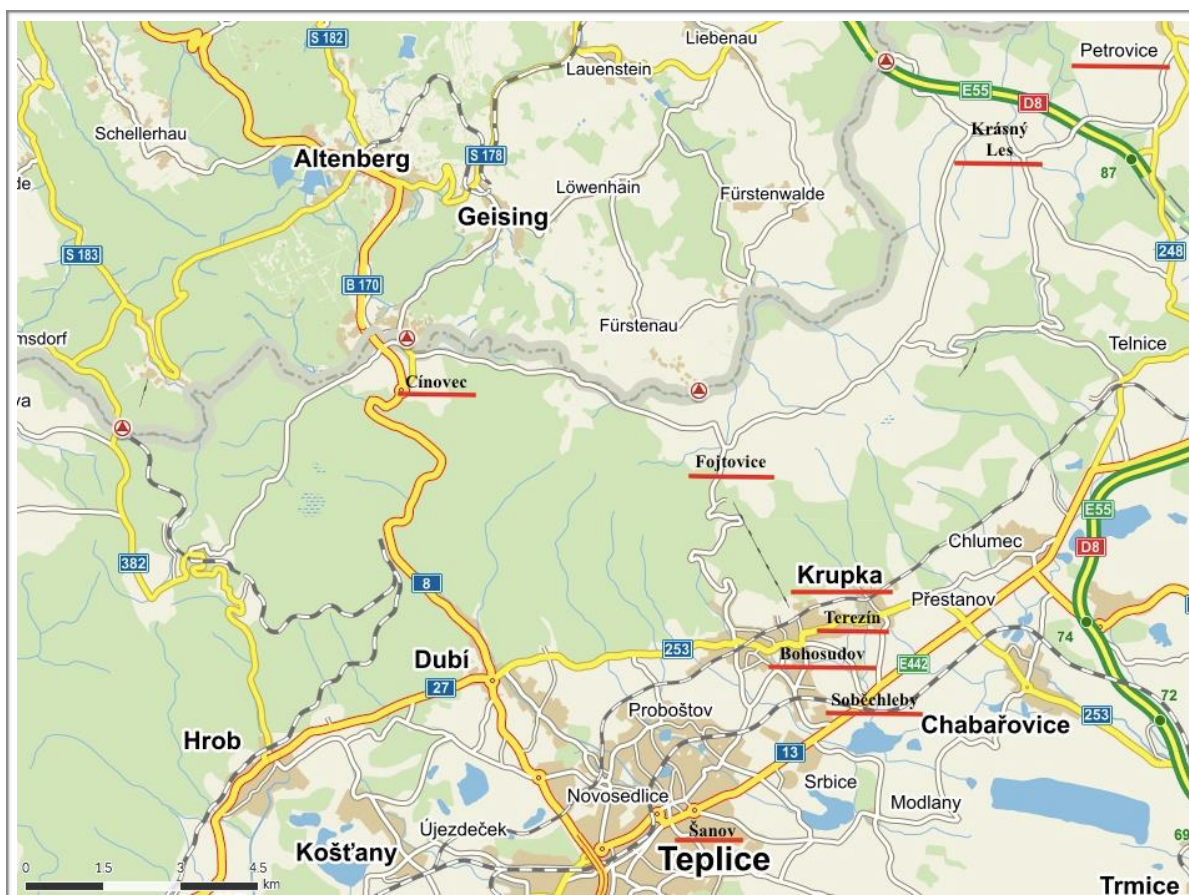
Tabulka č. 9: Přehled nejfrekventovanějších míst původu učedníků řemesla krejčích v Krupce

název lokality	Krupka	Fojtovice	Bohosudov	Krásný Les	Soběchleby	Terezín	Petrovice	Šanov	Cínovec
počet učedníků	16	8	8	5	4	4	4	4	4

Jak vyplývá z výše uvedené tabulky, nejčastěji pocházeli žadatelé o vyučení z blízkého okolí města Krupky. Nejvyšší počet pocházel ze samotné Krupky, následovaly Fojtovice a Bohosudov shodně s osmi členy, Krásný Les (18 km) s pěti členy, po čtyřech členech pocházeli ze Soběchleb, které jsou dnes součástí města Krupky, z Terezína, zaniklé obce u Krupky, z Petrovic (20 km), Šanova, místní části Teplíc (2 km) a Cínovce (14, 5 km). Rozmístění jednotlivých lokalit přináší mapa č. 6.

²⁸³ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech punčochářů, Cechovní kniha cechu punčochářů (1756 - 1848), inv. č. 27, kn. č. 13.

Mapa č. 6: Přehled nejfrekventovanějších míst původu učedníků cechu krejčích v Krupce

(zdroj: www.mapy.cz, vlastní zpracování)

Počet žadatelů o získání mistrovského práva lze sledovat v rozmezí let 1635 - 1846, kdy bylo uděleno celkem 129 mistrovských práv. Přehled nejčastějších míst původu žadatelů o mistrovské právo přibližuje tabulka č. 10.

Tabulka č. 10: Přehled nejfrekventovanějších míst původu žadatelů o mistrovské právo v cechu krejčích v Krupce

název lokality	Krupka	Fojtovice	Bohosudov	Petrovice	Soběchleby
počet mistrů	25	7	6	4	3

Žadatelé o mistrovské právo pocházeli nejčastěji ze samotného města Krupky, sedm řemeslníků pocházelo z Fojtovic, šest z Bohosudova, čtyři z Petrovic a tři ze Soběchleb. I v tomto cechu tedy platilo, že žadatelé přicházeli z nejbližšího krupského okolí.

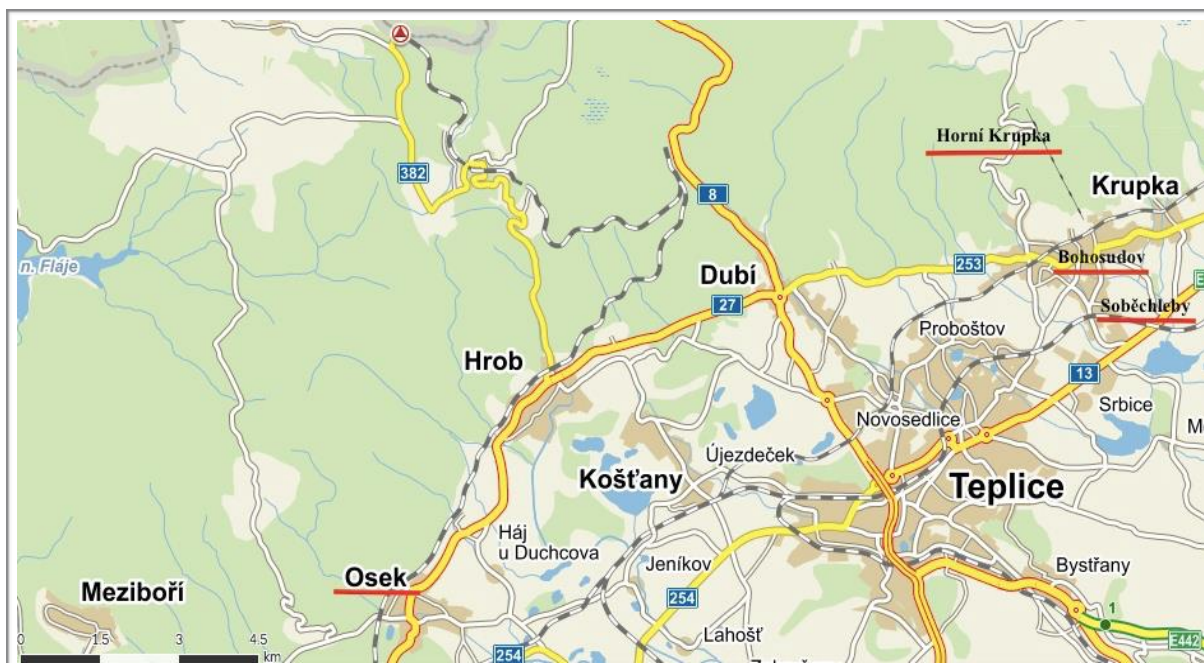
Pro získání informací o řemeslnících cechu punčochářů se dochovaly pouze soupisy mistrů. Z těchto soupisů je patrné, že v rozmezí let 1756 - 1768 nabylo mistrovského práva na 62 řemeslníků. Místa původu nebyla do záznamů často zapsána, vyskytují se pouze čtyři lokality. Jejich přehled přináší tabulka č. 11.

Tabulka č. 11: Přehled nejfrekventovanějších míst původu žadatelů o mistrovské právo v cechu punčochářů v Krupce

název lokality	Bohosudov	Horní Krupka	Soběchleby	Osek
počet mistrů	3	2	1	1

Vzhledem ke kusým informacím o místě původu jednotlivých řemeslníků nelze přesně stanovit, odkud žadatelé o mistrovské právo pocházeli a ani nakolik jsou výše zmíněné lokality v rámci poznání původu směrodatné, nevíme totiž, odkud přišlo zbylých 55 řemeslníků. Přehledné rozmístění uvedených lokalit přináší mapa č. 7.

Mapa č. 7: Přehled nejfrekventovanějších míst původu žadatelů o mistrovské právo cechu punčochářů v Krupce

(zdroj: www.mapy.cz, vlastní zpracování)

4.5.4 Informace o ceších z dalších pramenů

V berní rula byli evidováni tři krejčí, kteří byli všichni zapsáni také v cechovních knihách a byli zaznamenáni ve jmenném soupisu řemeslníků v příloze k této práci. Jednalo se jmenovitě o Simona Kohlschittera²⁸⁴, Paula Baumgartena²⁸⁵ a Tobiase Behra²⁸⁶. V tereziánském katastru byl zaznamenán taktéž Simon Kohlschitter²⁸⁷, Wentzel Rösler, Hanß Georg Sänft, Godtfried Berger, Hanß Geörg Lachenit, Benedict Müller a Hanß Michael Lufft. Kromě Hanße Geörga Lachenita vlastnili všichni výše zmínění krejčovští řemeslníci v Krupce dům²⁸⁸.

Zmiňovaný Tobias Behr byl krupským měšťanem od roku 1638 a pocházel z Mikulova²⁸⁹. Mezi krupské krejčovské řemeslníky patřil rovněž krupský měšťan Jacob Kohlschitter, otec Simona Kohlschittera, měšťana od roku 1643. Byl v Krupce znám pro různé krádeže²⁹⁰. Mathes Tandler ml. patřil rovněž mezi krejčovské řemeslníky, byl krupským měšťanem, cechmistrem, obecním starším, rychtářem, radním, zádušním úředníkem, obecním faktorem, purkmistrem, inspektorem nad řezníky. Roku 1648 údajně mluvil se samotným císařem Ferdinandem III²⁹¹.

Ve fondu cechu kožešníků se bohužel nedochovaly žádné primární cechovní statuta či knihy, kusé informace jsou však obsaženy v jiných pramenech. Například berní rula evidovala dva kožešnické řemeslníky - chalupníka Jakuba Brauna²⁹² a zahradníka Mattese Gebharda²⁹³. Stejná jména, potomky výše zmíněných řemeslníků, evidoval také tereziánský katastr²⁹⁴. Jakub Braun byl krupským měšťanem a během svého života měl nejméně dvě manželky - Dorotheu a Marii²⁹⁵. Patrně jeho bratr Valtin Braun byl v Krupce rovněž kožešníkem a měšťanem,

²⁸⁴ NA Praha, Berní rula - Litoměřický kraj (1653 - 1656), fol. č. 717.

²⁸⁵ Tamtéž.

²⁸⁶ Tamtéž, fol. č. 718.

²⁸⁷ NA Praha, Tereziánský katastr 1713 - 1790 (1848), Litoměřický kraj, Krupka, horní město, inv. č. 1739, kart. č. 514.

²⁸⁸ Tamtéž.

²⁸⁹ Kilián, Jan: Paměti krupského měšťana Michela Stüelera, s. 769.

²⁹⁰ Kilián, Jan: Paměti krupského měšťana Michela Stüelera, s. 793.

²⁹¹ Tamtéž, s. 819.

²⁹² NA Praha, Berní rula - Litoměřický kraj (1653 - 1656), fol. č. 718.

²⁹³ Tamtéž, fol. č. 719.

²⁹⁴ NA Praha, Tereziánský katastr 1713 - 1790 (1848), Litoměřický kraj, Krupka, horní město, inv. č. 1739, kart. č. 514.

²⁹⁵ Kilián, Jan: Paměti krupského měšťana Michela Stüelera, s. 770.

měl ženu Marthu²⁹⁶. Mattes Gebhard byl kožešnickým řemeslníkem z krupského předměstí, během svého života měl nejméně tři ženy - Barbaru, Catharinu a Christinu²⁹⁷.

Vzhledem k pozdějšímu vzniku cechu punčochářů na území města Krupky nebyly v berní rula zaznamenány informace o jednotlivých řemeslnících. Tereziánský katastr uvádí řemeslníky Wentzela Burckhardta, Xaveria Tietzeho, Adalbertha Groha a Jonase Gödtlicha²⁹⁸.

Posledním sledovaným řemeslem této kapitoly je řemeslo ševců. Ani jejich cechovní prameny nejsou dochovány, evidován je pouze v opisu dochovaný řemeslný řád z roku 1511²⁹⁹. Berní rula reflektuje řemeslníky Jana Cziappa³⁰⁰, Martina Fissera³⁰¹, Michala Millera³⁰², Michala Bera³⁰³ a Jana Sswenkha³⁰⁴. Tereziánský katastr eviduje řemeslníky Michala Bera a Martina Fišera, nad to se v zápisech objevuje Jiřík Janek z Duchcova³⁰⁵, Michael Guth, Hanß Caspar Wagner, Hanß Geörg Schwencke starší, Mathes Guth, Michael Hickmann, Christian Richter, Christian Wagner, Hanß Christoph Hoschka, Michael Richter, Hanß Wäber, Hanß Wagner, Hanß Martin, Hanß Geörg Wagner, Hanß Ulrich Pohlandt, Alberth Hickmann, Augustin Ulbrich, Hanß Geörg Schwencke mladší, Elias Pohlandt a Hanß Georg Guth³⁰⁶.

Michael Behr byl krupským měšťanem, od roku 1645 cechmistrem cechu ševců, během svého života měl nejméně dvě manželky - obě Anny³⁰⁷. Švec Hans Burckhard byl krupským obyvatelem, měl ženu Reginu³⁰⁸. Gorge Fischer starší byl krupským měšťanem, ševcem, členem obecního výboru, obecním starším, výběřčím městského cla. V roce 1633 se zúčastnil pohřbu Vojtěcha Arnošta Františka Eusebia ze Šternberka³⁰⁹. Synem Gorgeho Fischera byl

²⁹⁶ Kilián, Jan: Paměti krupského měšťana Michela Stüelera, s. 770.

²⁹⁷ Tamtéž, s. 778.

²⁹⁸ NA Praha, Tereziánský katastr 1713 - 1790 (1848), Litoměřický kraj, Krupka, horní město, inv. č. 1739, kart. č. 514.

²⁹⁹ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen, II. Beilagen, s. 54 - 57.

³⁰⁰ NA Praha, Berní rula - Litoměřický kraj (1653 - 1656), fol. č. 715.

³⁰¹ Tamtéž, fol. č. 716.

³⁰² Tamtéž, fol. č. 716.

³⁰³ Tamtéž, fol. č. 717.

³⁰⁴ Tamtéž, fol. č. 719.

³⁰⁵ NA Praha, Tereziánský katastr 1713 - 1790 (1848), Litoměřický kraj, Krupka, horní město, inv. č. 1739, kart. č. 514.

³⁰⁶ Tamtéž.

³⁰⁷ Kilián, Jan: Paměti krupského měšťana Michela Stüelera, s. 769.

³⁰⁸ Tamtéž, s. 772.

³⁰⁹ Kilián, Jan: Paměti krupského měšťana Michela Stüelera, s. 775.

Salomon Fischer, obyvatel Krupky a taktéž švec, měl manželku Marii³¹⁰. Salomonův bratr Martin Fischer byl také ševcem, krupským měšťanem, během svého života měl dvě manželky - Catharinu a Marii³¹¹. Gorge GÜchra byl krupským měšťanem, ševcem, cechmistrem, obecním starším, radním, členem obecního výboru, mezi lety 1626 - 1628 kontrolorem horního úřadu. Během svého života měl nejméně tři manželky - dvě Anny a Evu³¹². V roce 1625 konvertoval ke katolictví³¹³. Ševcovský řemeslník Jacob Koit byl obyvatelem z Krupky, avšak roku 1631 byl z města vypovězen, protože byl usvědčen z krádeže hrušek. Měl ženu Catharinu, se kterou se po vypovězení usadil v blízkých Sobědruhách³¹⁴. Další z krupských ševců - Michael Müller, byl krupským měšťanem, cechmistrem, kantorem, členem krupské hotovosti pomáhající českým stavům, jedním z komisařů určených pro dohled nad zákazem vývozu obilí do Německa. Měl dvě ženy - Margarethu a Rosinu³¹⁵. Bartel Schwencke byl dalším z krupských ševců, byl krupským měšťanem, jeho manželka se jmenovala Barbara³¹⁶. Švec Michel Wagner byl krupským měšťanem, cechmistrem, členem krupské hotovosti určené na pomoc českým stavům, jedním z komisařů dohlížejících nad zákazem vývozu obilí do Německa, roku 1646 vezl švédskému vojsku kontribuci do Annabergu. Během svého života měl minimálně dvě manželky - Marii a Doroteu³¹⁷. Michelův otec Wolf Wagner byl také ševcem, cechmistrem, členem obecního výboru, radním, majitelem několika krupských nemovitostí, jeho ženou byla Margaretha³¹⁸. Posledním zmiňovaným ševcem byl Hans Zappe, krupský měšťan pocházející z nedalekého Geisingu, byl cechmistrem, členem obecního výboru a obecním starším³¹⁹.

4.5.5 Shrnutí

Vzhledem k nerovnoměrnému počtu a rozsahu dochování archivních pramenů nelze učinit celkovou analýzu výše zmíněných řemesel v definitivní podobě. Obecně lze říci, že výše poplatků se zásadně nelišila od řemesel jiných a že řemeslníci přicházeli za vyučením především

³¹⁰ Kilián, Jan: Paměti krupského měšťana Michela Stüelera, s. 775.

³¹¹ Tamtéž.

³¹² Tamtéž, s. 780.

³¹³ SOKA Teplice, AM Krupka, Pamětní kniha 1426 - 1853, inv. č. 56, kn. č. 1, s. 59.

³¹⁴ Kilián, Jan: Paměti krupského měšťana Michela Stüelera, s. 793.

³¹⁵ Tamtéž, s. 802.

³¹⁶ Tamtéž, s. 814.

³¹⁷ Tamtéž, s. 824.

³¹⁸ Tamtéž, s. 824.

³¹⁹ Tamtéž, s. 828.

z blízkého okolí města Krupky. Překvapující je fakt, že cech ševců nemá dochovány žádné archivní prameny, ačkoliv dle zápisů z jiných materiálů je evidentní, že jejich působení na území města nebylo zanedbatelné, naopak ševcovští řemeslníci museli být zastoupeni vyšším počtem členů, kteří zároveň mohli zastávat i vysoké funkce v městské správě.

4.6 Řemesla potravinářská

Potravinářská řemesla byla v horním městě Krupce zastoupena hned třemi odvětvími - cechem řezníků, který dle etnografického atlasu patřil mezi řemesla zpracovávající maso³²⁰, pekařů vyrábějících moučné výrobky a mlynářů. Vzhledem k tomu, že se tato řemesla zabývají zpracováním produktů k výrobě potravin, zvolila jsem pro ně souhrnný název potravinářská řemesla.

4.6.1 Dochované archivní prameny

Jak již bylo řečeno, cech řezníků se v Krupce objevuje jako v pořadí druhý cech. Základním dokumentem ustanovujícím jeho působení, jsou v opisu³²¹ dochované cechovní artikule o třiceti bodech z 2. března roku 1480, tedy dva roky po ustanovení Krupky městem.

Kromě těchto artikulů jsou ve fondu krupských cechů dochované také dvě cechovní knihy - rejstřík tovaryšů a učňů a rejstřík mistrů. Rejstřík tovaryšů a učňů³²² v rozmezí let 1793 - 1858 zachycuje informace o jménu a místě původu žadatele o vyučení, data přijetí a propuštění z učení a výši poplatků. Rejstřík mistrů³²³ v rozmezí let 1791 - 1858 přináší údaje o jménu a původu žadatele o mistrovské právo, datu nabytí mistrovského práva a o výši poplatku za jeho získání.

Cech pekařů byl ustanoven v originálu dochovaným cechovním řádem³²⁴ z 25. listopadu 1565. Pergamenová listina o rozměrech 66 x 42, 5 cm je dochována s přivěšenou velkou městskou pečetí z červeného vosku v dřevěném pouzdře. Listina obsahuje celkem 22 bodů ustanovujících organizaci v cechu.

³²⁰ Martínek, Zdeněk: Etnografický atlas Čech, Moravy a Slezska, s. 205.

³²¹ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, Beilagen II, s. 29.

³²² SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech řezníků, Rejstřík tovaryšů a učňů (1793 - 1858), inv. č. 38, kn. č. 20.

³²³ SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech řezníků, Rejstřík mistrů (1791 - 1858), inv. č. 37, kn. č. 19.

³²⁴ SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní artikule (1565), inv. č. 8, Li 2, T 2.

Knihy jsou pro cech pekařů dochované celkem tři. První z nich nese název Cechovní kniha řemesla pekařského³²⁵. Jedná se o papírovou knihu v tuhých deskách o rozměrech 15, 5 x 21 cm s koženým hřbetem a rohy. Záznamy z let 1719 - 1860 evidují žádosti o vyučení a o udělení mistrovského práva, propuštění z učení a nabytí mistrovského práva, výši poplatků, nechybí jména a původ jednotlivých žadatelů. Cechovní kniha řemesla pekařského³²⁶ zachycuje v období let 1729 - 1804 jmenné soupisy členů cechu s výši pravidelných kvartálních poplatků. Kniha je psaná na papíře, papírové desky o rozměrech 11 x 32 cm jsou potažené kůží. Poslední knihou dochovanou pro cech pekařů je kniha s názvem Poplatky placené při kvartálních shromážděních³²⁷ v rozmezí let 1806 - 1859. Jak název napovídá, obsahem knihy je evidence kvartálních poplatků navazujících na záznamy předchozí knihy. Díky těmto knihám máme přehled o výši placených kvartálních poplatků kontinuálně od roku 1729 do roku 1859 s výjimkou roku 1805.

Kromě listin a knih je pro cech pekařů poměrně bohatě dochován také spisový materiál³²⁸, především se jedná o výuční listy. Exemplář výučního listu je pro ilustraci zobrazen v příloze k této práci.

Jak již bylo zmíněno, potravinářská řemesla byla v Krupce zastoupena rovněž cechem mlynářů, jehož vznik je datován ke 12. prosinci 1737³²⁹, avšak ve fondu krupských cechů nemá dochován žádný archivní materiál.

4.6.2 Porovnání cechovních poplatků

Díky poměrně dobře dochovaným záznamům o placení jednotlivých poplatků lze porovnat a stanovit, jak byla jejich výše zakotvena v cechovních řádech a jak byla reálně plněna při pravidelných shromážděních. Jmenné soupisy s uvedením výše zaplacených peněz jsou uvedeny v příloze k této práci.

Řemeslné artikule cechu řezníků z roku 1480 stanovovaly pro nezvýhodněné zájemce o vyučení částku 12 grošů a dvě libry vosku, zvýhodnění zájemci, jako byli mistrovští synové či

³²⁵ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní kniha řemesla pekařského (1719 - 1860), inv. č. 18, kn. č. 7.

³²⁶ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní kniha ctihodného řemesla pekařského (1729 - 1804), inv. č. 19, kn. č. 8.

³²⁷ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, inv. č. 20, kn. č. 9.

³²⁸ SOKA Teplice, Cechy Krupka, kart. č. 1.

³²⁹ Hallwich, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, s. 247: "Seit dem 12. Dezember 1737 erscheinen auch die Müller, welche nun "zu allergehorsamster Folge ergangenen k. Generalien zünftig worden" und zwar als 10. Zunft in Graupen".

vdovy po mistrech, měli stanoveno zaplatit do cechu 6 grošů a jednu libru vosku, tedy polovinu poplatku osob neprivilegovaného postavení. Vzhledem k tomu, že záznamy evidující poplatky za vstup do cechu a vyučení se dochovaly až od roku 1793, tedy po více než třech stech letech, není možné provést řádné srovnání. Na přídeští rejstříku tovaryšů a učňů³³⁰ je však uvedeno, že za přijetí učedníka měly být zaplacený 3 zlaté 50 krejcarů, můžeme tedy sledovat dodržování placení poplatku za vstup do cechu v této výši a všimnout si odlišností v případě vyučení zvýhodněné osoby.

Dne 2. ledna 1819 byl v přítomnosti inspektora Bernarta Waltera přijat k vyučení na tři roky Israel Taußig, jehož otec Simon Taußig zaplatil za synovo vyučení³³¹:

cechovní poplatek	3 zlaté
pokladnímu písaři	35 krejcarů
<u>cechovnímu poslovi</u>	<u>15 krejcarů</u>
celkem	3 zlaté 50 krejcarů

Případů, kdy žadatel o vyučení zaplatil za vstup do cechu zmíněné a stanovené 3 zlaté a 50 krejcarů, je nejvíce (52), objevují se však i případy, kdy žadatel zaplatil nižší poplatek.

Dne 13. června 1803 byl za přítomnosti cechovního inspektora Bernarda Waltera, předního mistra Josepha Poffta a Franze Weslina přijat syn předního mistra Joseph Pofft k vyučení na tři roky. Jeho otec za jeho vyučení zaplatil³³²:

cechovní poplatek	1 zlatý 10 krejcarů
pokladnímu písaři	30 krejcarů
<u>mladšímu mistrovi</u>	<u>15 krejcarů</u>
celkem	1 zlatý 55 krejcarů

Případů, kdy byl poplatek za vyučení takto snížen, především z důvodu, že se jednalo o mistrovského syna, se v soupisu objevuje celkem 15.

³³⁰ SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech řezníků, Rejstřík tovaryšů a učňů (1793 - 1858), inv. č. 38, kn. č. 20.

³³¹ Tamtéž.

³³² Tamtéž.

Zcela výjimečně a ojediněle se objevují jiné částky za vstup do cechu za účelem vyučení se v řemesle. Dne 27. února 1827 byl za přítomnosti cechovního inspektora Josepha Titzeho přijat k vyučení Löbel Juda Langbein, který do cechovní pokladnice zaplatil³³³:

cechovní poplatek 2 zlaté 50 krejcarů
celkem 2 zlaté 50 krejcarů

Židovský učedník pod ochranou zaplatil za své vyučení se řezníkem celkem 2 zlaté 50 krejcarů bez podrobnějšího vysvětlení, proč mu byl z poplatku odpuštěn jeden zlatý. Snad proto, že za učedníka mohla platit ještě židovská obec, podrobnější doklady k tomuto tématu však nemáme.

Dochovaný rejstřík mistrů pro cech řezníků dovoluje porovnat stanovenou výši poplatku za získání mistrovského práva s reálně zaplacenou částkou. V cechovních artikulech z roku 1480 nebyla stanovena výše poplatku za získání mistrovského práva. Na přídeštní rejstříku mistrů se nachází nedatovaná poznámka stanovující výši poplatku na 14 zlatých 15 krejcarů.

Dne 27. března 1800 získal mistrovské právo Benedict Andree, mistrovský syn Ignatze Andreeho, za přítomnosti cechovního inspektora Bernarda Waltera a předního mistra Adalberta Luffta. Benedict Andree zaplatil³³⁴:

cechovní poplatek 12 zlatých 30 krejcarů
pokladnímu písaři 1 zlatý 10 krejcarů
mladšímu mistrovi 35 krejcarů
celkem 14 zlatých 15 krejcarů

Těchto řádných případů, kdy zaplacená částka odpovídala předepsané výši, je evidováno celkem 42, jedná se o drtivou většinu případů. Objevují se však také poplatky nižší, než udává předpis.

³³³ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech řezníků, Rejstřík mistrů (1791 - 1858), inv. č. 37, kn. č. 19.

³³⁴ Tamtéž.

Dne 16. ledna 1812 zažádal Frantz Säger z Krásného Lesa řeznický cech v Krupce, zda by mohl být do tohoto cechu inkorporován. Säger již získal mistrovské právo v Chabařovicích. Cech Sägerovi inkorporaci povolil, avšak žadatel musel do cechu zaplatit³³⁵:

cehovní poplatek 10 zlatých
celkem 10 zlatých

Případů, kdy žadatel zaplatil menší částku, než byla stanovená 14 zlatých a 15 krejcarů se však v soupisu objevuje pouze 10.

Řemeslné artikule cechu pekařů z 25. listopadu 1565 stanovily výši poplatku za vstup do cechu a vyučení 3 libry vosku a jednu kopu³³⁶, mistrovští synové, vdovy a další privilegované osoby měli platit 2 libry vosku a jednu kopu³³⁷. Soupis žadatelů o vyučení v cechu pekařů byl však evidován až pro léta 1754 - 1860, a proto nelze výši poplatků stanovených v cechovních artikulích relevantně porovnat se skutečnou výší zaplacených peněz, které jsou evidované v dochovaných knihách.

V prvních letech platili zájemci o vyučení se pekařským řemesle 3 zlaté. Hned první zápis v knize³³⁸ evidující přijaté učedníky datovaný k 10. červnu 1754 informoval o tom, že mistr Procoph Lufft přijal v přítomnosti cechovního inspektora Josepha Hieckmanna Wentzla Püschla, který za vstup do cechu musel zaplatit 3 zlaté. Případů, kdy žadatelé o vyučení zaplatili tuto sumu, je v soupisu celkem pět.

Standardní suma za přijetí do cechu však byla stanovena na 3 zlaté 50 krejcarů, takových případů bylo v soupise podchyceno celkem 42.

Dne 27. prosince 1790 byl k vyučení na dva roky přijat mistrem Florianem Senfftem v přítomnosti cechovního inspektora Ignaze Schneidera Joseph Senfft, syn spoluměšťana Josepha Senffta z Krupky, který za synovo vyučení zaplatil³³⁹:

³³⁵ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech řezníků, Rejstřík mistrů (1791 - 1858), inv. č. 37, kn. č. 19.

³³⁶ Hodnota mince není specifikována.

³³⁷ Hodnota mince není specifikována.

³³⁸ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní kniha ctihodného řemesla pekařského (1729 - 1804), inv. č. 19, kn. č. 8.

³³⁹ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní kniha ctihodného řemesla pekařského (1729 - 1804), inv. č. 19, kn. č. 8.

cehovní poplatek	3 zlaté
pokladnímu písaři	35 krejcarů
<u>cehovnímu poslovi</u>	<u>15 krejcarů</u>
celkem	3 zlaté 50 krejcarů

Evidovány jsou však také případy, kdy žadatelé o vyučení zaplatili nižší, zvýhodněnou částku, především z důvodu, že jsou mistrovskými syny.

Dne 13. června 1835 v kvartálu sv. Antonína byl k vyučení přijat Moritz Bachmann, syn pekařského mistra Ignatze Bachmanna, bylo mu stanoveno zaplatit³⁴⁰:

cehovní poplatek	1 zlatý 30 krejcarů
pokladnímu písaři	35 krejcarů
<u>cehovnímu poslovi</u>	<u>15 krejcarů</u>
celkem	2 zlaté 20 krejcarů

Případů, kdy žadatelé o vstup zaplatili zvýhodněnou částku ve výši 2 zlatých 20 krejcarů je v knize evidováno celkem 13.

Poplatky za získání mistrovského práva byly v dochovaném cechovním řádu z roku 1565 zakotveny v několika podobách, respektive byly rozepsány pro jednotlivé skupiny tovaryšů. Řadový krupský tovaryš měl povinnost zaplatit svačinu, sud piva, 3 tolary, 2 libry vosku a 6 bílých grošů. Tovaryš, který nebyl původem z Krupky, zaplatil svačinu, sud piva, 4 libry vosku a 6 bílých grošů. Mistrovský syn pak platil pouze svačinu, půl sudu piva a 1 tolar. Záznamy informující o nových mistrech včetně výše poplatků jsou však dochovány až od roku 1719, kdy od doby vydání statut prošla měna spolu s celkovými ekonomickými poměry určitým vývojem, není tedy opět možné porovnat výši stanovených poplatků s poplatky skutečně zaplacenými a evidovanými v cechovních knihách. I v tomto případě však můžeme sledovat výši zaplacených poplatků zachycených v knihách cechu pekařů a navzájem je porovnat.

³⁴⁰ SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cehovní kniha ctihodného řemesla pekařského (1729 - 1804), inv. č. 19, kn. č. 8.

V prvních letech vedení knihy evidující poplatky za získání mistrovského práva³⁴¹ byla jejich výše poplatku stanovena na 12, respektive 6 kop míšenských grošů. Suma 6 kop míšenských byla placena celkem 7x, suma 12 kop míšenských pak 8x, v zápisech však není odlišeno, zda nižší částku platili mistrovští synové, lze však předpokládat, že tomu tak bylo.

Od roku 1779 nebyly poplatky placeny v kopách míšenských grošů, ale ve zlatých mincích. Dne 2. září 1779 bylo uděleno mistrovské právo Philipu Bruchovi za přítomnosti cechovního inspektora Josepha Tietzeho. Philip Bruch za právo zaplatil³⁴²:

mistrovské právo	7 zlatých
vandrující rok	7 zlatých
dvě libry vosku	45 krejcarů
farnímu kostelu	14 krejcarů
cechovnímu písaři	35 krejcarů
cechovnímu poslovi	15 krejcarů
<u>fodergeld³⁴³</u>	<u>35 krejcarů</u>
celkem	16 zlatých 24 krejcarů

Suma ve výši 16 zlatých a 24 krejcarů se v zápisech objevuje celkem 2x, častěji se objevuje suma 16 zlatých 15 krejcarů (19x).

Dne 15. listopadu 1813 získal mistrovské právo Joseph Bruch za přítomnosti cechovního inspektora Johannese Becka a předních mistrů Franze Neuderta a Ignaze Bachmanna. Joseph Bruch za své právo zaplatil³⁴⁴:

poplatek za získání mistrovského práva	12 zlatých 30 krejcarů
mistrovský kus	2 zlaté
pokladnímu písaři	1 zlatý 10 krejcarů
<u>cechovnímu poslovi</u>	<u>35 krejcarů</u>
celkem	16 zlatých 15 krejcarů

³⁴¹ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní kniha řemesla pekařského (1719 - 1860), inv. č. 18, kn. č. 7.

³⁴² SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní kniha ctihodného řemesla pekařského (1729 - 1804), inv. č. 19, kn. č. 8.

³⁴³ Nespecifikovaný příspěvek na podporu.

³⁴⁴ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní kniha ctihodného řemesla pekařského (1729 - 1804), inv. č. 19, kn. č. 8.

Méně často (v sedmi případech) platili zájemci o získání mistrovského práva 14 zlatých 15 krejcarů. Poprvé se tato suma objevila v zápise z 16. června 1794, kdy mistrovské právo získal Franz Luft, syn zesnulého mistra pekařského Josepha Lufta. Poplatek za mistrovské právo se skládal z následujících položek³⁴⁵:

poplatek za získání mistr. práva	12 zlatých 30 krejcarů
pokladnímu písaři	1 zlatý 10 krejcarů
<u>cechovnímu poslovi</u>	<u>35 krejcarů</u>
celkem	14 zlatých 15 krejcarů

V porovnání s předchozí sumou 16 zlatých 15 krejcarů odpadla položka dvou zlatých za mistrovský kus.

Na základě dochovaných záznamů o datech přijetí do učení a získání mistrovského práva lze rekonstruovat, jak dlouho trvalo učedníkovi, než se stal mistrem. Žadatel o vyučení Xaver Krügner byl přijat dne 1. června 1795 na tři roky mistrem Josephem Lippertem za přítomnosti cechovního inspektora Jakoba Grohmana, za vstup zaplatil 3 zlaté 50 krejcarů, propuštěn z učení byl dne 12. června 1797 a zaplatil opět 3 zlaté 50 krejcarů. Xaver Krügner se později stal pekařským mistrem, a to 6. ledna roku 1804, kdy byl přijat předním mistrem Franzem Neydertem a Josephem Breichem za přítomnosti cechovního inspektora Johannese Becka. Doba od začátku učení se v řemesle do získání práva mistra trvala osm a půl roku³⁴⁶.

4.6.3 Počty řemeslníků a jejich původ

Ačkoliv cech řezníků získal své cechovní artikule již v roce 1480, dochované archivní prameny evidují a reflektují přijaté učedníky v rozmezí let 1793 - 1861, mistry pak v rozmezí let 1791 - 1858, nelze tedy definitivně stanovit počty všech přijatých učedníků a všech mistrů.

Srovnáním počtu přijatých učedníků a počtu mistrů lze získat základní přehled o rozsahu členské základny cechů řezníků a pekařů.

³⁴⁵ SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní kniha ctihodného řemesla pekařského (1729 - 1804), inv. č. 19, kn. č. 8.

³⁴⁶ SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní kniha ctihodného řemesla pekařského (1729 - 1804), inv. č. 19, kn. č. 8.

Tabulka č. 12: Počet přijatých učedníků a mistrů cechů řezníků a pekařů v Krupce

	počet učedníků	počet mistrů
cech řezníků	106 (1793 - 1861)	60 (1791 - 1858)
cech pekařů	88 (1754 - 1860)	60 (1719 - 1860)

Z tabulky č. 12 vyplývá, že cech řezníků přijal k vyučení za 68 let celkem 106 učedníků, zatímco cech pekařů za 106 let celkem 88 učedníků. Sledované roky se z větší části překrývají, lze tedy stanovit, že cech řezníků měl v otázce přijatých učedníků větší členskou základnu než krupský cech pekařů.

V otázce mistrovského práva udělil cech řezníků za 67 let celkem 60 mistrovských oprávnění, stejně jako cech pekařů za 141 let. I zde tedy měl cech řezníků ve srovnání s cechem pekařů širší členskou základnu.

Z dochovaných cechovních knih lze zjistit, že v letech 1793 - 1861 bylo přijato celkem 106 učedníků, u 61 z nich lze stanovit také jejich původ. Celkem se u učedníků objevuje na 27 různých lokalit z okolí Krupky i vzdálenějších míst (např. město Mór v dnešním Maďarsku, Kulm v Německu). Přehled nejčastějších míst, odkud učedníci přicházeli za vyučením do Krupky, přináší přehledně následující tabulka.

Tabulka č. 13: Původ učedníků cechu řeznického

název lokality	Fojtovice	Krupka	Sobědruhy	Petrovice	Teplice	Sezemice	Chabařovice	Bohosudov
počet učedníků	9	8	8	6	3	3	2	2

Nejpočetněji byla zastoupena ves Fojtovice, dnes jedna z městských částí města Krupky. O druhé místo se se shodným počtem učedníků dělila samotná Krupka s nedalekými Sobědruhy, ve kterých žila židovská komunita, na jejichž práci si stěžovali řezníci v tereziánském katastru. Šest učedníků pocházelo z Petrovic vzdálených od Krupky 20 km, po třech učednicích pocházelo z Teplic (2 km) a Sezemice (13 km), po dvou učednicích z Chabařovic (6 km) a Bohosudova, který je součástí města Krupky a tvoří jeho dnešní centrum. Jak z přehledu vy-

plývá, uředníci nepocházeli často z míst vzdálenějších než 20 km, spíše přicházeli z okolí Krupky. Rozmístění nejčastějších míst původu nabízí mapa č. 8.

Mapa č. 8: Přehled rozmístění nejfrekventovanějších míst původu uředníků cechu řeznického v Krupce

(zdroj: www.mapy.cz, vlastní zpracování)

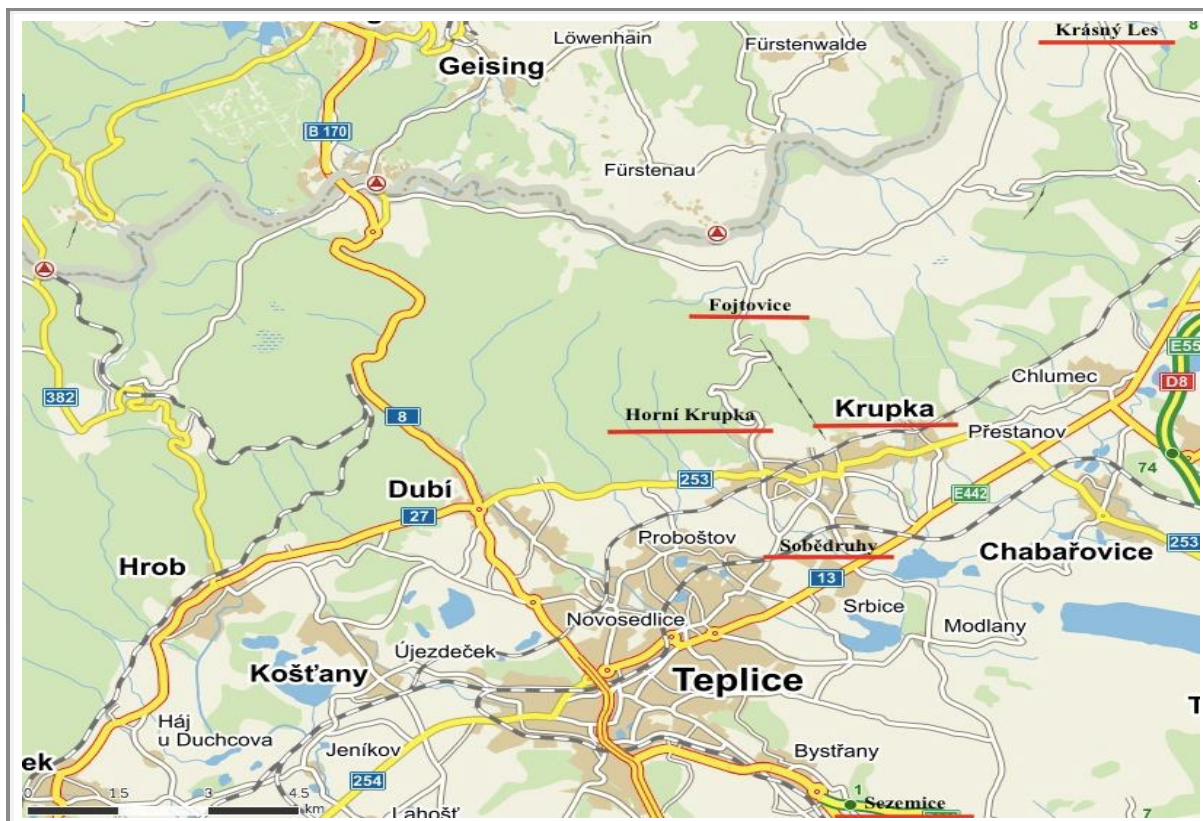
Původ žadatelů, kteří jsou v krupských cechovních knihách evidováni jako ti, kteří získali mistrovské právo, je podobný jako v případě uředníků. Z šedesáti evidovaných žadatelů byl jejich původ zachycen u dvaceti, celkem bylo uvedeno 13 různých lokalit. Přehled nejčastějších míst, odkud přicházeli žadatelé získat mistrovské právo, přináší následující tabulka.

Tabulka č. 14: Původ žadatelů o mistrovské právo k cechu řezníků v Krupce

název lokality	Sobědruhy	Sezemice	Fojtovice	Krásný Les	Krupka	Horní Krupka
počet mistrů	4	3	2	2	1	1

Jak vyplývá z tabulky č. 14, nejvíce zachycených žadatelů o mistrovské právo pocházelo z nedaleko vzdálených Sobědruh, kde žila, jak již bylo uvedeno, početná židovská komunita. Druhým nejčastějším místem byly Sezemice, které se stejně jako Sobědruhy a Fojtovice objevovaly často také jako místo původu uředníků. Nově byl zachycen Krásný Les (18 km), samotná Krupka byla zmíněna pouze v jednom případě, stejně jako Horní Krupka. U ostatních žadatelů o mistrovské právo nebyl jejich původ uveden. Přehled nejčastějších míst původu přináší mapa č. 9.

Mapa č. 9: Přehled rozmístění nejfrekventovanějších míst původu žadatelů o mistrovské právo v cechu řezníků v Krupce

(zdroj: www.mapy.cz, vlastní zpracování)

Stejně, jako v případě cechu řezníků, ani u cechu pekařů nelze zcela definitivně určit počet všech přijatých učedníků za dobu jeho trvání. Artikule cechu pekařů byly vydány v roce 1565, nejstarší dochované záznamy o učednících pochází až z roku 1754 a sahají do roku 1860.

Za tuto dobu bylo do cechu přijato celkem 88 učedníků, u 34 z nich je uvedeno místo původu. V soupisu je zmíněno celkem 23 různých lokalit blízkých i vzdálenějších Krupce. Přehled nejčastějších míst původu pekařských učedníků přibližuje tabulka č. 15.

Tabulka č. 15: Původ učedníků cechu pekařského v Krupce

název lokality	Krupka	Habartice	Bohosudov	Fojtovice	Trnovany
počet učedníků	4	4	3	3	2

Jak vyplývá z tabulky č. 15, na základě dochovaných záznamů³⁴⁷ o původu lze určit, že nejvíce učedníků krupského cechu pekařů pocházelo přímo z Krupky a sousedních Habartic³⁴⁸. U třech učedníků byly zastoupeny lokality Bohosudov a Fojtovice, které obě dnes tvoří části města Krupky. Poslední uvedené Trnovany, zastoupené dvěma učedníky, jsou v současnosti městskou částí lázeňského města Teplic (3,5 km). Po jednom učedníkovi bylo z následujících lokalit: Krásný Les, Kostřice³⁴⁹ (88 km), Košťany (11 km), Sobědruhy, Libouchec (16 km), Petrovice, Kostomlaty pod Milešovkou (20 km), Chabařovice, Cínovec, Teplice, Soběchleby, Valeč (87 km), Tisá (20 km), Mirošovice (25 km), Vroutek (76 km) a Větrov (14 km). Rozmístění nejčastějších lokalit původu učedníků přináší mapa č. 10.

³⁴⁷ SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní knihy řemesla pekařského (1719 - 1860), inv. č. 18, kn. č. 7.

³⁴⁸ zaniklá obec Habartice (Ebersdorf).

³⁴⁹ zaniklá obec Kostřice (Ostritz) u Ralska.

Mapa č. 10: Přehled rozmístění nejfrekventovanějších míst původu učedníků cechu pekařů v Krupce

(zdroj: www.mapy.cz, vlastní zpracování)

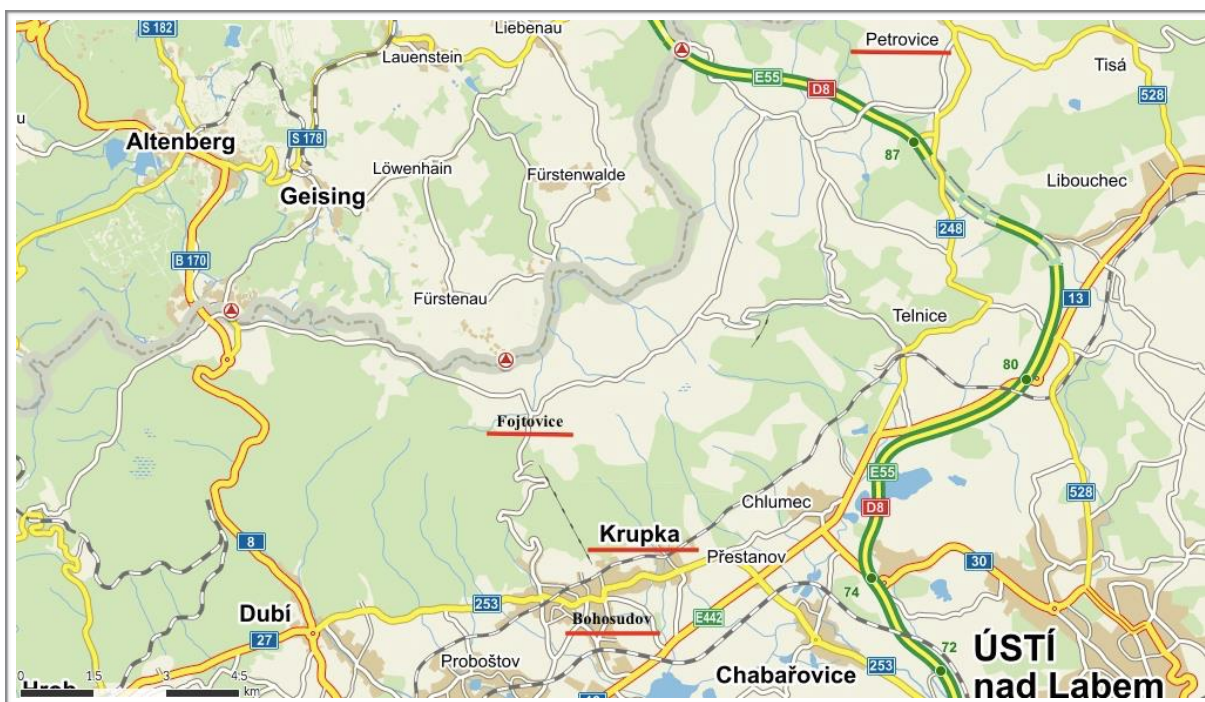
Stejně jako v případě učedníků, ani počet mistrů nelze definitivně stanovit, neboť nejsou dochovány prameny, které by v úplnosti evidovaly všechny žadatele o mistrovské právo, dochované jsou záznamy až z let 1719 - 1859. V rozmezí těchto let získalo mistrovské právo celkem 60 osob z 12 lokalit. Přehled nejčastějších míst původu mistrů dokládá tabulka č. 16.

Tabulka č. 16: Původ žadatelů o mistrovské právo cechu pekařů v Krupce

název lokality	Krupka	Bohosudov	Petrovice	Fojtovice
počet učedníků	5	4	2	1

Podle tabulky č. 16 lze říci, že nejvíce žadatelů o mistrovské právo pocházelo přímo z Krupky, na druhém místě se čtyřmi žadateli se nacházel Bohosudov, následovaly nedaleké Petrovice a dnešní část města Krupky Fojtovice. Přehled těchto lokalit přináší mapa č. 11.

Mapa č. 11: Přehled rozmístění nejfrekventovanějších míst původu žadatelů o mistrovské právo cechu pekařů v Krupce

(zdroj: www.mapy.cz, vlastní zpracování)

Porovnáním původu učedníků a mistrů cechu řeznického a pekařského lze stanovit, že ve většině případů pocházeli zájemci o vyučení a mistrovské právo ze samotné Krupky a jejího nejbližšího bezprostředního okolí, z menší vzdálenosti do 20 - 25 km s výjimkami lokalit vzdálenějších - města Mór v Maďarsku, Kulm v Německu, Vroutek (76 km), Valeč (87 km), Kostřice (88 km).

4.6.4 Informace o ceších z dalších pramenů

Dochované záznamy evidující jednotlivé řemeslníky, lze v některých případech doplnit informacemi z dalších archivních pramenů - především z Tereziánského katastru. Ten evidoval řezníka Mikuláše Giringera z Horní Krupky, kterého prameny ve fondu krupských cechů nereflektovaly. Dále zde byl zmíněn člen krupské řeznické rodiny jménem Christoph

Andree³⁵⁰, který vlastní svůj dům, měl ženu a pět dětí³⁵¹. Řezník Hanß Mende také vlastnil svůj dům, stal se mistrem před devíti lety, měl ženu a tři děti³⁵². Poslední zápis týkající se řezníků informoval, že řezníci Christian Merchen, Geörg Gieringer, Hanß Peter Fiescher a Andres Baumgarten nemohli v Krupce vykonávat své řemeslo, protože se o totéž snažili židé ze sousedních Sobědruh³⁵³. Otázka pracovních sporů mezi řemeslníky v okolních vsích může posloužit dalšímu hlubšímu badatelskému výzkumu.

Ačkoliv nejsou dochované záznamy pro cech mlynářů evidující počet učedníků či mistrů, ani záznamy o placení kvartálních poplatků, přesto se v pamětních knihách lze dozvědět, že mlynáři působili v Krupce již před rokem 1737, kdy jim byl udělen cechovní řád. Například záznam z roku 1649 informoval o řezníkovi jménem Christian Baumgarthen³⁵⁴, který se narodil v roce 1627 a byl měšťanem. V roce 1650 se Christian Baumgarthen oženil s Dorotheou Broschin a zemřel po roce 1662³⁵⁵.

Tereziánský katastr reflektuje několik dalších pekařů působících v Krupce. První zmínka se týká pekaře Hanse Wentzel Sänfta, který měl ženu a tři děti. Stejně tak měl ženu a děti pekař Hans Jäger, Christian Burckhardt či Hans Eychler. Katastr informuje také o Christianu Wietzschelovi, který byl mistrem 31 let a řemeslo již nevykonával. V záznamech se objevuje rovněž vdova po mistrovi Barbara Kipplin³⁵⁶. Všichni výše zmínění pekaři v Krupce vlastnili dům, narodil od Christiana Jungmeistera, který se stal mistrem před třemi lety, vdovy Dorothy Jungmeisterin, která držela svůj dům tovaryšovi a pekaře Xavera Neyderta, který se stal mistrem před sedmi lety.

4.6.5 Shrnutí

Potravinářská řemesla sdružující v sobě cechy řezníků a pekařů mají poměrně bohatě dochovaný archivní materiál sestávající se z cechovních artikulů, cechovních knih a spisového ma-

³⁵⁰ Jeho následovníci Benedict, Wenzel, Eduard, Ignaz a Franz jsou evidováni v soupisech řemeslníků v přílohách na konci této práce.

³⁵¹ NA Praha, Tereziánský katastr 1713 - 1790 (1848), Litoměřický kraj, Krupka, horní město, inv. č. 1739, kart. č. 514.

³⁵² Tamtéž.

³⁵³ Tamtéž.

³⁵⁴ Stüeller, Michel. Paměti krupského měšťana Michela Stüelera (1629-1649). Editor: Jan Kilián, s. 719.

³⁵⁵ Tamtéž, s. 767 a 768.

³⁵⁶ NA Praha, Tereziánský katastr 1713 - 1790 (1848), Litoměřický kraj, Krupka, horní město, inv. č. 1739, kart. č. 514.

teriálu. Pro cech mlynářů bohužel dochovaný archivní materiál není, lze se o něm dozvědět pouze ze zápisů v jiných písemných pramenech necechovní provenience.

Výše poplatku za vstup do cechu k vyučení byla primárně stanovena u obou sledovaných potravinářských cechů na částku 3 zlaté 50 krejcarů pro běžného, řadového učně, zvýhodněná částka 2 zlaté 20 krejcarů pak platila především pro syny mistrů.

Poplatek za získání mistrovského práva byl u cechu řezníků stanoven na 14 zlatých 15 krejcarů, u cechu pekařů se tato částka v několika případech také objevila, avšak základní byla částka ve výši 16 zlatých 15 krejcarů.

Původ učedníků a mistrů cechů řezníků a pekařů byl primárně ohraničen vzdáleností od Krupky v okruhu přibližně 20 - 25 km s tím, že nejvyšší počet členů cechu pocházel přímo z Krupky či jejího bezprostředního okolí, výjimečně řemeslníci přicházeli z větších vzdáleností (Uhry, Německo), a to především v souvislosti s vandrem.

4.7 Porovnání cechů

Následující kapitola přináší souhrnné informace obsažené v předešlých kapitolách, jejím cílem je komparace jednotlivých cechů mezi sebou z hlediska výše poplatků za vyučení a získání mistrovského práva, počtu učedníků a jejich původu.

4.7.1 Porovnání poplatků za vyučení

Výše poplatků za vstup do cechu k vyučení se ve sledovaných řemeslech pohybovala na prakticky stejné či velmi podobné úrovni. Přehled zjištěných poplatků za vyučení přináší tabulka č. 17. Město Krupka se vydáním generálního cechovního patentu v roce 1731 zařadila mezi města III. třídy³⁵⁷, řemeslníci měli tedy stanoveno zaplatit za přijetí do cechu k vyučení 3 zlaté, cechovnímu písaři 35 krejcarů a poslovi 15 krejcarů.

³⁵⁷ SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, Poznámka k vydanému generálnímu cechovnímu patentu, 18. leden 1732, inv. č. 23, kn. č. 12.

Tabulka č. 17: Výše reálně zaplaceného poplatku za přijetí do cechu k vyučení

název cechu	výše poplatku
sdružený cech kovářů	3 zlaté 50 krejcarů
cech koželuhů	3 zlaté 50 krejcarů
cech výrobců lněného a kartounového zboží	3 zlaté
cech krejčích	3 zlaté 50 krejcarů
cech punčochářů	x
cech pekařů	3 zlaté 50 krejcarů
cech řezníků	3 zlaté 50 krejcarů

Jak je v tabulce č. 17 uvedeno, nejmenší poplatek platili žadatelé o vyučení v cechu koželuhů - pouhé 3 zlaté. Pro cech punčochářů nelze z důvodu nedostatečně dochovaných pramenů stanovit výši tohoto poplatku. Všechna ostatní řemesla, jež mají archivní materiál dochovaný alespoň částečně, měla reálnou výši poplatku stanovenou na 3 zlaté 50 krejcarů, která odpovídala ustanovení zakotveném v generálních cechovních artikulech z roku 1739³⁵⁸.

4.7.2 Porovnání poplatků za mistrovské právo

Výše sumy za získání mistrovského práva byla různorodější, než tomu bylo v případě poplatku za získání mistrovského práva. Přehled jednotlivých poplatků souhrnně přináší tabulka č. 18.

³⁵⁸ SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečnicků, podkovářů a kolářů, Cechovní artikule sdruženého cechu bednářů, článek č. 1, článek č. 31, inv. č. 23, kn. č. 12.

Tabulka č. 18: Výše reálně zaplaceného poplatku za vyučení

název cechu	výše poplatku
sdružený cech kovářů	14 zlatých 15 krejcarů
cech koželuhů	15 zlatých 15 krejcarů
cech výrobců lněného a kartounového zboží	x
cech krejčích	12 zlatých 30 krejcarů
cech punčochářů	21 zlatých 45 krejcarů
cech pekařů	16 zlatých 15 krejcarů
cech řezníků	14 zlatých 15 krejcarů

Na základě porovnání jednotlivých poplatků za udělení mistrovského práva v tabulce č. 18 je patrné, že rozpětí cen za toto právo se v krupských řemeslech pohybovalo od 12 zlatých 30 krejcarů do 21 zlatých 45 krejcarů.

Nejmenší částku, 12 zlatých 30 krejcarů, platil žadatel o mistrovské právo v cechu krejčích, následoval sdružený cech kovářů a cech řezníků, kteří shodně platili 14 zlatých 15 krejcarů. O jeden zlatý více platili zájemci v cechu koželuhů, 16 zlatých 15 krejcarů bylo placeno při žádosti v cechu pekařů. Nejvyšší poplatek byl placen v cechu punčochářů - celkem 21 zlatých 45 krejcarů.

4.7.3 Porovnání počtu řemeslníků

Na základě dochovaných archivních pramenů lze stanovit a porovnat počet přijatých členů k vyučení se řemeslu. Souhrnný přehled zjištěného počtu přijatých učedníků jednotlivých cechů, spolu s rozmezím let, které počet učedníků eviduje, přináší tabulka č. 19.

Tabulka č. 19: Souhrnný přehled přijatých učedníků v krupských cechovních řemeslech

název cechu	počet přijatých učedníků
sdužený cech bednářů	(1740 - 1780 = 40 let) 10
cech koželuhů	(1725 - 1818 = 93 let) 189
cech výrobců lněného a kartounového zboží	(1746 - 1863 = 116 let) 295
cech krejčích	(1660 - 1859 = 199 let) 163
cech punčochářů	x
cech pekařů	(1754 - 1860 = 106 let) 88
cech řezníků	(1793 - 1861 = 68 let) 106

Sdužený cech bednářů přijal v rozmezí 40 let celkem deset učedníků, průměrně tedy vycházelo přijetí nového učedníka jednou za čtyři roky. V dochovaném archivním materiálu cechu koželuhů bylo za 93 let evidováno 189 učedníků, tedy průměrně více než dvou učedníků za rok. Cech tkalců plátna reorganizovaný roku 1807 v cech výrobců lněného a kartounového zboží evidoval v průběhu 116 let na 295 učedníků, tedy opět průměrně více než dva učedníky ročně. Naopak cech krejčích za dobu 199 let přijal k vyučení 163 mužů, průměrně tedy méně než jednoho učedníka za rok. Tento nízký počet žadatelů o vyučení mohl být ovlivněn jednak vyšším počtem řemesel, ze kterých si potencionální učedníci mohli v Krupce vybírat, jednak mohl být jejich počet regulován ze strany cechu, snad proto, aby byla zajištěna vyšší konkurenceschopnost a aby do cechu nevstupoval vyšší počet učedníků, kteří by po vyučení nebyli schopní nalézt pracovní uplatnění.

Pro cech punčochářů nemůžeme z důvodu nedochování pramenů stejnou analýzu provést. Stejně jako v případě cechu krejčích také cech pekařů nepřijímal průměrně více než jednoho učedníka ročně, neboť na základě rozboru dochovaného archivního materiálu přijal v období 106 let na 88 učedníků. Naopak poslední sledovaný cech - cech řezníků měl učedníků vyšší počet, po dobu 68 let přijal na 106 členů, tedy průměrně více než jednoho učedníka ročně. Reálné roky přijetí učedníků jednotlivých cechů spolu se jmennými soupisy jsou uvedeny v příloze k této práci.

Na základě tohoto rozboru je patrné, že nejvyšší počet učedníků byl přijímán ve sduženém cechu bednářů, následoval cech tkalců plátna, respektive reorganizovaný cech výrobců lněného

ho a kartounového zboží. Na třetím místě se nacházel cech koželuhů, na čtvrtém cech řezníků následovaný cechem pekařů. Soupis uzavíral cech krejčích s nejmenším průměrným počtem žadatelů o vyučení.

Stejně jako u počtu učedníků lze stejnou analýzu provést také pro počty evidovaných žadatelů o získání mistrovského práva. Přehledný počet takových žádostí, doplněných o rozmezí dochovaných a sledovaných let přináší tabulka č. 20.

Tabulka č. 20: Souhrnný přehled počtu žadatelů o mistrovské právo v krupských cechovních řemeslech

název cechu	počet žadatelů o mistrovské právo
sdružený cech bednářů	(1738 - 1839 = 101 let) 99
cech koželuhů	(1675 - 1854 = 179 let) 160
cech výrobců lněného a kartounového zboží	x
cech krejčích	(1635 - 1846 = 211 let) 129
cech punčochářů	(1756 - 1768 = 12 let) 62
cech pekařů	(1719 - 1860 = 141 let) 60
cech řezníků	(1791 - 1858 = 67 let) 60

Sdružený cech bednářů evidoval za 101 let dochované evidence přijatých mistrů na 99 žadatelů, tedy téměř průměrně jednoho nového mistra ročně. O něco málo méně než jednoho mistra ročně přijímal cech koželuhů, neboť v průběhu 179 let přijal na 160 žadatelů. Pro cech tkalců plátna, respektive výrobců lněného a kartounového zboží nejsou pro tuto analýzu dochované prameny a není tedy možné tuto komparaci provést. Za dobu 211 let bylo v cechu krejčích uděleno na 129 nových mistrovských práv, tedy méně, než jedno za rok. Naopak silnou pozici měl cech punčochářů, neboť za pouhých 12 let udělil na 62 nových mistrovských práv, tedy průměrně více než pět nových práv ročně. První z potravinářských řemesel - řemeslo pekařů - zaznamenalo v období 141 let na 60 nových mistrovských práv, tedy průměrně méně než jedno za rok. Poslední sledovaný cech - cech řezníků - udělil za evidovaných

67 let na 60 nových práv mistra, tedy průměrně o něco méně než jedno mistrovské právo ročně.

Sestupné pořadí počtu udělení mistrovských práv je následující: nejsilnějším řemeslem s bezkonkurenčně nejvyšším počtem udělení mistrovských práv bylo řemeslo punčochářů, s odstupem následovaný cechem koželuhů, sdruženým cechem bednářů, dále řezníků, krejčích a pekařů.

4.7.4 Porovnání původu řemeslníků

V otázce původu řemeslníků lze sledovat jistého společného jmenovatele, a tím je dostupnost a nepříliš velká vzdálenost od města Krupky. Ve všech sledovaných ceších jsou nejčastějšími místy původu města či vsi, které jsou Krupce velmi blízké (Habartice, Sobědruhy, Teplice, Trnovany, Chabařovice), případně dnes dokonce tvoří její městské části (Bohosudov, Unčín, Fojtovice, Horní Krupka). Z frekventovaných míst vzdálenějších Krupce lze jmenovat především Mikulov, Dolní Jiřetín, Krásný Les, Petrovice a Sezemice.

Závěr

Cechovní řemesla v krušnohorském horním městě Krupce zaznamenala svým vznikem, vývojem a působením ne zcela tradiční průběh, a to především z důvodu geografického. Rozdíl mezi běžnými řemesly vznikajícími v českých vnitrozemských městech a podkrušnohorskou oblastí Krupky byl zejména způsoben vnějšími vlivy ze sousedního Saska, a také předchozí specifickou důlní činností. Krupská řemesla se ve světle dochovaných archivních pramenů formovala a rozrůstala především v době, kdy horní činnost již nebyla na takové výši a tak výnosná a úspěšná, a bylo tedy zapotřebí začít se specializovat rovněž na jiné činnosti, než bylo dolování cínu. Některá řemesla svou činností alespoň částečně kooperovala s činností hornickou, v tomto případě se jednalo především o sdružený cech kovářů či cech tkalců plátana, který horníkům zajišťoval dodávku tak zvaného cvilinku, látky, ze které měli horníci vyrobené své pracovní oděvy.

Cílů si předkládaná diplomová práce stanovila hned několik. V první řadě byl důraz kladen na seznámení se se správním vývojem města Krupky, neboť je od jiných měst v některých směrech odlišný. Tento vývoj byl sledován od prvních zmínek o horním městě až po současnost, s těžištěm ve vývoji správy ve středověku, a především v raném novověku.

Neméně důležitým cílem byla snaha o rozbor dostupných a dochovaných archivních pramenů především cechovní proveniencí vázících se k hornímu městu Krupce. Tato kapitola tvoří jádro celé práce, dochovaný archivní materiál byl podroben celkové obsahové analýze a vzájemné komparaci mezi jednotlivými řemesly. Smyslem této kapitoly bylo povšimnout si rozdílů v ustanoveních jednotlivých cechovních řádů s ohledem na charakter řemesla i dobu vzniku. Reflektována byla otázka náboženství, neboť Krupka byla v době před reformací silně ovlivňována luteránskými myšlenkovými a náboženskými proudy inspirovanými sousedním Saskem, naopak po třicetileté válce zde bylo uplatňováno především katolické přesvědčení. Rozboru byly v případě dostatečného dochování archivního materiálu podrobeny také jednotlivé cechovní poplatky za vstup do cechu a za získání mistrovského práva, které byly rovněž následně mezi sebou komparovány s cílem zjistit, kde byla výše poplatku nejnižší či nejvyšší a zda reálně zaplacené částky odpovídaly výši poplatků předepsaným v dochovaných cechovních řádech.

Na základě jmenných soupisů řemeslníků jednotlivých cechovních organizací obsahujících také ve většině případů informace o jejich původu, bylo cílem práce zjistit a stanovit nejfrekventovanější lokality, odkud řemeslníci do krupských cechů přicházeli, tyto informace byly doplněny o mapová znázornění nejčastějších míst původu učedníků či žadatelů o mistrovské právo. Zároveň bylo důležité stanovit počet těchto řemeslníků - učedníků i mistrů - z důvodu

reflexe velikosti jednotlivých cechů. Nedílnou součástí práce jsou přílohy ve formě tabulkových soupisů řemeslníků poskytujících informace o roku přijetí do cechu, jménu, příjmení a místu původu.

Cílem práce bylo na základě výše zmíněných analýz interpretace archivního materiálu a následné zjištění fungování zmíněných cechovních řemesel.

6 Použité prameny a literatura

Prameny vydané

Müller, Augustin: Quellen- und Urkundenbuch des Bezirkes Teplitz - Schönau: bis zum Jahre 1500, Praha 1929, 425 s.

Prameny nevydané

Národní archiv Praha

Archiv České koruny (1158 - 1935), inv. č. 145, inv. č. 1410, inv. č. 1522.

Česká dvorská kancelář (1293 - 1791 (1826)), sign. IV D 7.

Tereziánský katastr 1713 - 1790 (1848), Litoměřický kraj, Krupka, horní město, inv. č. 1739, kart. č. 514.

Berní rula (1615) 1652 - 1779 (1808), Litoměřický kraj, inv. č. 16.

Státní okresní archiv Teplice

Archiv města Krupka, Pamětní kniha 1426 - 1853, inv. č. 56, kn. č. 1

Cechy Krupka, Cech krejčích, Cechovní artikule cechu krejčích, inv. č. 1, Li 1, T2.

Cechy Krupka, cech krejčích, Rejstřík řemesla krejčí (1673 - 1759), inv. č. 2, kn. č. 1.

Cechy Krupka, Cech krejčích, Rejstřík řemesla krejčí (1673 - 1776), inv. č. 3, kn. č. 2.

Cechy Krupka, Cech krejčích, Rejstřík mistrů řemesla krejčovského (1733 - 1834), inv. č. 5, kn. č. 4.

Cechy Krupka, Cech punčochářů, Cechovní artikule cechu punčochářů, inv. č. 25, Li 5, T 2.

Cechy Krupka, Cech punčochářů, Cechovní kniha cechu punčochářů (1756 - 1848), inv. č. 27, kn. č. 13.

Cechy Krupka, Cech koželuhů, Tovaryšská kniha 1725 - 1818, inv. č. 40, kn. č. 21.

Cechy Krupka, Cech koželuhů, Mistrovská kniha 1737 - 1844, inv. č. 41, kn. č. 22.

Cechy Krupka, Cech výrobců lněného a kartounového zboží, Žádost o přijetí do učení k mistrům různých řemesel; dání za vyučenou (1746 - 1864), inv. č. 32, kn. č. 17.

Cechy Krupka, Cech výrobců lněného a kartounového zboží, Hlavní cechovní řád pro české dědičné země (1739), inv. č. 33, kn. č. 18.

Cechy Krupka, Cech výrobců lněného a kartounového zboží, Účty cechu výrobců lněného a kartounového zboží (1807 - 1818), inv. č. 31, kart. č. 1.

Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečníků, podkovářů a kolářů, Cechovní artikule sdruženého cechu bednářů, inv. č. 21 Li 4, T2.

Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečnicků, podkovářů a kolářů, Cechovní kniha cechu bednářů, truhlářů, sklenářů a zámečnicků Krupka (1738 - 1780), kn. č. 10.

Cechy Krupka, Sdružený cech bednářů, truhlářů a sklářů, Cechovní artikuly cechu bednářů, truhlářů a sklenářů potvrzení císařem Karlem VI. r. 1731, inv. č. 23, kn. č. 12.

Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečnicků, podkovářů a kolářů, Spisy cechu bednářů, truhlářů, sklenářů a zámečnicků 1776 - 1849, kart. č. 1.

Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní artikule cechu pekařů, inv. č. 8, Li 2, T 2.

Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní kniha řemesla pekařského (1719 - 1860), inv. č. 18, kn. č. 7.

Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní kniha ctihodného řemesla pekařského (1729 - 1804), inv. č. 19, kn. č. 8.

SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Výuční list Johannese Wentzela Laube Neyderta z Krupky, Fa 4, L 13.

Cechy Krupka, Cech řezníků, Rejstřík mistrů (1791 - 1858), inv. č. 37, kn. č. 19.

Cechy Krupka, Cech řezníků, Rejstřík tovaryšů a učňů (1793 - 1858), inv. č. 38, kn. č. 20.

Literatura

BĚLINA, Pavel: Česká města v 18. století a osvícenské reformy, Academia 1985, 121 s.

ČADA, Mojmir: Šestset let dolování na Cínovci, Ústí nad Labem 1978, 197 s.

ČAREK, Jiří: Městské znaky v českých zemích, Academia 1985, 451 s.

ČORNEJ, Petr: Tajemství českých kronik, Praha a Litomyšl 2003, 488 s.

EBELOVÁ, Ivana: Organizace a písemnosti cechů stavebních řemesel v době předbělohorské, in: Acta Universitatis Carolinae - Philosophica et historica 1, Z pomocných věd historických X, Havlíčkův Brod 1992, 176 s.

EBELOVÁ, Ivana: Pražská a venkovská stavební řemesla v době renesance a baroka, Dolní Břežany 2001, 200 s.

HALLWICH, Hermann: Geschichte der Bergstadt Graupen in Böhmen, Praha 1868, 382 s.

HOFFMANN, František: České město ve středověku, Panorama 1992, 453 s.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka - JANÁK, Jan - DOBEŠ, Jan: Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost, Praha 2007, 568 s.

KARLOVÁ, Zdeňka: Změny v cechovním zřízení měst pražských po r. 1547, in: Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy, díl VIII, Praha 1938

KOCOUREK, Ludomír - KOCOURKOVÁ, Květoslava - VILÍM, Karel: Krupka z cínu zrozená, Teplice 2005, 108 s.

- KILIÁN, Jan: Paměti krupského měšťana Michela Stüelera, Regionální muzeum Teplice 2013, 845 s.
- KILIÁN, Jan: Příběh z doby neobyčejného šílenství. Život a svět krupského koželuha Michela Stüelera za třicetileté války, Praha 2014, 280 s.
- MARTÍNEK, Zdeněk - VAŘEKA, Josef: Etnografický atlas Čech, Moravy a Slezska, III. Řemeslná, domácká a manufakturní výroba a obchod v Čechách v letech 1752 - 1756, Praha 2000, 241 s.
- MÜLLER, Gustav: Bergstadt Graupen im Erzgebirge, Heimatsbildung č. 32, 1925
- NĚMEČKOVÁ, Eva: Krejčovské a ševcovské cechy v Bílině a Krupce v raném novověku, in: Zprávy a studie Regionálního muzea v Teplicích 28, Teplice 2010, 226 s.
- NETÍK, Jan: Vývoj mosteckých cechů, Věstník Okresního archivu v Mostě, 1977
- NOVOTNÝ, Karel: Hospodářské a sociální problémy vývoje kartounářského průmyslu v Čechách v první polovině 19. století, in: Acta Universitatis Carolinae - Philosophica et historica 3, Studia historica XIX, Havlíčkův Brod 1979, 165 s.
- PETRÁŇ, Josef: Staroměstská exekuce, Praha 1985, 316 s.
- PFAUTER, Klaus - STEHLÍK, Jiřík: Krupka horní, nekrálovská (aneb co nevíte o Krupce), Krupka 2009, 142 s.
- RANK, Josef: Všeobecný slovník příručný jazyka českého i německého, Praha 1920
- THUMA, Klaus - PFAUTER, Klaus: Krupka bohatá i strádající, Krupka 2012, 99 s.
- VOREL, Petr: Peníze a peněžní početní jednotky v 16. století, in: Theatrum historiae 6, Pardubice 2010
- WINTER, Zikmund: Dějiny řemesel a obchodu v Čechách ve 14. a v 15. století, Praha, Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1906, 976 s.

Internetové zdroje

<http://www.krupka-mesto.cz/soucasnost/ms-1226/p1=1226> [7.5.2015]

www.mapy.cz [1.5.2015]

7 Přílohy

Příloha č. 1: Výuční list koželuha Antona Reiße

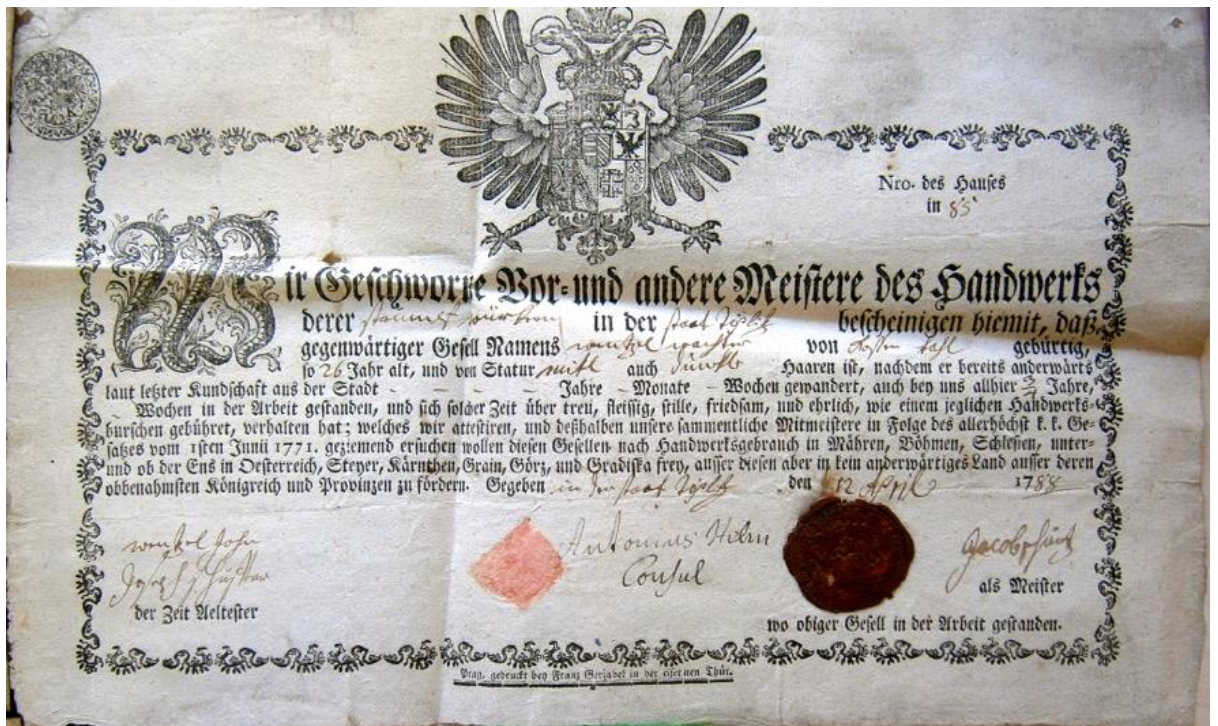
(zdroj: SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečnicků, podkovářů a kolářů, Spisy cechu bednářů, truhlářů, sklenářů a zámečnicků 1776 - 1849, kart. č. 1)

Příloha č. 2: Výuční list koželuha Franze Rinda

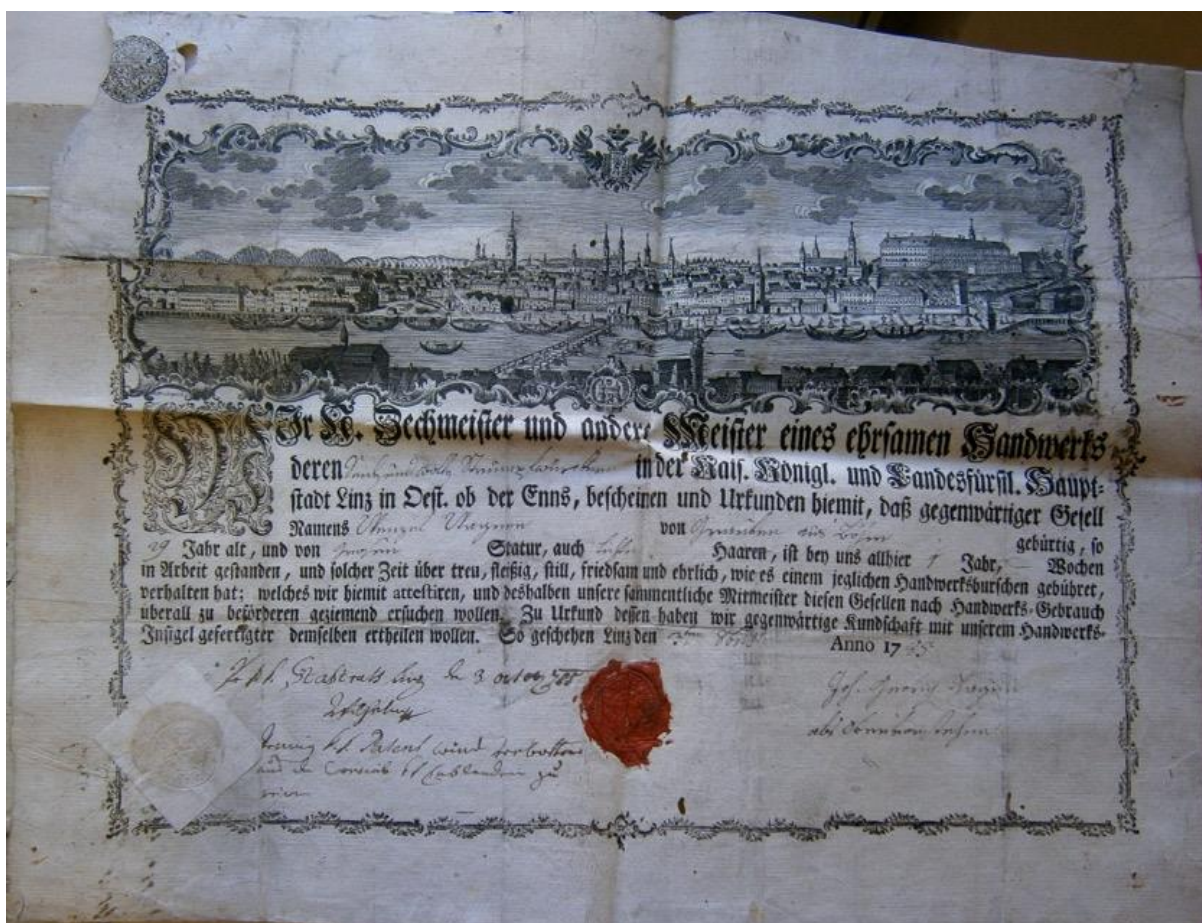
(zdroj: SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečnicků, podkovářů a kolářů, Spisy cechu bednářů, truhlářů, sklenářů a zámečnicků 1776 - 1849, kart. č. 1)

Příloha č. 3: Výuční list punčocháře Wentzela Wachtera z Vrchoslavi

(zdroj: SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečnicků, podkovářů a kolářů, Spisy cechu bednářů, truhlářů, sklenářů a zámečnicků 1776 - 1849, kart. č. 1)

Příloha č. 4: Výuční list punčocháře Wenzela Wagnera z Krupky

(zdroj: SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečnicků, podkovářů a kolářů, Spisy cechu bednářů, truhlářů, sklenářů a zámečnicků 1776 - 1849, kart. č. 1)

Příloha č. 5: Výuční list ševce Alberta Hasela z Kutné Hory

(zdroj: SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečnicků, podkovářů a kolářů, Spisy cechu bednářů, truhlářů, sklenářů a zámečnicků 1776 - 1849, kart. č. 1)

Příloha č. 6: Výuční list pekaře Johannese Wentzelaue Neyderta z Krupky

(SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Výuční list Johannese Wentzela Laube Neyderta z Krupky, Fa 4, L 13)

Příloha č. 7: Jmenný soupis učedníků sdruženého cechu bednářů v Krupce

datum vstupu	jméno	původ
1777	Christof Krigner	Mikulov
1740	Jacob Schaffer	x
1743	Wentzel Hube	x
1744	Johann Jacob Kunckel	x
1751	Christof Schneler	x
1753	syn mistra Michaela Kohlhtrunka	x
1758	syn mistra Michaela Habela	x
1755	syn mistra Görge Kunkla	x
1779	Joseph Nikl	Habartice
1780	Joseph Dahnt	Dolní Jiřetín

(zdroj: SOkA Teplice, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečníků, podkovářů a kolářů, Cechovní kniha cechu bednářů, truhlářů, sklenářů a zámečníků Krupka (1738 - 1780), kn. č. 10; RANK, Josef: Všeobecný slovník příručný jazyka českého i německého, Praha 1920)

Příloha č. 8: Jmenný soupis žadatelů o mistrovské právo ve sdruženém cechu bednářů v Krupce

datum vstupu	jméno	původ
1738	Johannes Michael Habel	Bohosudov
1740	Anton Gutt	Krásný Les
1744	Joseph Heinrich	x
1750	Frantz Schuh	x
1753	Heinrich Schutz	Teplice
1754	Joseph Reichel	Bohosudov
1758	Michael Kohlstrnak	x
1758	Christopff Schmerter	x
1760	Christian Rehnn	Krásný Les
1758	Christoff Krügner	Mikulov
1761	Christian Jäger	x
1761	Joseph Scheinblugs	x
1761	Hanß Görg Hunkel	Bohosudov
1765	Christoff Kühnel	Větrov
1766	Anton Hochauß	Bohosudov
1769	Anton Ritschl	Krásný Les
1771	Joseph Miller	Krupka
1773	Joseph Proch	Bohosudov
1776	Anton Pleß	x
1777	Michael Zimmker	Linec
1778	Frantz Heinrich	x
1781	Joseph Kinel	Krásný Les
1785	Joseph Wolf	Krásný Les
1787	Frantz Habel	x
1787	Wentzel Stödler	Neudorffel
1791	Joseph Schutz	x
1791	Joseph Jäger	x
1791	Albert Wolf	Krásný Les
1792	Joseph Nivel	Oberstorf

1793	Karl Purckart	x
1794	Johannes Hornung	Žitenice
1796	Wentzel Schuch	x
1797	Johann Drangutschöne	Pirna
1797	Joseph Zimmler	Suché
1798	Johann Georg Schwarze	x
1798	Joseph Widner	x
1798	Johann Georg Schwartz	x
1799	Ignaz Fidler	x
1799	Franz Fidler	x
1801	Anton Bleß	x
1802	Ferdinandt Kindermann	x
1803	Joseph Bleß	x
1805	Aloisius Müller	x
1808	Mathias Leneibick	Ondřejov
1809	Gottlob Leopold	Bernstein (Sasko)
1810	-	x
1813	Anton Habl	Unčín
1814	Emanuel Luft	Krupka
1814	Nathan Heller	x
1815	Joseph Nickel	x
1815	Christian Grundgreif	x
1817	Anton Pleß	x
1818	Karl Flügel	x
1819	Wenzel Heinrich	x
1819	Franz Umlauf	x
1819	Isak Schniter	Kostomlaty pod Milešovkou
1820	Anton Puda	Bohosudov
1820	Wenzel Zimmermann	x
1821	Friedrich Leopold	x

1821	Friedrich Wilhelm Hofmann	Drážd'any
1822	Joseph Reichel	Hrob
1823	Jopseh Schittner	Horní Krupka
1826	Jopseh Hat	x
1824	Franz Anton Wolf	Krásný Les
1826	Martus Blumenberg	Teplice
1827	Jakob Friedrich (van Rutenberg?)	Karlshof in Großherz (Meklenbursko)
1829	Franz Hensohut?	Soběchleby
1829	Joseph Pleß	Bohosudov
1830	Franz Kowarsch	Bohosudov
1830	Joseph Pleß Jr.	Krupka
1832	Johann Balthasar Schuster	Graupen
1833	Joseph Marsch	Petrovice
1833	Anton Kern	Krupka
1835	Joseph Seiche	Varvažov
1837	Johann Berva	x
1837	Franz Joseph Nickel	Bohosudov
1838	Sigmund Müller	Krupka
1838	Dawid Scheider	Kostomlaty pod Milešovkou
1839	Anton Bruch	Krupka
1840	Joseph Eichler	Krupka
1842	Franz Schöttner	Horní Krupka
1842	Franz Schloßer	Fojtovice
1842	Wenzel Kohlstrumpf?	Bohosudov
1842	Wenzel Hemrich	Krupka
1843	Eduard Leopold	Bohosudov
1843	Joseph Böhne	Dubí
1843	Karl Kirchner	Krupka
1843	Anton Habel	Bohosudov
1844	Joseph Titze	Novosedlice

1845	Joseph Wagner	Bohosudov
1845	Dawid Frant	Sezemice
1845	Henschmann Hahn	Sezemice
1845	Joseph Werner	Předlice
1846	Ignatz Ußler	Jestřebí
1847	Karl August Adolph	Přední Cínovec
1847	Anton Walter	Krupka
1847	Wenzel Liebscher	Dubí
1848	Anton Ritschel	Krupka
1849	Franz Schöttner	Krupka

(zdroj: SOkA Teplice, Cech bednářů, truhlářů, sklenářů, zámečnicků, podkovářů a kolářů, Cechovní kniha cechu bednářů, truhlářů, sklenářů a zámečnicků Krupka (1738 - 1780), kn. č. 10; RANK, Josef: Všeobecný slovník příručný jazyka českého i německého, Praha 1920)

Příloha č. 9: Jmenný soupis učedníků sdruženého cechu koželuhů v Krupce

datum vstupu	Jméno	Původ
1725	Anton Siegmund	x
1725	Joseph Titze	x
1723	Wentzl Hickmann	x
X	Frantz Paul Dach	Milešov
1735	Hanß Henrich Klecknert	x
1736	Peter Reichl	Hrob
x	Joann Joseph Hickmann	x
1738	Hanß Michel Rotsch	Trmice
1740	Frantz Maathes Zechl	Krásný Les
1743	Johann Georg Görner	x
1743	Frantz Höne	x
1744	Joseph Kleckner	x
1744	Johann Carl Hönig	Hrob
1746	Johann Bernard Ritschl	Hrob
1746	Anton Michl	Kamýk
1746	Hnaß Georg Klepsch	Krásný Les
1747	Anton Lumbe	Chabařovice
1748	x	x
1749	Dominic Rudolph	Krupka
1751	Christian Ritschl	x
1751	Joseph Richter	Krupka
1752	Thomas Christoph Scheinpflug	Loučná
1752	Frantz Mühle	Kamýk
1752	Hanß George Wärner	Krupka
1753	Joseph Schmiedt	x
1754	Wentzl Liebscher	Křenov
1754	Frantz Tränckner	Krásný Les
1755	Hans Michl Grießbach	Louka
1759	Anton Müller	Osek
1759	Zacharias Ulbrich	Dolní Podluží
1759	Wentzl Fischer	Hrob

1760	Engelbert Paul Michel	Košťany
1760	Andreas Kluge	Mikulov
1760	Paul Wolf	Předlice
1760	Frantz Joseph Rößler	Martinov
1760	Ignaz Stebes Mehl	Krupka
1762	Joseph Schöbitz	Teplice
1763	Wentzl Kühnel	Vrchoslav
1764	Mathias Clöckner	Duchcov
1764	Joseph John	Běštín
1765	Frantz Anton Zechl	x
1766	Christoph Gößig	x
1766	Frantz Wentzl Ritschl	Hrob
1766	Peter Mayer	Krupka
1766	Frantz Kögler	x
1767	Joseph Eymann	x
1767	Frantz Anton Krahl	x
1769	Joseph Gahmlich	Horní Litvínov
1769	Caitan Schweddeck	x
1770	Gottfried Kegler	x
1771	Alous Dittrich	x
1771	Andreas Reichel	Sobědruhy
1773	Johann Joseph Berr	x
1774	George Kobaltz	x
1775	Frantz Höne	x
1774	Frantz Kühnel	x
1776	Frantz Wentzl Rudolph	x
1776	Johann Frantz Anton	x
1777	Ignatz Keutze	x
1778	Joseph Hundi	x
1779	Franz Anton Schneider	x
1780	Christoph Wolf	x
1780	Anton Tuche	x
1781	Engelbert Zechl	x

1782	Frantz Helt	Loučná
1782	Johann Wentzl Tuche	x
x	Ignaz Reichel	x
x	Joseph Tietze	x
1783	Ignaz Kegler	x
1784	Benedict Buckel	x
1784	Joseph Michel	x
x	Bartolomeus Reichel	Horní Litvínov
1785	Anton Dietet	Mikulov
1786	Joseph Hobitz	Krásný Les
1786	Anton Veenee	Děčín
1787	Frantz Loß	Ervěnice
1787	Zacharias Römisch	Krásná Lípa
1787	Christoph Kandag	Nové Křečany
1787	Anton Lißner	Císařský Les
1787	Anton Römisch	Krásná Lípa
1787	Zacharias Römisch	Krásná Lípa
1787	Joseph Schebitz	Teplice
1787	Anton Miller	Benešov nad Ploučnicí
1787	Joseph Liebisch	Hrob
1787	Joseph Nase	Fojtovice
1787	Anton Benedict Müller	Jezeří
1788	Anton Wagner	Ervěnice
1791	Joseph Römisch	x
1791	Karolus Mertin	Zwickau
x	Joseph Kobitz	Šanov
1791	Gottlieb Dobias Teufl	Mardorf
1791	Gottlieb Leberecht	Sasko
1791	Ignatz Dietel	Mikulov
1791	Joseph Büchl	Teplice
1792	Franz Leßl	x
1792	Anton Müller	Mikulášovice
1792	Jacob Weber	x

1792	Ignatz Leßl	Spannendorf
1792	Johann Anton Rhadizky	Sasko
1793	Frantz Anton Rößler	x
1794	Augustin Welelsky	x
1794	Joseph Lumpe	x
1794	Mertin Forster	Praha
1795	Jacob Piotschmann	Brtníky
1795	Johann Joseph	x
1795	Anton Müller	Sensen
1795	Adalbert Ritschl	x
1796	Anton Lumpe	Chabařovice
x	Peter Büchel	Teplice
1797	Anton Ritschel	Hrob
1797	Joseph Feix	x
1797	Anton Richter	Mikulov
x	Joseph Rößler	Martinov
1798	Benedict Weselowsky	x
1798	Matheus Glaser	x
1798	Joseph TreiBig	Benešov nad Ploučnicí
1798	Johannes Rabusky	Most
1798	Allois Hegenbärt	x
1798	Wenzel Förster	Lom
1798	Wenzl Kaschte	Rýdeč
1799	Jacob Langhans	Česká Kamenice
1800	Anton Schöbitz	x
1800	Joseph Tschetnik	x
1800	Frantz Krügner	Mikulov
1800	Augustin Schindler	Krásná Lípa
1800	Mathes Temel	Radoves
1800	Augustin Regler	Krásný Buk
1801	Wenzel Kaschte	Rýdeč
1801	Peter Kühnel	Krupka

1801	Augustin Bekkel	Sloup v Čechách
1802	Joseph Glaser	Děčín
1802	Johann Czedick	Horní Litvínov
1802	Franz Köhler	Krásný Buk
1802	Anton Oeffenberger	Weisbach
1803	Wenzel Kühnert	Oldřichov
1803	Anton Löß	Spansdorf
1803	Steffan Raabe	Osek
1804	Anton Baulanger	Haar 104
1804	Joseph Held	Dolní Jiřetín
1804	Joseph Lißner	x
1804	Johann Pochop	Jilemnice
1805	Cayetan Tschetrich	Horní Litvínov
1806	Frantz Panzner	Duchcovské panství
1806	Florian Rößler	Martinov
1806	Joseph Porschr	Nové Křečany
1807	Franz Marschner	Brtníky
1807	Leobold Schindler	Gärten
1807	Ignatz Rößler	x
1809	Benjamin Gemplen	Altenberg
1809	Anton Lorenz	x
1809	Franz Schindler	Varnsdorf
1810	Anton Zechl	Krásný Les č.p. 100
1810	Joseph Lehmann	x
1811	x	x
1811	Johannes Sander	Verneřice
1811	Joseph Lumpe	x
1812	Franz Rudolpf	Krupka
1812	Anton Pestner	Mikulov
1814	Anton Zechel	Krásný Les
1815	Konrad Stolle	Zwickau
1815	Franz Warpl	Svor

1815	Florian Heinrich	Krupka
1815	Franz Wentzel	Svor
1815	Christoph Held	Loučná
1815	Johann Sander	Vernstadt
1815	Johann Lißner	Císařský Les
1815	Franz Joseph Preschner	Seidendorf
1815	Wilhelm Wießner	Jeseník
1815	Maxmilian Pohl	Chabařovice
1815	Anton Glaßner	Děčín
1816	Ignatz Raabe	Horní Litvínov
1816	Franz Drbans	Ostřice v Lužici
1816	Wenzl Schams	Rumburk
1816	Anton Liebscher	Loučná
1816	Franz Müller	Benešov nad Ploučnicí
1816	Anton Bekert	Horní Jiřetín
1816	Joseph Hönig	Mikulov
1816	Lorenz Rößler	x
1817	Joseph Böhm	Teplice
1817	Franz Müller	Mikulášovice
1817	Joseph Müller	Mikulášovice
1818	Anton Liebscher	Loučná
1818	Arien Wallisch	Niš
1818	Leopold Held	Dolní Jiřetín
1818	Bernard Teuns	Hrob
1818	Anton Beil	Libouchec
x	Franz Teisig	Benešov nad Ploučnicí
1818	Ambros Römisch	Schönau
1818	Augustin Hiebner	Markersdorf

(SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech koželuhů, Tovaryšská kniha 1725 - 1818, inv. č. 40, kn. č. 21; RANK, Josef: Všeobecný slovník příručný jazyka českého i německého, Praha 1920)

Příloha č. 10: Jmenný soupis žadatelů o mistrovské právo v cechu koželuhů v Krupce

datum vstupu	jméno	původ
1675	Johann Hackmann	x
1675	Mathias Koch	x
1684	Joseph Eder	Teplice
1688	Thomas Job	Duchcov
1693	Johann Schmidt	Krásný Les
1693	Johann Caspar Dreißig	Duchcov
1693	Johann George Michael	Teplice
1701	Johann George Hickmann	x
1702	Johann Tietze	x
1702	Christian Tietze	x
1704	x	x
1712	Hickmann	x
1716	Heinrich	Hrob
1724	Johann Georg Rudolph	x
1725	Johann Frantz Hickmann	x
x	Johann Christoph	x
x	Joseph Ritschl	x
1737	Christian Grafe	Krásný Les
1737	Joseph Tuche	Žandov
1738	Tobias Reßler	Fojtovice
1739	Christoph Horn	Jirkov
1740	Christoph Dittrich	Mikuláčovice
1743	Henrich Klockner	Duchcov
1744	Johann Georg Görner	Nové Zámky
1745	Hanß Jacob Sigemund	Teplice
1746	Dominikus Tietze	Krupka
1747	Joseph Hickmann	Krupka
1747	Anton Lumbe	Chabařovice
1747	Joseph Titze	Krupka
1748	Mathes Zechl	Krásný Les
1748	Johann Frantz Graff	Krásný Les

1752	Franz Höne	Trmice
1752	Parthl Reichl	Hrob
1754	Johann Georg Klöpschen	Krásný Les
1755	Johann Joseph Klöckner	Hrob
1757	Joseph Richter	Krupka
1759	Dominicus Rudolph	Krupka
1759	Joseph Lumpe	Chabařovice
1760	Laurentz Boff	Teplice
1762	Peter Püchl	Teplice
1763	Joseph Schmidt	Ostřice v Lužici
1765	Johann Geörg Kögler	Staré Křečany
1766	Anton Ritschl	Hrob
1768	Joseph Schöbitz	Teplice
1770	Johann Georg Palme	Krásná Lípa
1770	Gottfriedt Kegler	Křečany
1771	Johann Anton Müller	Benešov nad Ploučnicí
1772	Frantz Wentzl Ritschl	x
1772	Anton Langhauß	Česká Kamenice
1773	Frantz Wolf	Hrob
1774	Augustin Weßelsky	x
1774	Frantz Anton Rößler	x
1774	Joseph Rößler	x
1778	Petter Mayer	Krupka
1778	Aloisi Dittrich	x
1779	Mathes Glasser	x
1780	Jacob Hermann	Heyda
1785	Caydanus Tscheteck	Hrob
1786	Anton Zechel	Krásný Les
1787	Zacharias Römisch	Krásná Lípa
1787	Christoph Sondag	Neu Eenberg
1787	Anton Lißner	Císařský Les
1787	Wentzl Fischer	Hrob
1787	Anton Miller	Velenice

1787	Frantz Wentzl Rudolph	x
1790	Engelbert Zechl	Krásný Les
1790	Ignatz Reichl	Horní Litvínov
1790	Joseph Schranck	Wittenberg
1791	Joseph Schebitz ml.	x
1791	Joseph Helt	Dolní Jiřetín
1791	Frantz Römisch	Krásná Lípa
1792	Frantz Leßl	Spansdorf
1792	Joseph Bär	Krupka
1792	Frantz Anton Schindler	Varnsdorf
1794	Joseph Tietze ml.	x
1795	Joseph Büchel	Teplice
1795	Ignatz Kegler	x
1797	Carl Martin	Zwickau
1800	Joseph Obbitz	Velký Šenov
1800	Jacob Pitschmann	Brtníky
1801	Joseph Lumpe ml.	Chabařovice
1801	Joseph Miller ml.	Benešov nad Ploučnicí
1802	Augustin Schindler	Krásný Buk
1803	Martin Ferter	Smíchov č.p. 58
1803	Anton Lösel	Spansdorf č.p. 2
1803	Peter Büchel	x
1803	Joseph Czedick	Horní Litvínov
1804	Augustin Wesselsky	Děčín
1804	Adalbert Ritschel	Hrob
1804	Benedickt Wesselsky	Děčín
1805	Anton Ritschel	Hrob č.p. 20
1805	Mathes Glasser	Benešov nad Ploučnicí
1805	Peter Nat	Trmice
1806	Joseph Rößler	Sezímky
1807	Anton Lumpe	Chabařovice
1808	Jacob Langhas	x

1808	Ignatz Miller	x
1809	Anton Müller	Mikášovice
1810	Anton Sewelka	Štěpanice
1810	Alois Hegenbarth	Benešov nad Ploučnicí
1812	Nikolaus Lukowitz	Bohosudov
1813	Augustin Kegler	Krásný Buk
1813	Wenzl Förster	Lom
1814	Franz Marschner	Brtníky
1814	Florian Rößler	Martinov
1814	Joseph Richter	Krupka
1814	Anton Tietl	Mikulov
1815	Wenzl Beer	Krupka
1815	Joseph Nase	Zwickau
1815	Anton Schöbitz	Teplice
1815	Joseph Kanisch	Česká Kamenice
1815	Ignatz Rößler	Martinov
1815	Christoph Held	Lom
1815	Wenzl Kumert	Oldřichov
1815	Joseph Schrötter	x
1816	Franz Müller	Benešov nad Ploučnicí
1816	Joseph Held	Krupka
1817	Friedrich Normann	Prusko
1818	Joseph Breuer	Krupka
1819	Frantz Rudolph	Krupka
1818	Maxmilian Pohl	Chřibská
1820	Joseph Böhm	Teplice
1822	Anton Zechel	Krásný Les
1822	Joseph Hönig	Mikulov
1822	Wenzl Schams	Rumburk
1823	Anton Liebscher	Loučná
1824	Johann Sander	Steinstadtl
1823	Anton Beil	Libouchec

1825	Franz Kaspar	Česká Kamenice
x	Bernard Veuns	Hrob
1825	Jakob Pollak	Třebíz
1826	Franz Anton Zechel	Krásný Les
1827	Joseph Popper	Teplice
1828	Johann Franz Anton Müller	Šluknov
1827	Anton Glaser	Děčín
1825	Kaspar Keter	Česká Kamenice
1831	Joseph Tandler	Chrastava
1832	Bernard Richter	Mikulov
1832	Florian Heinrich	Krupka
1833	Johann Flugl	Nové Křečany
1833	Jakob Putschmann	Krupka
1834	Johann Hinke	Skalice
1834	August Heindrich Reißnällen	Chemnitz
1835	Joseph Sturm	Děčín
1835	Joseph Hesche	Martinov
x	Dominicus Zechel	Krupka
1836	Bernard Tietl	Mikulov č.p. 28
1839	Bernard Förster	Chabařovice
1829	Emanuel Schneider	Krupka
1840	Joseph Podhursky	Klatovy
1840	Franz Hentschl	Schönau
1841	Peter Nell	Krupka č.p. 21
1843	Joseph Ehrlich	Blšany
1849	Karl Römisch	Krásná Lípa
1851	Georg Tandler	Chrastava
1851	Karl Ulbrich	Chřibská
1852	Anton Fiedler	x
1854	Eduard Kraus	Teplice
1835	Isaias Walter	Teplice

(zdroj: Cechy Krupka, Cech koželuhů, Mistrovská kniha 1737 - 1844, inv. č. 41, kn. č. 22;
RANK, Josef: Všeobecný slovník příručný jazyka českého i německého, Praha 1920)

Příloha č. 11: Jmenný soupis učňů cechu výrobců lněného a kartounového zboží v Krupce

Datum vstupu	jméno	původ
1746	Jacob Johann Tranitz	x
1747	Johann Naumann	x
1747	Christoph Karl	x
1747	Johann Ruml	x
1747	Joseph Pabst	x
1747	Wenzel Paul	x
1748	Johann Kowas	x
1748	Jacob Rudolff	x
1749	Christian Höller	x
1750	Jacob Pochman	x
1750	Joseph Plos	x
1751	Jacob Pinil	x
1751	Wentzel Schloss	x
1751	Josepf Wage	x
1751	Jacob Poig	x
1752	Joseph Heinrich	x
1752	Christoph Schirmann	x
1752	Frantz Kaysler	x
1752	Christoph Rillich	x
1753	Jacob Hans Georg Kässer	x
1753	Joseph Pochman	Kladruby
1753	Joseph Ullrich	x
1753	Wentzel Husche	Trnovany
1753	Joseph Ploss	x
1753	Jacob Knül	Trnovany
1754	Joseph Mauge	x
1755	Johann Werner	x

1755	Jacob Schubert	Trnovany
1756	Frantz Tschische	Trnovany
1756	Johann Wentzel	x
1781	Johann Gerog Figner	x
1781	Anton Neumann	x
1781	Joseph Richnel	Trnovany
1781	Frans Hubiczska	Kostomlaty
1782	Anton Hiesht	x
1782	Christian Souner	x
1782	Georg Heinrich	Šanov
1782	Johann Georg Hiegner	x
1782	Jacob Janter	x
1782	Frantz Wentzel Neube	Nová Ves
1782	Joseh Sommer	x
1782	Jacob Walter	x
1782	Wentzel Titel	x
1782	Joseph Ploss	Sobědruhy
1783	Georg Sommer	x
1784	Joseh Ploss	x
1784	Anton Kuhnert	x
1784	Jacob Lahl	x
1784	Anton Böss	x
1785	Frantz Neibs	Trnovany
1785	Wentzel Schubert	x
1785	Wentzel Neumann	x
1785	Joseph Schilhasson Lu- chewitz	x
1786	Wentzel Jantsche	Nová Ves
1786	Joseph Brettschneider	x
1786	Anton Erich	Trnovany

1786	Jacob Schubert	x
1786	Anton Bless	x
1786	Wentzel Ignatz	x
1787	Frantz Schebka	Trnovany
1787	Joseph Rudolf	Kladruby
1787	Joseh Neumann	x
1786	Anton Trabke	x
1788	Anton Swoboda	Kladruby
1788	Georg Scheiner	x
1789	Joseph Pless	x
1789	Frantz Rauer	Prosetice
1789	Jacob Heinerth	Sobědruhy
1789	Wentzel Bless	x
1789	Method Schebcka	Šanov
1790	Christoph Klamm	x
1791	Jacob Rolle	Nová Ves
1790	Wentzel Werb	x
1791	Jacob Ritter	x
1794	Joseph Rinel	x
1792	Joseph Hanak	x
1794	Joseph Haussen	x
1792	Joseph Brettschneider	x
1792	Jacob Reichel	x
1793	Joseph Porta	x
1793	Wentzl Reichel	x
1793	Franz Strech	x
1794	Georg Lahl	x
1794	Franz Tschörka	Trnovany
1794	Franz Aschenbrenner	x

1794	Joseph Zapp	x
1795	Joseph Holey	Trnovany
1795	Anton Schöpka	Trnovany
1795	Franz Müller	x
1795	Jacob Rudolph	x
1796	Jacob Brettschneider	x
1796	Joseph Giergick	Šanov
1796	Anton Rabe	x
1798	Wenzl Schermer	x
1798	Jacob Walter	x
1798	Anton Woras	x
1798	Andres Habel	x
1799	Friedrich Kummrich	Nová Ves
1801	Peter Geger	x
1801	Joseph Walter	x
1801	Joseph Habelka	x
1801	Bernard Goltsch	x
1801	Joseph Heer	x
1801	Anton Rolle	Proboštov
1801	Hans Georg Hermannn	Sasko
1801	Gotthelf Rühler	Sasko
1802	Franz Schönka	x
1802	Wenzl Swoboda	x
1802	Joseph Meebs	Nová Ves
1802	Anton Caabe	Proboštov
1802	Franz Watuke	Unčín
1803	Joseph Frabs	x
1803	Anton Mitschja	x
1803	Franz Joseph Valentin	x

1803	Joseph Köhler	x
1803	Procop Fleischer	x
1803	Franz Eigler	Fojtovice
1804	Franz Leschka	x
1804	Wenzl Bretschneider	x
1804	Franz Walter	x
1804	Joseph Michel	x
1805	Christoph Werner	x
1805	Franz Wainer	Dubí
1805	Joseph Staffan	Prosetice
1806	Jacob Fantsche	x
1806	Joseph Wagner	x
1806	Anton Christoph	x
1806	Joseph Walter	x
1807	Joseph Weber	x
1807	Anton Tuhil	Nová Ves
1807	Joseph Teüschel	x
1808	Franz Wenzel Werbs	x
1808	Bernart Weiner	x
1808	Wenzl Sammer	x
1808	Christian Scharst	Proboštov
1808	Wenzel Gudra	Kladruby
1808	Jacob Kunert	Sobědruhy
1808	Anton Tietze	Sobědruhy
1808	Joseph Diege	x
1810	Anton Schrametel	x
1810	Anton Hoster	x
1811	Franz Wenzl Merbs	x
1811	Anton Schubert	Trnovany

1811	Franz Anderle	Nová Ves
1811	Joseph Merpss	x
1811	Joseph Eichler	Krupka
1811	Anton Kowarsz	Proboštov
1811	Anton Rudolph	Mstišov
1811	Gotthelf Titel	Sasko
1811	Friedrich Rauschenbach	x
1811	Bernard Weit	Hostomice
1812	Joseph Hausmann	x
1812	Jacob Riedl	Řetenice
1812	Anton Rudolph	Mstišov
1813	Joseph Rudolf	Kladruby
1813	Joseph Richter	Cínovec
1813	Xaver Lehnert	Fojtovice
1813	Joseph Hubitschka	x
1812	Joseph Rudolph	x
1812	Anton Pliche	Srbice
1812	Franz Tutik	Nová Ves
1814	Jacob Walter	Sezemice
1814	Ignatz Christoph	Nová Ves
1814	Johann Fanel	x
1814	Franz Marbs	Trnovany
1814	Karl Gottlob Arnold	Wesenstein
1814	Joseph Kowarsch	x
1814	Anton Klemann	Maršov
1814	Dominic Tietze	Fojtovice
1814	Joseph Scherf	x
1814	Jacob Reichel	x
1815	Franz Eichel	Fojtovice

1815	Wenzl Riescher	Proboštov
1815	Joseph Tietze	Proboštov
1815	Joseph Götz	Bystřice
1815	Karl Christian Dietl	x
1815	Joseph Siegel	x
1815	Xaver Schlosser	Fojtovice
1815	Joseph Brettschneider	x
1815	Christian Konrad	x
1815	Franz Pfeifer	x
1815	Franz Schebra	x
1815	Anton Bendl	Trnovany
1815	Johann Gottlieb Vake	x
1816	Anton Heimrich	Krupka
1816	Joseph Wend	Novosedlice
1816	Joseph Reinl	x
1816	Karl Gottlob Schindler	Sasko
1817	Wenzl Andrlé	Nový Dvůr
1819	Ignatz Bles	Unčín
1818	Ignatz Kowarsch	Proboštov
1819	Anton Kitler	x
1819	Joseph Knechtl	Nová Ves
1821	Michel Grohman	x
1821	Joseph Gellert	x
1821	Joseph Küchel	x
1821	Xaver Marks	Trnovany
1821	August Brix	Sasko
1821	Ignatz Böse	Sasko
1821	Heinrich Küchel	Sasko
1821	Franz Xaver Eichler	Fojtovice

1821	Christoph Tandler	Cínovec
1821	Anton Jakel	Soběchleby
1821	Anton Eichler	Soběchleby
1821	Joseph Grund	Vrchoslav
1821	Christoph Stabe	Bystřice
1821	Ignatz Burgert	Proboštov
1821	Heinrich Richter	x
1821	Ignatz Pamberle	Běhánky
1821	Anton Gesell	Sobědruhy
1821	Franz Gesell	Sobědruhy
1821	Joseph Michel	Vrchoslav
1821	Anton Semler	Nová Ves
1822	Joseph Eichler	Krupka
1822	Joseph Koller	Proboštov
1822	Michal Breisler	x
1822	Wenzel Neumann	Proboštov
1822	Bernard Müller	x
1822	Franz Jungmann	Bořislav
1822	Bernard Riedel	Nová Ves
1822	Anton Reinl	Nová Ves
1822	Joseph Dandler	x
1823	Anton Waras	x
1823	Lorenz Pergner	Mstišov
1824	Joseph Kleckner	Pozorka
1824	Joseph Pokorny	x
1824	Anton Reinel	Nová Ves
1825	Anton Scherber	x
1827	Anton Kolle	Proboštov
1827	Joseph Hiecks	x

1827	Anton Neumann	Proboštov
1830	Franz Schwarz	x
1830	Anton Kliwckl	Bohosudov
1830	Franz Swoboda	Nová Ves
1833	Jakob Franz Bürger	Rumburk
1830	Wenzel Schöpka	x
1830	Joseph Swoboda	Nová Ves
1849	Anton Heinisch	x
1850	Leonard Müller	Trnovany
x	Valentin Sudlik	Cínovec
1853	Joseph Reichel	Pozorka
1853	Josef Gapsich	x
1850	Franz Arlt	x
1854	Franz Müller	Trnovany
1854	Franz Bauer	x
1854	Franz Lahl	Trnovany
1854	Wenzel Geiheler	Hetov
1854	Josef Ros	x
1854	Anton Swoboda	x
1854	Josef Gamperle	x
1854	Peter Paul Berlik	Schwatz
1855	Joseph Schindler	x
1855	Anton Rittig	x
1855	Franz Halstein	x
1856	Valentin Köhler	x
1856	Wenzel Naumann	x
1856	Frantz Nitsche	x
1857	Wenzel Meits	x
1857	Joseph Schicket	x

1858	Anton Zerny	Proboštov
1858	Josef Schönberg	x
1858	Josef Raues	Prosetice
1858	Franz Güntler	x
1858	Anton Rolle	Proboštov
1859	Josef Brettschneider	x
1859	Florian Rittig	x
1860	Wenzel Windermann	x
1860	Franz Naumann	Proboštov
1860	Arnold Ritter	x
1860	Josef Knechtl	x
1860	Franz Knechtl	x
1861	Karl Adalbert	x
1861	Josef Sommer	x
1861	Anton Tschieke	Lesonice
1861	Anton Lahl	Prosetice
1861	Wenzel Müller	Trnovany
1861	Karl Hasche	Sobědruhy
1862	Franz Kunnert	Sobědruhy
1862	Johann Dorn	x
1862	Franz Pohl	Dubí
1862	Wenzl Horner	x
1862	Franz Beer	x
1862	Josef Dittrich	x
1862	Karl Gasche	x
1862	Anton Plehs	Proboštov
1862	Anton Glöckner	Trnovany
1862	Josef Wiedermann	x
1862	Wenzel Anderle	x

1862	Rudolf Anton	Moldava
1863	Adolf Tschiesche	x
1864	Anton Moras	Proboštov
1863	Josef Süssmilck	x
1863	Anton Kunnert	Sobědruhy
1863	Josef Kaiser	x
1863	Josef Tschecher	Fojtovice

(zdroj: SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech výrobců lněného a kartounového zboží, Žádost o přijetí do učení k mistrům různých řemesel; dání za vyučenou (1746 - 1864), inv. č. 32, kn. č. 17; RANK, Josef: Všeobecný slovník příručný jazyka českého i německého, Praha 1920)

Příloha č. 12: Jmenný soupis učňů cechu krejčích v Krupce

datum vstupu	jméno	původ
1660	Daniel Behr	X
1660	Josheffan Behr	X
1663	Benedict Beichet	X
1667	Benedict Miller	X
1669	Hans Bether Lehmann	X
1669	Michael Habel	X
1676	Hans Georg Beichelt	X
1676	Christian Beichelt	X
1676	Hans Wentzel Lehmann	X
1676	Hans Georg Lehmann	X
1681	Hans Heinrich Richter	X
1681	Hanns Himrich Fischer	X
1682	Christian Schrammel	X
1685	Hans Mörl	Habartice
1686	Elias Baumgarten	X
1688	x	X
1696	Michel Lehmann	X
1696	Hans Georg Hickman	Krupka
1697	Hans Christian Baumgarten	X
1697	Hans Gottfried Berger	X
1700	Hans Jacob Müller	
1700	Georgis Senff	X
1700	Christoph Schlosser	Fojtovice
1701	Frantz Anton Rudolph	X

1702	Carl Cams	X
1706	Hans Georg Kararsch	X
1706	Hans Joseph Senfft	X
1706	Hans Görge Rössler	X
1708	Johann Bösse	X
1708	Johann Michael Lufft	X
1710	Johann Joseph Heinrich	X
1715	Wentzel Rösler	X
1715	Johannes Antonius Senff	X
1716	Christian Eichler	Modřany
1718	Frantz Proccoppi Rösler	X
1720	Antonius Pieshl	Soběchleby
1721	Andreas Habel	X
1722	Hans Georg Walta	Soběchleby
1722	Johann Georg Senff	X
1723	Hans Wentzl Rössler	x
1724	Johann Christoph Peichelt	Krupka
1724	Hans Böhert	X
1725	Zacharius Buvonh	Habartice
1728	Hans Michl Arnold	X
1729	Michael Watzker	X
1730	Thomas Ditrich	X
1730	Benedict Lachenit	X
1749	Josephus Pache	X
1755	Wentzel Heinrich	Krupka

1755	Dominicus Kühnel	X
1756	Hans Joseph Groh	Vrchoslav
1757	Christoph Walder	Vrchoslav
1757	Dominicus Eihnelt	X
1761	Frantz Joseph Lufft	X
1763	Frantz Joseph Bösse	X
1760	Joseph Zeihel	X
1760	Franz Kolschitter	X
1760	Johannes Fischer	X
1764	Joseph Eichler	X
1764	Christoph Eichler	X
1766	Frantz Joseph Rudolph	X
1767	Ignatius Sommer	X
1769	Christoph Lufft	X
1775	Josephus Pieshel	X
1780	Frantz Lehmann	X
1781	Joseph Martin	X
1784	Joseph Pensch	X
1785	Hans Georg Herlitz	X
1790	Xaver Herlitz	X
1790	Frantz Gowarsch	X
1793	Joseph Bruch	X
1796	Dominicus Schätner	X
1797	Anton Katze	X
1800	Frantz Kleinickel	Bohosudov

1801	Joseph Habel Sänff	X
1801	Frantz Wentzel Koller	X
1803	Frantz Willner	X
1803	Frantz Wentzel Mittner	X
1803	Wentzel Bittner	Bohosudov
1803	Joseph Gessel	Bohosudov
1804	Frantz Eichler	Soběchleby
1803	Frantz Watzek	Teplice
1805	Frantz Wentzl Köhler	X
1807	Frantz Lehmann	X
1810	Frantz Rehn	Krásný Les
1810	Bernard Eichler	X
1810	Joseph Kolschiter	X
1812	Frantz Karl Ritschel	Krásný Les
1813	Anton Miller	X
1813	Frantz Zehl	X
1813	Wentzl Karl	Krásný Les
1815	Lorenz Richter	Terezín
1815	Frantz Gessel	Bohosudov
1815	Frantz Sethmacher	Petrovice
1815	Ignatz Schehn Bach	Krásný Les
1816	Joseph Mergl	X
1816	Xaver Stetin	X
1817	Frantz Eichler	Soběchleby
1818	Frantz Gessel	Bohosudov

1819	Joseph Waines	Modlany
1819	Frantz Wentzel Eichler	Fojtovice
1818	Anton Wolf	X
1820	Joseph Schloser	Fojtovice
1820	Bernat Gowasch	Terezín
1822	Frantz Kunert	X
1823	Anton Berger	X
1826	Frantz Schmid	X
1826	Ferdinand Ritschel	Krásný Les
1828	Wentzel Trenkner	X
1828	Anton Tiege	Fojtovice
1831	Andreas Schnöbel	X
1831	Matheus Emanuel Pischel	Unčín
1832	Wilhelm Wächter	X
1832	Wentzel Brettschneider	Šanov
1833	Emanuel Eichler	Fojtovice
1833	Ivan Eichler	Horní Krupka
1833	Joseph Wächter	Vrchoslav
1833	Anton Eichler	X
1834	Joseph Eichler	Fojtovice
1834	Emanuel Hoffmann	Duchcov
1835	Joseph Buswik	Fojtovice
1836	Konrat Kummrich	Fojtovice
1836	Joseph Hauptmann	Unčín
1836	Joseph Wolf	Petrovice

1837	Bernat Nitche	Cínovec
1837	Joseph Rodolph	Vrchoslav
1837	Ignaz Katze	Terezín
1838	Franz Eichler	Bohosudov
1838	Bernad Schubert	Proboštov
1838	Anton Stöss	Krupka
1838	Franz Kliem	Petrovice
1838	Eduard Kreibich	Křemýž
1838	Joseph Tandler	Dubí
1838	Umgenz Tschernal	Loket
1839	Eduard Hainzal	Prosetice
1840	Alois Träger	Dubí
1840	Korner Rosenkranz	Žandov
1839	Willibald Auen	Bohosudov
1842	Eduard Kattascha	Krupka
1841	Franz Zechel	Krupka
1843	Josef Stench	Krupka
1842	Anton Wagner	Krupka
1842	Franz Luft	Krupka
1842	Justinus Schönbach	Bohosudov
1842	Franz Hantschel	Proboštov
1842	Heinrich Wilka	Šanov
1842	Anton Silbiz	Šanov
1842	Eduard Bruch	Krupka
1842	Winzens Umlauf	Petrovice

1844	Franz Hantschel	Cínovec
1844	Eduard Eichler	Terezín
1845	Karl Zechel	Krupka
1845	Anton Knobloch	Kostomlaty
1845	Anton Kummrich	Krupka
1845	Hermann Sethler	Šanov
1848	Ferdinand Tandler	Cínovec
1848	Paul Tietze	Cínovec
1849	Franz Weiwoda	Krupka
1852	Emanuel Zechel	Krupka
1856	Ludwig Berger	Krupka
1859	Josef Rudolf	Krupka

(zdroj: SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech krejčí, Cechy Krupka, cech krejčích, Rejstřík řemesla krejčí (1673 - 1759), inv. č. 2, kn. č. 1; Cechy Krupka, Cech krejčích, Rejstřík řemesla krejčí (1673 - 1776), inv. č. 3, kn. č. 2; Cechy Krupka, Cech krejčích, Rejstřík mistrů řemesla krejčovského (1733 - 1834), inv. č. 5, kn. č. 4; Rejstřík přijatých učňů živnosti oděvnícké (1834 – 1859); RANK, Josef: Všeobecný slovník příručný jazyka českého i německého, Praha 1920)

Příloha č. 13: Jmenný soupis žadatelů o mistrovské právo v cechu krejčích v Krupce

datum vstupu	jméno	původ
1635	Simonn Kollscher	X
1638	Paul Paumgarten	X
1638	Tobias Böhr	X
1653	Michael Bruchelt	X
1658	Hanns Schrammel	X
1663	Gerog Lehmann	X
1663	Hanns Petterwoller	X
1668	Elias Paumgarten	X
1676	Benedict Miller	X
1676	Nikel Martin	X
1681	Matheus Dörner	X
1684	Matheus Wentzel	Litoměřice
1693	Gottfried Berger	X
1694	Elias Baumgarten	Krupka
1698	Johann Christoph Rudolph	Osek
1700	Wentzel Rösler	Libenava
1703	Hans Gerog Senff	X
1704	Frantz Gowarsch	Trmice
1733	Johann Joseph Sänff	X
1733	Johann Christoph Lufft	X
1733	Francisco Eichler	Krupka
1734	Joanni Gerogis Tietz	Fojtovice
1734	Joanni Christopher Schlosser	Fojtovice
1738	Joanni Michaeli Heller	Soběchleby

1739	Georgis Rösler	X
1748	Joseph Lachenit	X
1748	Joseph Lufft	Krupka
1749	Joseph Patzelt	X
1750	Henrichus Eichler	X
1751	Joseph Böse	Krupka
1755	Thomas Friedrich	Bohosudov
1755	Benedict Lachenit	X
1755	Wentzel Lufft	Krupka
1759	Ferdinand Rudolph	X
1760	Hans Georg Walter	X
1764	Joseph Lufft	X
1767	Koseph Gowarsch	Soběchleby
1768	Joseph Tittrich	X
1768	Ignatz Höller	X
1769	Johann Michel Rudolph	X
1769	Frantz Wentzel Laff	X
1769	Joseph Püschel	X
1769	Johann Christoph Schneider	X
1773	Frantz Rösler	Krupka
1775	Christoph Eichler	X
1778	Frantz Joseph Habel	Krupka
1782	Frantz Pöche	X
1782	Ignatz Rothelf	X
1784	Gorgius Ketzke	X

1785	Carl Hoffmann	X
1785	Johann Frantz Lehmann	X
1785	Johann Friedrich Turveck	X
1788	Ignatz Büshel	Bohosudov
1788	Frantz Lufft	Krupka
1794	Anton Bösse	X
1795	Joseph Walter	Vrchoslav
1797	Joseph Eichler	X
1797	Johann Paul Zirkler	X
1802	Ignatz Schöltner	X
1802	Andreas Geber	Proboštov
1802	Frantz Richter	Bohosudov
1803	Joseph Rösler	X
1803	Alois Lufft	Krupka
1804	Anton Katze	Soběchleby
1804	Joseph Kleinmichel	Bohosudov
1804	Mathes Waltenger	X
1804	Gottlob Brochmeyer	Bohosudov
1809	Anton Wolf	Petrovice
1810	Frantz Eichler	Fojtovice
1810	Frantz Wentzel Willner	X
1810	Joseph Stetin	Krásný Les
1810	Johann Georg Kühnel	Krupka
1811	Georg Fischer	Krásný Les
1811	Christoph Schuhr	Petrovice

1811	Ferdinand Knobloch	Krupka
1811	Wentzl Bittner	Bohosudov
1812	Dominicus Hickman	Krupka
1812	Johann Waltinger	X
1813	Frantz Weigert	Petrovice
1815	Ignatz Wechter	X
1815	Frantz Joseph Ritschl	X
1816	Joseph Gessel	Bohosudov
1816	Wentzel Bösse	Krupka
1818	Franz Schmid	X
1819	Franz Bruchelt	Krupka
1819	Ignatz Stöss	X
1819	Franz Michel	Fojtovice
1820	Joseph Wolf	Krupka
1821	Anton Müller	X
1821	Frantz Zechel	Habartice
1821	Carl Rutschek	X
1821	August Kowasz	X
1821	Joseph Hierschick	X
1822	Lorenz Richter	X
1824	Carl Rutschel	X
1826	Wenzel Eichler	Krupka
1826	Joseph Lufft	Krupka
1827	Franz Schötter	X
1828	Anton Lehnert	Krupka

1828	Heinrich Wilka	X
1828	Ignatz Pachmann	X
1829	Anton Berger	X
1830	Franz Eichler	X
1830	Anton Lehnert	Fojtovice
1830	Wentzel Kirschner	Fojtovice
1830	Frantz Beck	Krupka
1831	Georg Hraude	X
1831	Joseph Eichler	Fojtovice
1832	Franz Carl	X
1832	Anton Habel	Krupka
1832	Ernst Friedrich Kulbrich	X
1832	Joseph Schönbach	Petrovice
1833	Wenzel Kriesch	X
1834	Karl Hierschick	X
1834	Joseph Tietze	Krupka
1834	Wenzel Wächter	X
1835	Joseph Naumann	Krupka
1836	Bernad Kowarz	X
1838	Paul Eichler	Přední Cínovec
1840	Franz Schmidt	Fojtovice
1840	Joseph Walter	Unčín
1840	Ignatz Messner	Krupka
1841	Johann Franz	X
1841	Andreas Scherkel	X

1842	Wilhelm Wächter	Krupka
1845	Joseph Geissler	x
1846	Joseph Tandler	Krupka
1846	Ivan Eichler	Cínovec

(zdroj: SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech krejčí, Cechy Krupka, cech krejčích, Rejstřík řemesla krejčí (1673 - 1759), inv. č. 2, kn. č. 1; Cechy Krupka, Cech krejčích, Rejstřík řemesla krejčí (1673 - 1776), inv. č. 3, kn. č. 2; Cechy Krupka, Cech krejčích, Rejstřík mistrů řemesla krejčovského (1733 - 1834), inv. č. 5, kn. č. 4; Rejstřík přijatých učňů živnosti oděvní (1834 – 1859); RANK, Josef: Všeobecný slovník příručný jazyka českého i německého, Praha 1920)

Příloha č. 14: Jmenný soupis žadatelů o mistrovské právo v cechu punčochářů v Krupce

datum vstupu	jméno	původ
1756	Florian Schmidt	X
1756	Ignatz Ulbrich	X
1756	Michel Sommer	X
1756	Ignatz Lufft	X
1756	Joseph Aberth	X
1756	Joseph Eichler	X
1756	Joseph Jäger	X
1756	Andreas Habel	Bohosudov
1756	Dominicus Weber	X
1756	Wentzel Hückmann	X
1757	Jacob Hoffmann	X
1757	Joseph Sommer	X
1757	Christoph Zechel	Bohosudov
1757	Frantz Sleymer	Soběchleby
1757	Joseph Hiltmann	Osek
1757	Ferdinant Rudolph	Bohosudov
1757	Joseph Heller	X
1757	Frantz Lufft st.	X
1757	Frantz Boss	X
1758	Joseph Matzker	X
1759	Anton Leiber	X
1759	Jacob Harnisch	X
1759	Joseph Deml	X
1760	Joseph Rudolph	X

1760	Joseph Walter	X
1760	Nicolaus Cadet	X
1760	Frantz Burckharts	X
1760	Anton Sigferdt	X
1760	Joseph Leutner	X
1760	Carl Anton Büttner	X
1760	Thomas Jäger	X
1760	Joseph Böse	X
1760	Christian Gut	X
1760	Franz Tize	X
1760	Franz Ulbrich	X
1760	Procop Aspe	X
1760	Franz Bruch	Horní Krupka
1760	Franz Linnerts	Horní Krupka
1760	Anton Heinrich	X
1760	Franz Heinrich	X
1761	Antoni Müller	X
1761	Johann Christoph Lechre	X
1761	Anton Dichter	X
1761	Christian Bruchs	X
1761	Joseph Gut	X
1762	Frantz Wentzel Brügger	X
1762	Sylvester Harnisch	X
1763	Anton Buroch	X
1764	Joseph Groh	X

1764	Frantz Lufft ml.	X
1764	Joseph Richnel	X
1764	Hanantz Wentzel Becke	X
1764	Jacob Krohmann	X
1764	Hanantz Hebelt	X
1764	Ignatz Piltz	X
1766	Frantz Kohlschitter	X
1766	Joseph Hantsch ml.	X
1768	Joseph Schneider	X
1768	Dominicus Schmiedt	X
1768	Ignatz Schneider	X
1768	Joseph Höller	x

(zdroj: SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech krejčí, Cechy Krupka, cech krejčích, Rejstřík řemesla krejčí (1673 - 1759), inv. č. 2, kn. č. 1; Cechy Krupka, Cech krejčích, Rejstřík řemesla krejčí (1673 - 1776), inv. č. 3, kn. č. 2; Cechy Krupka, Cech krejčích, Rejstřík mistrů řemesla krejčovského (1733 - 1834), inv. č. 5; RANK, Josef: Všeobecný slovník příručný jazyka českého i německého, Praha 1920)

Příloha č. 15: Jmenný soupis učňů cechu řezníků v Krupce

Datum vstupu	jméno	původ
x	Franz Wentzel Loose	x
1794	Frantz Schmidt	x
1795	Ignatz Schmit	Kulm
1797	Adalbert Lufft	x
1803	Joseph Pofft	x
1803	Joseph Lufft	x
1805	Xavier Lufft	x
1807	Joseph Fleschner	Teplice
1808	Franz Wentzel Poft	x
1811	Ignaz Andree	x
1813	Michael Lufft	x
x	Wentzel Andee	x
x	Franz Schmidt	x
1817	Franz Andree	x
1817	Ehlmahnuel Lufft	x
1817	Fertnant Poft	x
x	Franz Andree	x
1819	Israel Taußig	x
1822	syn Franze Beilla	Fojtovice
1823	Anton Eichler	Fojtovice
1823	Wentzel Nehl	x
1823	Frantz Luft	x
1823	Frantz Schmidt	x
1823	Frantz Wentzel Looß	x
1804	Amtpm Weinut	Tisá
x	Xaver Schmied	x
1825	Emanuel Liebert	x
1825	Xavier Luft	x
1825	Adolph Tietze	x
1827	Löbel Juda Langbein	Sobědruhy
1827	Bernard Schlosser	Fojtovice

1828	Christoph Schmidt	x
x	Franz Lehmann	Haperii
1829	Ferdinand Wagner	x
1830	Franz Luft	x
1830	Joseph Luft	x
x	Ignatz Bießel	Petrovice
1832	Franz Schmid	Petrovice
1832	Samuel Boit	x
1834	Bernhart Schlosser	Fojtovice
1834	Anton Luft	Krupka
1834	Vinzens Terl	x
1835	Eduard Ulbrich	x
1835	Elias Puh	Sobědruhy
1834	Bernard Tschiesche	Lelov
1835	Angelus Pik	Sobědruhy
1836	Joseph Schlosser	Fojtovice
1836	Josef Beer	x
1836	Augustin Klein	Petrovice
1836	Salomon Zinner	Sobědruhy
1836	Wentzel Schobach	Petrovice
1836	Reymund Löße	Krupka
1836	Franz Mühle	Chabařovice
1838	Joseph Watzke	Větrov
1838	Wendelin Lebel	Krásný Les
1838	Emanuel Neudert	Krupka
1838	Friedrich Langbein	Sobědruhy
1840	Joseph Schmied	x
1841	Bernard Schladnich	Sobědruhy
1842	Franz Schmid	x
1842	Benedickt Schlosser	Fojtovice
1843	Karl Luft	x
1844	Franz Stier	x
1844	Ignaz Fleschner	Teplice

1845	Karl Loos	Dolní Jiřetín
1845	Franz Ritschel	x
x	Elias Dasch	x
1846	Joseph Luft	x
1847	Emanuel Baume	x
1848	Friedrich Straffer	Sezemice
1849	Anton Kaiser	Ostřice
1849	Eduard Andre	x
1849	Karl Schmied	x
1849	Kohn Hermann	Sobědruhy
x	Roman Luft	x
1849	Jacob Dasch	Sezemice
1850	Joseph Wolf	Petrovice
1851	Moritz Tietze	Krupka
1851	Josef Kopf	Cínovec
1851	Juda Kufina	Údllice
1852	Karl Neuber	Osek
1852	Emanuel Lehnert	Fojtovice
1852	Alexander Frante	x
1852	Franz Richter	x
1853	Joseph Kofak	Žatecký kraj
x	Moritz Kahn	Sezemice
x	Emanuel Luft	Krupka
1854	Adolf Flaschner	Teplice
1855	Joseph Kosak	Žatecký kraj
1856	Wenzl Krahl	Krupka
1857	Josef Zechel	Bohosudov
1858	Karl Poft	Krupka
1855	Michel Peuhacker	Moor (Uhry)
1856	Reinhold Andree	Soběchleby
x	Anton Rosenkranz	Fojtovice
1857	Hermann Andree	x
x	Eduard Luft	Krupka

1858	Joseph Schlosser	Fojtovice
1858	Franz Mörl	Habartice
1859	Josef Geller	Trnovany
x	Pius Hühne	Chabařovice
1860	Leopold Eduard Ullbrich	Bohosudov
1861	Adolf Andree	x

(zdroj: SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech řezníků, Rejstřík tovaryšů a učňů (1793 - 1858), inv. č. 38, kn. č. 20; RANK, Josef: Všeobecný slovník příručný jazyka českého i německého, Praha 1920)

Příloha č. 16: Jmenný soupis žadatelů o mistrovské právo v cechu řezníků v Krupce

Datum vstupu	jméno	původ
1791	Johannes Förster	x
1791	Joseph Pofft	x
1794	Joseph Vinzentz Förster	x
1800	Benedict Andree	x
1801	Frantz Schmit	x
1803	Adalbert Lufft	x
1803	Anton Lufft	x
1808	Christoph Schmiet	x
1812	Frantz Sängner	Krásný Les
1812	Joseph Luft	x
1815	Xaver Luft	x
1818	Ignaz Andree	x
1819	Israel David Szinner	Sobědruhy
1819	Jakob Puk	x
1819	Joseph Fleischner	x
1820	Ignatz Neimer	x
1820	Franz Poft	x
1821	Franz Wenzl Looß	x
1822	Karl Peutel	x
1823	Franz Schmid	x
1824	Wenzel Andreh	x
1826	Ignatz Bachmann	x
1827	Emanuel Luft	x
1829	Daniel Helmich	x
1830	Franz Andreh	x
1831	Pernat Schloßer	x
1831	Färdenat Post	x
1831	Israel Tausig	x
1832	Franz Schmid	Petrovice
1832	Franz Lose	x
1832	Samuel Poit	x

1833	Lobel Langbein	x
1834	Vinzens Derl	Krupka
1834	Franz Luft	x
1834	Joseph Huhn	x
1835	Bernard Schlosser st.	Fojtovice
1836	Jacob Richter	x
1836	Adolph Tieze	x
1838	Franz Xaver Schmit ml.	x
1838	Ignaz Löbl	Litvínov
1838	Ignaz Watzke	x
1838	Wenzel Walter	Krásný Les
1840	Franz Luft ml.	x
1841	Angelus Pik	Sobědruhy
1841	Elias Bern Pick	Sobědruhy
1841	Joseph Luft	x
1842	Karl Kopf	x
1842	Wenzl Nell	x
1845	Jakob Koralek	Budín
1846	Elias Dasch	Sezemice
1850	Wenzel Lehman	Kamenice
1853	Mathias Bründler	x
1853	Josef Reichel	Sobědruhy
1854	Moritz Hahn	Sezemice
1854	Franz T_schka	Schendewitz
1856	Emanuel Lehnert	Fojtovice
1857	Domin Bruch	Horní Krupka
1858	Eduard Andree	x
1858	Jakob Dasch	Sezemice

(zdroj: SOkA Teplice, Cechy Krupka, Cech řezníků, Rejstřík mistrů (1791 - 1858), inv. č. 37, kn. č. 19; RANK, Josef: Všeobecný slovník příručný jazyka českého i německého, Praha 1920)

Příloha č. 17: Jmenný soupis učňů cechu pekařů v Krupce

Datum vstupu	jméno	původ
1754	Wentzl Püschl	x
1756	Anton Böße	x
1758	Wentzl Bruch	x
1758	Frantz Joseph Neydterth	X
1759	Anton Dittich	Krupka
1761	Philiph Bruch	X
1761	Procoph Lufft	X
1761	Joseph Lufft	X
1764	Anton Ritschl	Krásný Les
1765	Joseph Bruch	X
1766	Joseph Wüllner	X
1769	Wentzel Neidert	X
1770	Vincent Joseph Heller	X
1771	Anton Förster	X
1772	Johannes Pachmann	X
1771	Joseph Dittich	Kostřice
1790	Joseph Senft	Krupka
1791	Joseph Bruch	X
1784	Anton Francke	X
1774	Frantz Lufft	X
1795	Xaver Krügner	X
1796	Johannes Pachman	X
1801	Kaietan Dittrich	X
1802	Anton Grötschl	X
1802	Joseph Kindermann	Košťany
1804	Florian Senft	X
1804	Joseph Mirl	Habartice
1803	Joseph Werler	X

1806	Franz Neuwert	X
1808	Ignaz Tieze	X
1812	Ezechiel Rothenstein	Sobědruhy
1815	Anton Heller	X
1815	Ignatz Bachmann	X
1805	Johannes Babtis	X
1816	Benedict Kühnel	X
1820	Joseph Bachmann	X
1821	Franz Kärl	X
1821	Frantz Niedert	X
1824	Isaak Löwy	x
1825	Franz Umlauf	Libouchec
1827	Ludwick Bruch	X
1832	Joachim Müller	X
1835	Joseph Senft	X
1835	Karl Kühnel	X
1835	Joseph Böse	Bohosudov
1835	Ferdinand Ritschel	Petrovice
1835	Moritz Bachman	X
1836	Martin Rudolph	X
1836	Joseph Luft	X
1837	Franz Statlerr	X
1837	Joseph Schein	X
1833	Franz Mörl	X
	Joseph Schmit	X
1840	Nauman Rothenstein	X
1841	Ezechiel Rothenstein	X
1841	Johann Möhre	Kostomlaty pod Milešovkou č.p. 74
1842	Joseph Bittner	Nové Město č.p. 15
1842	Joseph Titze	X

1842	Friedrich August Kohlschüter	X
1842	Joseph Mörrl	X
1842	Heinrich Köng	X
1843	Israel Orsreicher	Údllice
1843	Joseph Schloßer	Habartice
1844	Joseph Leble	Chabařovice
1844	Hermann Luft	X
1844	Joseph Wagner	X
1845	Joseph Schuleck	Fojtovice
1848	Ferdinand Mörl	Fojtovice
1848	Ludwig Bachmann	X
1848	Karl Luft	Krupka
1849	Emil Kärschner	X
1852	Joseph Schloßer	Cínovec č.p. 69
1849	Joseph Kärschner	Teplice
1851	Eduard Lukewitz	Soběchleby
1853	Celestin Zechel	Habartice č.p. 166
1853	Josepf Michlreit	Waltšch
1853	Klemens Hiebel	Habartice č.p. 160
1855	Vinzenz Schilfa	Tisá
1855	Ferdinand Luft	Trnovany
1857	Joseph Zechel	Bohosudov
1857	Ignaz Leubner	X
1857	Karl Iowa	Mirošovice
1858	Johann Schlosser	Fojtovice
1859	Josef Landschedel	Vroutek
1859	Hermann Rummrich	Větrov
1859	Julius Bruch	x
1859	Joseph Müller	Krupka č.p. 35
1860	Anton Lang	Bohosudov

(zdroj: SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní kniha řemesla pekařského (1719 - 1860), inv. č. 18, kn. č. 7; Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní kniha ctihodného řemesla pekařského (1729 - 1804), inv. č. 19, kn. č. 8; RANK, Josef: Všeobecný slovník příručný jazyka českého i německého, Praha 1920)

Příloha č. 18: Jmenný soupis žadatelů o mistrovské právo v cechu pekařů v Krupce

Datum vstupu	Jméno	původ
1719	Anton Breitschneider	X
1733	Michael Herolt	X
1736	Joseph Bruch	X
1736	Christian Pachmann	X
1739	Mathes Neydterth	X
1750	Procop Lufft	X
1752	Anton Förster	X
1752	Joseph Wüllner	X
1756	Ignatz Jungmeister	X
1760	Joseph Lufft	X
1760	Frantz Francke	X
1763	Frantz Augustin Kriegner	X
1764	Johann Georg Böße	Bohosudov
1764	Florian Senff	X
1765	Leonardus Heller	Bohosudov
1766	Christoph Francke	X
1772	Frantz Neidert	X
1772	Johannes Pachmann	X
1779	Joseph Bruch	X
1779	Philip Bruch	X
1782	Anton Ditrich	X
1786	Joseph Lipperth	X
1794	Franz Luft	X
1794	Leonard Heller	Bohosudov

1801	Bachmann	X
1803	Joseph Kühler	Košťany
1804	Xaver Krügner	X
1804	Joseph Kindermann	X
1812	Ignaz Tieze	X
1813	Joseph Bruch	X
1813	Florian Senft	X
1814	Franz Wenzl Kohlschitter	X
1814	Franz Mörl	X
1815	Ezechiel Rothenstein	X
1821	Benedickt Kühnel	X
1821	Kaiethan Tütrich	X
1822	Anton Grötsel	X
1825	Franz Luft	X
1826	Vinzenz Storch	Petrovice č.p. 146
1828	Joseph Wagner	Krupka
1829	Joseph Bachmann	X
1832	Joseph Müller	Chabařovice
1835	Ludwig Bruch	Krupka
1833	Anton Heller	Bohosudov
1833	Franz Neidert	Krupka
1833	Joachim Muller	X
1837	Franz Kürschner	X
1836	Ferdinand Ritschl	Petrovice
1838	Fridrich Lutschen	Krásný Les

1843	Joseph Großmann	Fojtovice
1846	Philipp Freidenberg	Teplice
1848	Joseph Mörl	Kostomlaty pod Milešovkou
1848	Moritz Bachmann	X
1852	Josef Luft	X
1853	Hermann Kohlschütter	Krupka, č.p. 46
1852	Franz Urban	x
1853	Eduard Zechel	Habartice
1859	Karl Rittig	Dubí, č.p. 19
1857	Ferdinand Ludr	Sobědruhy
1859	Josef Tieze	Krupka, č.p. 173

(zdroj: SOKA Teplice, Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní kniha řemesla pekařského (1719 - 1860), inv. č. 18, kn. č. 7; Cechy Krupka, Cech pekařů, Cechovní kniha ctihodného řemesla pekařského (1729 - 1804), inv. č. 19, kn. č. 8; RANK, Josef: Všeobecný slovník příručný jazyka českého i německého, Praha 1920)